

Seé bò mbòᅇ tebê

Ndéb Yeésò felè Cúcuí Nᅇgâ

¹ Tele mò Teofil,

lè mvù mò dé toò jògò mè lé naâ dògòtì seé Yeésò, mé bò nᅇh feèh seèn doón teèn tueé, yuoò ké bèh duoôm,

²⁻³ nde wa lè cieé mé à lé ᅇaá cuù naâ ké te vulúu teèn. Cu mé à lé naâ ká lè wóᅇ, à lé naâ kuú, à komo yuo cu. Jomo sâ à ᅇené yuo kelà toò bò mbòᅇ tebê mé à lé naâ balé kwaá. Te cieé yulà nèà à né toò boòn mé bèh hihiné ᅇené yuo kelá bele, te bó kᅇ nyegé bagasé ye nyí baá cu làᅇ. À né bó ndéb mé terreb Cúcuí Nᅇgâ leéb, à né bó felè *Lò Càᅇ se.

⁴ Cieé déi bó bó yeé baá yáb yieé, à ye bó a: «Bí tée Jerusalem yùò ye. Bí kèlà dèn Cúcuí Nᅇgâ mé Tele mò lé tueé kwaá naá bí sâ. Mè lé bí tueé den naâ cí ndᅇ.

⁵ Bí kóᅇ ye, Jâᅇ lé bò nùàr kouú naâ mé nòmò. Cieé màgà ndé cú, mè kou seér nde né bí mé Cúcuí Nᅇgâ.»

Te vulúu ᅇaá ndeé

⁶ Bó bó yeé baá cu bècénè, bó ye bú a: «Fehtoò beèh, hèn baá cieé mé wò boó nde né te béh bò *Iserála den cu mé feh beèh teèn wa?»

⁷ Yeésò ye bó a: «Dé sâ ju biì sam, né ju Tele mò; né mene cieé, né mene cu, δαόνη né gi beè Tele mò.

⁸ Dé biì, Cúcuí Nágâ ndeè né ter suagâ, kema bí, te bí kwa ye terreb, bí nde tueé den sòn mò. Bí sòn mò tueé duóm nde né ká Jerusalem, bí tueé nde mé njéh kukwarè te tàbè Judê δαόνη, bí né te tàbè *Samarî tueé, bí túé ndé mé njéh bèh mé tàbè bô vulú né teèn kwaré δαόνη ndo.»

⁹ À yeé tueé gi aá, à yuo komo ñaá ter ndo. Bó né bú ke, à né nyueé ndeé. Nde nde, bègè ka leér weh bú njolò bòn.

¹⁰ Bó né ké ter ke den. Bò nuaré dèi fà kar yuo kelà kwarè bòn mé cògò wuwulè yoòr,

¹¹ bó né sònò tueé ye: «Bí bò Galilê bò, bí ké te vulúu njebá ke den né dé kei? Yeésò mé né ké te vulúu njolò biì komo ñaá hên, suaga cuù nde né loù sâ, nág faá à la naâ njolò biì ñaá no.»

Nuaré dèi sòn Júdàs

¹² Jomo sâ bò mbòn tebê suaga yila cu ké Jerusalem ndo. Yuoò ké te tòr mé bó yilá né tòr Olivie sâ nde ké lo, bóó né njèh kilómétà cén.

¹³ Bó wa ké lo, bó ñaá kela nde ké gwò te jèh gwà dé ké teèr, bó yila nde cu ké mí bèh dene bòn. Lé naâ bò Pièr mé Jân mé Jâk bô André; Filíp bô Tomâs; Bartelemî bô Matiô; Jâk ñunà Alfê mé Simôn nuaá mé gwàn bèh dé nùà kìn ñaá bó, mé Júdàs ñunà Jâk.

¹⁴ Bó bò véh déi, mé Marî meî Yeésò mé bò òm Yeésò lé naâ kóó, bó né Càṅ cu òóṅ dua, bó bú dua lom mé sòn cên òóṅ.

¹⁵ Mé cieé déi lè gwèn sâ, Piêr komo wuo ter lètenè bò Yeésò bò. Bó bóó né njèh nùàr yuúí mé ndètoón. Ye bó a:

¹⁶ «Bí ṅgwé bò nùàr mò! Kò njií mé né te mvù Càṅe felè Júdàs nyagá den òóṅ sé naá kaà mân mboón, te yuo faá Cúcuí ṅagá lé naâ sònò *Davíd tueé kwaá nò. À lé Yeésò cie jògò kwaá naâ kóó, te bó nde ye bú mân sie.

¹⁷ Á sâ, Júdàs lé naâ te bòṅ beèh ndò, à lé naá gií mé seé seèn teèn.

¹⁸ (Mé njéh mene, à lé Yeésò go sòóm naâ kóó, à nde ñueèh mé kàgàlòṅ hèllè ṅge. Yeé baá ménâ, à òó òóóm seér ké teèn ndò, komó seèn velé, lèi ṅellé sue cie.

¹⁹ Bò Jerusalem bò ṅgweé laré ménâ bèh òóṅ, bó yilá kwaá baá-re ñueèh hèllè: Hakeldamà. Mé ju bóòn sâ tueé né ye: né ñueèh húòm.)

²⁰ Sâ né gi lè mvù bené *Davíd nyagá den ye: Gwà seèn a, lè lòù;

Nuaré déi a, té ké teèn cèr.

Déi né cu nyagá den ndò ye:

Nuaré déi a, dèn sér cú lè sòn dene seèn kóó.»

²¹⁻²² Piêr den cuù ye bó a: «Sâ kò nuaré déi ndeé, à yila kwa béh, te à den sòn Júdàs, à né bò nùàr sòn Fehtoò beèh tueé nyegé ye bó a, Fehtoò beèh baá cu mé njolo ma. Kò né nuaá mé béh bó yon yeé jomo Yeésò Fehtoò beèh kóó ndò, yuoò bèh

mé Jâṅ lé kou náâ bú nòmò, nde wa loù mé à lé komo ṅaá náâ ké ter teèn. Kò nùà sâ né gi dɔ́ṅ kɔ́ gií, sâ ye.»

²³ Piêr yeé tueé gi aá, bó sie kwaá baá-re nùàr fà. Déi lé náâ Josêf; bó bú yilá cu né Barsabâs; yilí seèn déi né cu Jústùs. Bó sie kwaá cu Matiâs ndɔ́.

²⁴ Jomo sâ bó dua Càṅ teèn, ye bú a: «Fehtoò beèh, wò ṅene kò né temé bò nùàr dɔ́ṅ kɔ́; lètenè bò fà bò hên, fèh sòm béh nuaá mé wò balé kwaá náâ mé be yeè,

²⁵ te nùà sâ ṅa cu nùà tebê yeè, à weh seér cu seé Júdá s kɔ́. Lòu sam, Júdá s bèn séná seèn nde aá kèn.»

²⁶ Bó yeé dua sòm aá Càṅ, bó vu bèi felè bò fà bò sâ; bèi sie Matiâs, bó weh sagá yíí bú felè bò mbòṅ tebê dé yulà cùòb cén doò.

2

*Cieé *Pàntèkòt*

¹ Cieé Pàntèkòt waà, sâ bò Yeésò bò né gi bècénè ménâ bilí den.

² Bó yeé ṅweé, bèmè baá ké ter te vulúu faá fu taré nɔ ṅulí; waà, gwaán tulu yila kweh gwò yoòr bɔ̀n, yuú gwà déi.

³ Bó ṅene leba né teèn faá leba weè nɔ tená yuo bele, né bó yoòr cécéné cécéné labé ndeé.

⁴ Cúcuí ṅagâ samé yila bó lè ndɔ́, bó yila leba juù hihiné tueê faá Cúcuí ṅagâ ye bó a, tútueè nɔ́.

⁵ Sâ bò *Júf mé né Càṅ dula yuoó baá lò nùàr wòṅ dɔ́ṅ, bó baá gi loù sâ ké Jerusalem.

⁶ Bèmè yeé baá ηgulí, bò nùàr kem bilí ndò. Lò dé kàn mé dé kân yeé ηgweé, bò Yeésò bò baá mé ju bòn tueé, híim yogó bó,

⁷ feh ηellé gi bó ter. Bó deên ndò ye: «ηgweéh bòó mé né ju beèh tueé hên né gi bò Galilê bò wa?

⁸ Kèkèné! Bóó né naàn mé bó né ju beèh mé lò hihiné tueé, lò dé kàn mé dé kân né ηgweé wa?

⁹ Lò Pártà, lò Mèdià, mé Elám, lò Mèsòpòtamí, lò Judé mé lò Kapadôs, lò Pôn mé tàbè Asià,

¹⁰ lò Frijî mé Pamfilí, tàbè Ejíptò mé kòb tàbè Libí dé ké kwarè Sirên; bòó mé yuoô Rôm,

¹¹ bò déi né bò huaán Jûf, bò déi ηa né bò Jûf lòù; bò Kreéta bò mé bò Arâb mene; dójη nùà kàn né bó mé ju seèn sònò ηgweé, bó tueé den né be seê Càη.»

¹² Yeé baá ménâ, híim yogó bó, feh ηellé gi bó ter; bó den cuù lètenè bòn ye: «Kèkèné dé sâ ye naàn?»

¹³ Bò nuaré déi haá seér cu bò mbòn tebê gbêg ye, ηgweéh bó sela tugó den né mbè mà.

Njèh tueé dé Piêr

¹⁴ Piêr yeé ηgweé aá ménâ, à komo wuo ter mé bò mbòn tebê yulà cùòb cén mene, à logó njií ké ter; ye bò nùàr a: «Bí bò huaán *Jûf, mé bò kìn ká Jerusalem dójη, bí félá nyégé bagasé, bí kóó ye,

¹⁵ bò nùà hên mbè faá bí tueé nê nò sèlà ηgwéh. Bí néné ηgwéh ye née maánjògò ye wa?

¹⁶ Mboón seér né njií mé Joël *sòn-Càη lé naâ tueé kwaá ye:

17 Càᅇ ye: lè cieé cèrè-jomò nyí ndeè né Cúcuí nyí

yoòr bò nùàr dɔɔᅇ faám njií.

Bò huaán bìi dé siíb mé bò dé vêh

nde né bò sòn-Càᅇ bò ᅇaá gií;

bò mbò bìi nde né njèh lè vuû mé njolo lòu ᅇnené;

vuú nde né bò kuúm kulu ndɔ.

18 Jue nyí Càᅇ, lòu sâ nyí nde né Cúcuí nyí

yoòr bò seê bò nyí faám njií bele,

te bò dé siíb, mé bò dé vêh mene ᅇa gi

bò sòn-Càᅇ bò.

19 Lòu sâ nyí nde né bò fém ké te vulúu

mé ká doó mene bɔó;

húóm nde né kwaár, we nde né bɔgó, ju nde né jeré;

20 lou nde né cibí ᅇaá seér, weéh bɔ faá húóm nɔ, te cieé dé Fehtoò bìi ndeè wa nyegé ye.

Lòu sâ né cieé *sùsùm.

21 Nyí tueé bí, nuaá mé né Nùà Dueè dua dɔɔᅇ

nde né yili yuo.»

22 Piêr den cuù ye bó a: «Bí bò *Iserálà bò, bí

félá nyégé bagasé! Càᅇ lé naâ terreᅇ Yeésò nùà

Najarêᅇ lètenè bìi feh keéh, à né bú fém hihiné

beè haá kwaá, à né cìè hihiné mé bú bɔó. Né ka faá bí né gi kɔó nɔ.

23 Mé njéh mene, bí nde kela nùà hèllè beè bò

nùàr mbaá, bí jɔgɔ yií. Sâ Càᅇ lé naá gií mé kàgà-

ndòn seèn nyegé kwaá ndɔ, ye te yuo ménâ. Yeé

baá ménâ, bí ye bò vevenê bò a, wúlá bú wulà,

bó fagá njií bú ter ndɔ.

24 Càn mé ngeér sam. À yeé kuú aá, Càn komo som cu bú lè núr cíoò. Lòu sam, cio sé bú siè kòmò ná ngwêh.

25 Né ka nág faá *Davíd lé naá gii felè seèn tueé nɔ, ye:

Cu dɔ́ɔ́ nyí né Fehtoò nyí toò nyí nɛné den, à né te be gaá nyí te nyí ndèrrè cú.

26 Temé nyí lè sagár né dé cî;

nyí ngòr tueé samé né dé cî ndɔ.

Nyí né mene yuaásé, nyí kuú nde né mé ndèm beè.

27 Nyí kɔ né ye wò sé yeè càn nyí te ndugo bò càn si ló ndé ngwéh;

wò sé yeè gwàn ndé ngwéh ye nùàr nyí a, fò lè ndɔ.

28 Wò lé naá gii nyí ceér yòn njolò feh kwaá.

Ké kwarè yeè nyí nde né mé vógó-temé mene samé kuú.»

29 Pièr den cuù ye bó a: «Bò nùàr mò, kènê mè kwa baá terreè, mè nde né bí njèh felè tele beèh Davíd tueé ngá: à lɔ naá kuú, bó furú bú, sà seèn née ká lètenè beèh ye.

30 À lé naá *sòn-Càn, à lé naá gii kɔ́ɔ́ ye Càn lé naá jege ye nyí a: lètenè bò ndùté ndùtù nyí dɔ́ɔ́, huaán déi ndeè nde né teèn yuo, à den te kɔ́ɔ́ nyí ma.

31 Sâ tueé né ye Davíd lɔ naá gii kɔ́ɔ́, te ndeè ye ká jomo bóɔ́ den. À lé môn tueé kuú naá ye *Nùà Còɔ́ nde né lè cio komo yuo, wa Càn ndeè

bú lètenè bò komô sî ló ndé ñgwéh, komó seèn ndeè lòu fò ndé ñgwéh ndo ma.

³² «Mè tueé bí: Yeésò mé bí lé naâ te toû fagá njií doô, Càn lè cio hên komo som né bú. À baá cu làn, béh bò nùàr seèn doón, béh lé naá gií bú mé njolo ñené, béh né sòn seèn.

³³ À ñaá nde aá ké te be gaâ Cànje, à kwa baá Cúcuí Ñagâ beè Tele seèn faá Tele seèn lé naâ tueé kwaá n. À ká yoòr beèh hên fam njií den né Cúcuí Ñagâ sâ. Bí ká yoòr beèh ñene né cí, bí sònò beèh ñgweé né cí ndo.

³⁴ «Dé *Davîd, à lé ké te vulúu ñá ná ñgwêh, à lé tueé naâ lòu ye:

Nùà Dueè ye Nùà Koô nyî a:

Dèn ndê ká te be gaâ nyî;

³⁵ ko nyí komó silí njií gi aá bò bònò bò yeè doó, wò dobo keéh bó gulè.»

³⁶ Piêr den cuù ye bó a: «Bí bò huaán *Iserála bò lé Yeésò faga wulà naâ kóó. Mè né tueé ye bí a ndo ye, kènê Càn bú felè ñjèh doón sie kwaá né Nùà dueè; *Nùà Còñ né bú.»

³⁷ Bò nùàr yeé nde ñgweé njií mân, càn tené bó lè. Bó ye bò Piêr a: «Á hên, béh kènê bóó nde aá naàn, bò nùàr beèh?»

³⁸ Piêr ye bó a: «Bí kwéh sér temé biì. Nùà kàn a, ndê, bó kou bú mé yilí Yeésò *Kristò, te Càn kulu som bú veèn yoòr. Bí nde né Cúcuí Ñagâ beè seèn kwa.

³⁹ Lòu sam, à lé naá gií tueé kwaá, ye né dé biì, dé bò ñuna biì, mé bò jomo bò mene. Nuaá

mé Tele beèh Càᅇ Dueè né bú yoòr seèn yilá njií dɔ́ɔᅇ, né dé seèn.»

⁴⁰ Piêr tueé sagá cu baá-re bó ᅇgòr mé nde né bó beè sie teèn ᅇgún, à né bó teèn sɔgó yíí, ye bó a: «Bí gè mé ceér bò dúágá-tie bò nɔ́ɔᅇ, te bí yili yuo.»

⁴¹ Bò nùàr kókoó mbaá gwaán gi ᅇgòr Piêr, bó kou bó. Lòu sâ, bò nùàr sagá yila cu felè bò Yeésò bò nde njèh kám tagár.

⁴² Bò mbònᅇ tebê né bó ᅇgòr Càᅇ feh, bó né temé teèn kwaá njií, bó bò mbeí né meh, bó né yáb bècénè yieé bilí, bó né Càᅇ bècénè dua bilí ndɔ.

Dene bò Yeésò bò

⁴³ Veéh waà bò nùàr yoòr. Bó ᅇene bò mbònᅇ tebê né bò fém hihiné bɔ́ɔ bele. Bó né bò ciè kókoó mbaá ᅇene ndɔ.

⁴⁴ Bò Yeésò bò dɔ́ɔᅇ lé naá loôm mé sòn cên, njèh bɔ́ɔn dɔ́ɔᅇ lé bilí den beéh ndàságá ndɔ.

⁴⁵ Bó né bò ᅇueèh mé bò njèh feh hihiné go bele, bó né bècénè kwaá bilí, bó geé haá bòó mé njèh beè sam teèn.

⁴⁶ Cieé dɔ́ɔᅇ, bó né lè *gwà Càᅇ koô bilí ndeé, bó né yáb bècénè ké gwò bɔ́ɔn yieé bilí ndɔ, bó né teèn mé temé cén samé,

⁴⁷ bó né Càᅇ teèn seén, bó né nùàr dɔ́ɔᅇ yoòr yilá gií ndɔ. Fehtoò beèh né be teèn kwaá; bòó mé baá yili yuo, cieé dɔ́ɔᅇ à né bó lè mògò bò nùàr seèn sagá yíí.

3

Dèbbè nùà gule kuû déi

¹ Cieé déi, cu Càn duaà, mé lou lòn tagár yeé waà baá, Piêr bô Jân nde ké *gwà Càn koô.

² Bó yeé nde aá gwò yilá, bó ñene nùà gule kuû déi né tütúlù den den, à né kwarè hin cén déi, bó hin sâ yilá né: Hin nyàgàm. Nùà beên hèllè lé mé njéh yuoó naâ lè. Cieé doón bó né yeé bú ké tütúlù gwà Càn jógó kwaá njií, te à dua beh kàgàlòn beè bò nùà.

³ À yeé ñene Piêr bô Jân nde aá gwò yilá, à dua bó njèh ndo.

⁴ Piêr bô Jân ke njií bú, bó né bú ke njege, Piêr ye bú a: «Kè nji béh.»

⁵ Nùà hèllè ke njií bó ndo, ye te nyí kwa ke njeré déi beè bòn.

⁶ Piêr ye bú a: «Mè mé kàgàlòn beè sam. Njií mé né beè mò, mè haá seér nde né wò cí. Mé yilí Yeésò *Kristò Nùà Najarêt wùò ter, gègò.»

⁷ À yeé tueé gi aá mân, à sie sòm bú ter mé be gaá ndo. Doó sâ, bò gule mé bò kógó gulè seèn yila gi cu.

⁸ À lo wuo ter kpar, à njobá mé be seèn, à go mé be seèn ndo. Bó bò mbòn tebé bilí yila nde gwà Càn mé gule cên, à né go, à né ter loó ñaá, à né Càn seén.

⁹ Bò nùà gwà doón yeé ke, à baá seér ter mé be seèn go, à né Càn seén den,

¹⁰ bó ñene ko gi ye né bú ndo, à njèh tütúlù gwà kwarè hin nyàgàm dua den yeé koó. Veéh

yila bó lè, njií mé naâ nùà beên hèllè boó, geí lo bó mbaá.

Ngòr Piêr ké *gwà Càᅇ koô

¹¹ Nùà hèllè Piêr bô Jâᅇ kwá ló cú ndo. Bó bó nde lè kòn Salomôn; bó kòn sâ yilá né ménâ. Bò nùàr kem nde gi ké teèn ndo. Feh né bó ter ᅇllé.

¹² Piêr yeé ᅇene aá ménâ, à ye bó a: «Bí bô *Iserálà bô, njií hên bí ménâ geí né dé kei wa? Bóó né naàn mé bí béh ke njií né faá béh nùà hên boó goó naâ mé terreᅇ dé beèh wa? Bí ye béh bú taré soóm naâ mé ᅇagá-temé beèh nùà njèh wa?

¹³ Mè tueé bí, né Càᅇ nùà njèh. Abrahâm lé naâ bú dua. Isâk bô Jakôb mé bô tele beèh doón lé naá gi bú dua. À be terreᅇ seèn ter som njií né koó, te terreᅇ Nùà seê seèn Yeésò ᅇené mé njéh. Ngweéh bí lé Yeésò beè bô kokoô bô joco yíí naâ koó wa? *Pilátò né mene tueé ye, nyí nde né bú yi njií, bí lé naâ berón.

¹⁴ Bí lé ᅇgoòn naâ Nùà gècên mé né ᅇagásé, bí ye Pilátò a: siè sér bú, à yi njií bí nuaá mé wula yeé feh ma.

¹⁵ Bí lé boó naâ mân, bí wula som Nuaá mé yòn doón né gi beè seèn. Mè tueé bí, Càᅇ mé ᅇgeér sam. À yeé kuú baá, Càᅇ komo som cu bú teèn, à baá cu làᅇ, béh lé naâ bú mé njolo ᅇené, béh né sòn seèn.

¹⁶ Nùà beên hên, bí né bú ᅇené, bí né gi bú koó ndo. Bí kékoó ye, à taré yuo né mé yilí Yeésò. Né

temé yoòr Yeésò kwaá njií taré sòm né bú kɔ́ó. Né njolò biì ndɔ́.

¹⁷ «Bò nùàr mò, mè né kɔ́ó ye, njií mé bí bò mgbè biì lé bɔ́ó giì naâ Yeésò dɔ́óŋ, bí lé bɔ́ó cugó naâ lòù.

¹⁸ Sâ beè Càn né seér njií mé à lé naá giì sònò bò sòn-seèn bò dɔ́óŋ tueé keéh ye: Huaán nyí *Nùà Còŋ nde né gèr ñené. Mè tueé bí, hèn mboón né cí.

¹⁹ Kènê, bí kwéh sér á temé, bí bele ceér Càn, te Càn kulu sòm gi bí veên yoòr.

²⁰ Mɔ́ bí bɔ́ó né mân, bí nde né dù beè Nùà Dueè kwa, bí kwa cu Nùà Còŋ mé à lé naâ bí sòm kwaá. Sâ jue né Yeésò.

²¹ À kènê né ké te vulúu ye. Kɔ́ ndeè baá lòù mé ñjèh dɔ́óŋ baá cu dé feè ñaá seér, sâ ye. Bɔ́ó nde né faá Càn lo naá giì sònò bò sòn-seèn bò tueé kwaá nɔ́.

²² Músi lé naá giì tueé ñagá ye: Càn Dueè ndeè né bí sòn seèn déi faá nyí nɔ́ tema njií; nde né nùàr biì déi ndɔ́. Bí nde né sòn seèn dɔ́óŋ ñgweé.

²³ Nuaá mé ñgeén sòn seèn, bó nde né bú lé bòn bòn nùàr Cànŋe kwɔ́gɔ́ sòm.»

²⁴ Piêr den cuù ye bó a: «Nàm mé béh né teèn hèn, bò *sòn-Càn bò lé naá giì ñjèh teèn tueé, duɔ́òm mé Samuel nde wa mé bò déi.

²⁵ Ndéb mé Càn lé tueé lòò naâ sònò bò sòn seèn bò dɔ́óŋ, né gi dé biì. Bí né mé ñgòŋ yoòr, faá Càn lé naâ mé bò tele biì kɔ́ nɔ́. À lé ye Abrahâm a: nyí gèh nùàr *wɔ́ŋ dɔ́óŋ kulú keéh gi nde né mé ndùtè ndùtù seèn ma.

26 Yeé baá ménâ, Càṅ tema njií Nùà seê seèn ndo, à bú tema njií logô mé bí, ye te nyí kulu bí, te nùà kàn kwobé leba seèn, à veên bó cú.»

4

*Piêr bô Jâṅ ké te *mbàgà juù*

1 Piêr bô Jâṅ yeé baá bò nùàr njèh ménâ tueé den, bò *ṅgàṅ sèmè mé nùà koô felè bò gó gwà Càṅ bò mé bò *Sadusiên

2 furú waà, ye Piêr bô Jâṅ la tueê ṅgòr Càṅ fí. Sâ Piêr bô Jâṅ la naâ bò nùàr ṅgòr Càṅ feh den, ye bó a: Yeésò komo yuo aá lè cio kèn. Sâ tueé né ye, bò komó nde gi né ménâ komo yuo ndo ma.

3 Bó yeé waà baá, bó sie yií Piêr bô Jâṅ gwà cibì, bó cer ṅgogô teèn. Sâ baá liyilì.

4 Mé njèh mene, bò nùàr kókoó mbaá lé ṅgòr Càṅ ṅgweé nyegé gi aá kèn, bó gwaán gi aá ndo. Lou sâ bò Yeésò bò dɔɔṅ wa njèh kám tîn.

5 Cieé yeé ṅaga baá, bò ṅgàṅ sèmè dé kokoô mé bò kokoô bò déi bó bò *njí-sòu bilí gi ké Jerusalem.

6 *Hánà ṅgàṅ sèmè dé koô lé naâ teèn; Kayîf bô Jâṅ mé Alesándà, mé bò nuaré déi lè mbàgà ṅgàṅ sèmè dé koô dɔɔṅ lé naá giì teèn.

7 Bó yeé bilí gi aá ménâ, bó sòm waà mé Piêr bô Jâṅ ndo, bó dilí kwaá bó toò bɔ̀n, bó ye bó a: «Bí ménâ jég bɔ̀ɔ naâ mé gèh terre b dé heè wa? Nèi bí terre b sâ haá naâ kɔ̀ɔ ndo wa?»

8 Piêr samé wuo ter mé Cúcuí ṅagâ yoòr, ye bó a:

9 «Mɔ bí bò kokoô bò béh njèh bie né felè seé bagaà mé naâ nùàr beên hên yili sɔm,

10 sâ bí bòó mé né doó doón, bí ngwé. Huaán *Iserálà lò nùàr doón a, kóo ye, nuaá mé né toò bìi njebá den hên, né yilí Yeésò *Kristò nùà Najarêr taré sɔm né bú kóó. Bí lé naâ Yeésò fagá njíí, à kuú. Càn bú te cio komo sɔm cu aá kèn.

11 À kènê né faá taá mé ngòr Càn né felè seèn tueé nɔ, ye:

Né taá mé bí bò mé-gwà bò lé naâ ké jomo komo si njíí, taá dàn ɲa seér cu né kóó.»

12 Piêr den cuù, ye bó a: «Nùàr yili yuo lom nde né mé Yeésò. Ndóg, nuaré déi ká te wónɛ teèn sam mé nde né nùàr yili sɔm. Gi cegé né bú.»

13 Piêr yeé tueé gi aá ménâ, bò kokoô bò hèllè ɲene kɔ ye bò Piêr né ngòr tueé ngulí, wanóɲ bó né bò lòu bò mé njèh due kó ngwéh, bó sé la vèh ná ngwéh wa? Yeé baá ménâ, geí lo bó ndo. Bó ɲene kɔ ye baá-re, ye né bò mbòn Yeésò ma.

14 Sâ nuaá mé lé taré yuoó naâ doó né doó sâ njebá den; bó dé sâ njèh tueê sònò kwà cú.

15 Bó ye, mɔ né mân, sâ bó sòm kéh ngógò bò Piêr cie, bó sɔm kéh bó lè gwà juù. Bó duóóm ká jomo lètenè bòn tueê

16 ye: «Béh boó nde né bò nùà hên naàn wa? Ngweéh bò Jerusalem bò doón né gi kóo ye, fém felè nùà hên boó naâ bó wa? Seèn naá gii bèsónè mbaá, bèh caàm sam cuú.

17 Njèh cén, mɔ béh ye te ngòr hên toò ngulí ndé cú, kɔ béh pamé yíín seér bó lòu, béh ye bó

a: Càn a bó bí saán feh cu nuaré déi yilí Yeésò hèllè.»

¹⁸ Bó yeé tueé gi aá ménâ, bó yilá njií cuù bó ndo, bó ye bó a: «Bí máb mé yilí Yeésò! Càn a bó bí feh cu nuaré déi njèh mé yilí seèn sâ.»

¹⁹ Piêr bô Jân deên ye bó a: «Bí jògò téná ke ju hên mé be biì ye. Beè Càn dilí kela né dé heè? Béh dùlà bí wa, béh dula nde né Càn wa?

²⁰ Dé beèh, njií mé béh lé naá giì ñgweé, béh lé naá giì ñené, béh vu lo nde né naàn wa? Ndóg, bɔ́ó mene naàn, béh tueé den nde né cí.»

²¹ Bò kokoô bò yeé ñgweé aá ménâ, bó luom ferré cu bò Piêr, te bó nde ye bó yi njií. Lòu sam, njií mé bó nde né bó gèr teèn feh keéh, bó lé kwà ná cû, bò nùàr kɔ lom aá Càn felè nùà beên doò vra deên.

²² Nuaá mé lé taré yuoó naâ mé fém hèllè lé naâ nyèmà yulà nèà yɔgó keéh.

Càn duaà

²³ Piêr bô Jân yeé yuo kelà baá, bó nde cu ké yoòr bò mbeí bɔ̀òn, bó se bó njií mé bò *ñgàn sèmè dé kokoô mé bò kokoô bò déi naâ bó tueé giì ndo.

²⁴ Bò mbeí yeé ñgweé gi aá, bó bilí dua Càn, ye Càn a: «Nùà Dueè, wò lé vulú bô tàbè mé nòmò dɔ́ɔ́ñ bɔ́ó naâ kɔ́ó; bò njèh teèn dɔ́ɔ́ñ lé si kwaá giì naâ wò ndo.

²⁵ *Davíd tele beèh dé koô lo naâ nùà seê yeè. Wò lo naâ sònò seèn tueé keéh, te à nde ye mé terreb Cúcuí Ñagâ tueé ye:

Lò nùàr dɔ́ɔŋ gàgà mé Càn môn saán njií né dé keì wa?

Bó mbaá bɔ́ kuu né dé keì ndɔ wa?

²⁶ Bò mgbè dé kokoò njebá wɔŋ kwaá gi aá taáb kèn.

Bò mgbè dé tètɔ̀r bilí gi aá ndɔ.

Bó dɔ́ɔŋ taáb njebá njií gi né mé Càn Dueè bô Njuna seèn *Nùà Còŋ.

²⁷ Bɔ́ ka nág faá Davíd lé naâ tueé ndɔ. Sâ *Heròde mé Pónsè Pilátò bó bò kìn mé bò huaán *Iserála bò lé naâ lo hèn bilí gií, bó né Yeésò Nùà Còŋ gɔŋ. À né mene Nùà seê yeè dé ñagâ, bó né bú gɔŋ.

²⁸ Dɔ́ɔŋ bɔ́ gi né te mboón faá wò lé naá gií ké bèh duɔ̀m nyegé kwaá nɔ.

²⁹ «Tele beèh, ñgwé njií mé bò kokoò bò né béh luɔm kán, bó ye, béh máb lo ñgòr yeè ménâ. Mɔ né mân, béh né wò dua, kè ñjì béh bò seê bò yeè njolo yoòr teèn, há béh terreb te béh tueé ñgòr yeè, béh vèh cú.

³⁰ Kwá be teèn, te bò beén bò taré yuo bele mé yilí Yeésò Nùà seê yeè dé ñagâ, te bò fém mé bò ciè ñené yuo kela gií bèsónè ndɔ.»

³¹ Bó yeé dua sɔm aá, gwà jilí. Bó dɔ́ɔŋ, Cúcuí Njagâ samé yila gi bó yoòr, bó yila baá-re ñgòr Càn mé terreb mene tueê, bó vèh cú.

Ndàságá lètenè bò Yeésò bò

³² Bò Yeésò bò lé naá loòm mé sòn cèn, temé cèn ndɔ. Nuaré déi lo ñhèh seèn hiín gè kwá bèh. Lètenè bɔ̀òn ñhèh dɔ́ɔŋ lé naá gií ndàságá.

³³ Bò mbòn̄ tebê ngòr Càn̄ njebá lom mé terreb, bó ye bò nùàr a, mé gècên mene, Yeésò Fehtoò beèh lé naâ te cio komo yuo ma. Húóm-temé Càn̄ lé naá giì nùàr doón̄ beè yaám sie ndo.

³⁴ Njeré déi lé nuaré déi lètenè bòn̄ sám ná ngwêh. Bò déi lé beè naâ mé ñueèh, bò déi mé gwà, bó né go som bele, bó weh kàgàlòn̄ sâ,

³⁵ bó né beè bò mbòn̄ tebê haá njií, te bó geé haá bò nùàr. Mo njeré déi né nùàr saám, bó haá bó teèn.

³⁶ Nuaré déi lé naâ teèn, yilí seèn né Josêf. Bò mbòn̄ tebê bú yilá sagá cu né Bàrnábâs; sâ tueé né ye, né dògò nùàr. Né bò huaán *Leví, à lé yuoó naâ ké Sîpre.

³⁷ À né mé ñueèh teèn, à go som ñueèh sâ ndo, à kàgàlòn̄ sâ haá njií beè bò mbòn̄ tebê.

5

Ananià bô Safírà

¹ Sâ nuaré déi lé naâ teèn ndo, yilí seèn né Ananià, dé veèh né Safírà. Bô veèh yeé nyogo aá sòn, à go som ñueèh bòn̄,

² à kòb leér kàgàlòn̄ kèb déi, sâ veèh né kóó, à weh dé jomò, à haá njií beè bò mbòn̄ tebê.

³ Piêr ye bú a: «Ananià, bóó né naàn mé *Sátàn né wò lé yilá, wò bele Cúcuí Ngâ wa? Mo sam, wò yeé go som aá ñueèh hèllè, wò kàgàlòn̄ kèb déi kòb leér né dé kei wa?

⁴ Ngweéh ñueèh hèllè lé jògò naâ dé yeè wa? Wò yeé go som aá, ngweéh kàgàlòn̄ sé né dé yeè ndo wa? Wò sâ goló caá né kei wa? Wò bele né Càn̄, wò nùàr bèlè lòm ngwéh.»

⁵⁻⁶ Ananíà yeé ngweé aá ménâ, à komo die nde doó ñóñ, à kuú. Bò mbò wuo ter, bó weh cògò, bó vuob bú, bó nde bú furú som. Nuaá mé lé ngweé naâ ngòr hên ñóñ, veéh bɔ́ bú njèh.

⁷ Bó bɔ́ teèn yòn loù tagár, veèh seèn yila kweêh ndo, à kó ngwéh dé mé la naâ toò kelá.

⁸ Piêr ye bú a: «Túé mè mé gècên mene, ngweéh kàgàlòn ñueèh mé bí lé goó naâ doô, gi lom né hên wa?» Ye bú a: «Gi né ka sâ.»

⁹ Piêr ye bú a: «Bɔ́ né naàn mé bì si yeè naâ sòn nyogó, bí fela Cúcuí Nùà Dueè sòn wa? Kè njí yí tütúlù yíê, yila cuù né bɔ́ mé naâ si yeè furú weh, bó nde cu né wò furú.»

¹⁰ Tètèi sam à komo die nde doó toò Piêr, à kuú. Bò mbò yila kweêh, sâ à baá komó. Bó jɔgɔ cu bú, bó nde ké kwarè siì furú njí.

¹¹ Bò nùàr te mbàgà Cànje hemé laré ñóñ. Bèh mé bò nùàr ngweé ngòr hên ñóñ, dùlù su bó yoòr ndo.

Bò fém feh hihiné

¹² Bò mbòn tebê lé naâ bò fém mé cìe kókoó mbaá lètenè bò nùàr bɔ́ bele. Bò Yeésò bò lé bilí den beéh lè kòn Salomôn.

¹³ Nuaá mé née temé mé Yeésò kwá njí ngwéeh ye, lé yoòr bɔ́n mbembaá ndé wèh ná ngwêh, bó lé bó seèn njí beéh lòù.

¹⁴ Cìli nùàr né lom temé kweéh seér, bó né te bòn bò Yeésò bò yilá ndeé, véh mene, siíb mene, né lom faá cí yaám ndeé.

¹⁵ Bó né mé bò beén bò ká cie jɔgó yuo kelâ, bò déi te ndagáa, bò déi te kèe, ye mɔ Piêr baá

kelá, mo né mene cecemé seèn, te cor kema déi ma.

¹⁶ Bò nùàr kókoó mbaá lè loó hihinê kwarè Jerusalem lé naá mé bò beén bò jógó ndeé. Δοῶν bó lé naá gi taré yuo; bòó mé né mé tándulu yoòr taré yuo gi ndo.

Bùnò

¹⁷ *Ngàn sèmè dé koô yeé ηene aá ménâ, temé ηaâ bú lè. Bòó mé né jomo seèn Δοῶν, furu gi bó ménâ ndo. Bò sâ bò lé naá lètenè bò *Sadusiên. Temé yeé baá bó lè furú, bó tema njií nùàr, ye bó ndé bò mbòn tebé sie.

¹⁸ Bó nde bó gwà cibì dé koô sie yií ndo.

¹⁹ Yeé baá lètenè cibì, cìlì Càn déi waá gulu som hin gwà cibì hèllè, som keéh bò mbòn cie, ye bó a:

²⁰ «Bí ndé dèn ké *gwà Càn koô, bí tueé né bò nùàr kùr yòn feé.»

²¹ Bò mbòn ηgweé sòn seèn: yeé baá maánjògò bó komo nde ké gwà Càn koô ndo, bó né ηjèh teèn feh den. Jomo sâ ηgàn sèmè dé koô, mé bòó mé né gi jomo seèn Δοῶν, yilá bilí bò kokoô bò lètenè bò *Jûf, te bó bilí *mbàgà juù.

Bó yeé baá gi doó Δοῶν, bó tema njií baá-re ké gwà cibì, ye bó sòm ndé mé bò mbòn tebé ma.

²² Bò sóji yeé wa, gwà baá mvúâr, mbòn déi teèn sam cuú. Bó cu cuú, bó tueé bò kokoô bò ménâ,

²³ bó ye bó a: «Béh wa ké teèn, hin Δοῶν né gi líliér ménâ. Nùà seé dé kàn né tùtúlù ndo. Béh yeé gulu hin, nuaré déi teèn sam.»

²⁴ Nùà koô felè bò gó gwà Càn mé bò ηgàn sèmè dé kokoô yeé nde ηgweé njií ménâ, feh ηellé bó

ter, bó né lètenè boòn bieé kuú, ye sâ naâ gèh dé heè wa?

²⁵ Jomo sâ, nuaré déi kar waà ndo, ye bó a: «Mo bí jue né bò nuaá mé bí lé sie yíi naâ gwà cibì doô, bó né bò nùàr njèh ké gwà Càn feh den.»

²⁶ Bó yeé nde ηgweé njií ménâ, nùà koô felè bò gó gwà Càn doô wuo ter, à weh nde mé bò nùàr seèn ké teèn, te bó bó weh cu cuù mé bò mbòn hèllè. Wa ké teèn, bó njèh lòu bó ηàn cú ndo, bó veéh lom aá ye, bò nùàr nde né bó mé taá tobé.

²⁷ Bó weh bó, bó bó cu cuù.

Bó yeé baá ké te mbàgà juù, *ηgàn sèmè dé koô bie njií ye bò mbòn a:

²⁸ «Béh lé naá gií bí luom ye bí a: máb ló njèh mé yilí nùà hèllè feèh ménâ. Bí hèn boó den cu né kei wa? ηgweéh ká Jerusalem loó doón ka yon cu né njèh mé bí né feh sâ mà. Bí ye te bí luar kwa béh cio nùà hèllè yoòr wa?»

²⁹ Bò Pièr ye bú a: «Ko béh dula kela Càn mé bò nùàr.

³⁰ Mè tueé bí, ηgweéh bí lé Yeésò faga wulà naâ koó wa? Càn mé lé naâ bò tele beèh léi jògò gam, komo som cu aá bú te cio,

³¹ à bú weh kwaá njií ké te be gaâ seèn; ké te kogo né bú, Yilí nùàr né lom bú ndo, te haá bò huaán *Iserála bò terreb temé kweéh seêr, te Càn kulu som gi bó veên yoòr.

³² Bò njií sâ doón lé boó deén naâ njolò beèh, béh né bò sòn seèn; Cúcuí ηagâ né sòn seèn ndo. Càn lé bú tema njií naâ yoòr bòó mé né tie ηgweê.»

33 Te bò kokoô bò hèllè yeé nde ngweé cu mân, temé ñaá cuù bó lè, bó gwaán lom aá bò mbòn tebê bɔ́ wulá.

34 Càn mé ñgeér sam. Nùà *Farisiên déi naâ lètenè bò kokoô bò sâ teèn, yilí seèn né Gamaliél, à né *njí-sòù, bò nùàr dɔ́ɔ́ né gi bú veéh. Nùà sâ komo wuo ter, ye bó a: «Bí jògò sòm kéh née bó cie ye.»

35 Jomo sâ, à tueé njií mé mbàgà juù, ye bó a: «Bò huaán *Iserála, bí kè nyégé ká njií mé bí nde né mé bò nùà hèn bɔ́ bagasé, mè tueé bí.

36 Bí kwá seé bɔ́n ndeè sòm fù mé beè seèn faá seé Teudàs nɔ. Lòu sam, dàb née sam mé Teudàs lé naâ mé nùàr yuií nèà jomo kar waà, ye te nyí junó lɔ́, wa nyí né nùà dueè ma. Ngweéh bó lé naâ bú wula sòm wa? À yeé kuú baá, ngweéh bò nùàr seèn lé naâ mbaá ñellé le gií wa?

37 «Júdàs nùà Galilê lé naá cuù ménâ ndɔ. À lé naâ te cu nyàgà nùàre kar waà, à né lom bò nùàr kókoó mbaá soób, te bó ña gi bò nùàr seèn. Ngweéh bó lé naá cuù bú ménâ wulá sòm, bò nùàr seèn durá leér gi ndɔ wa?

38 Kènê, bí lògò sòm á be biì yoòr bò nùàr hèn nɔ́ɔ́, bí yì njí bó. Bí kóɔ ye, mɔ bó ban né seé dé ká lè *wónɛ, nde né mé be seèn laga le.

39 Mɔ né dé Càn, sâ bí bɔ́ kuú né mbaá, ndóg ñellé kòmò ndé ngwéh. Sâ bí kè nyégé keè, mɔ sam bí bò Càn nde né taáb lieé líim.»

Mbàgà juù dɔ́ɔ́ gwaán gi ngòr Gamaliél.

40 Bó yilá yíi cuù bò mbòn tebê, bó ye, dún bó núr. Bó yeé duún aá bó, bó luom ferré cu, ye bó

a: «Càᅇ a bó bí saán feh cu bò nùàr yilí Yeésò hèllè.» Jomo sâ bó yi njií bó ndo.

⁴¹ Bò mbòn samé yuo seér te mbàgà juù mé vógó-temé mene, ye: «Béh naâ nùàr njolò Càᅇ wulú. Béh gèr felè Yeésò ᅇene né dé cî mà.»

⁴² Cieé doón bó né njèh ké gwà Càᅇ feh, bó né gùgwò feh bele ndo. Bó né bò nùàr Njàgà Bagaà se, ye *Nùà Còᅇ né Yeésò.

6

Nùàr téhbeh mé nde né bò mbòn tebê gam

¹ Cu mé bò mbòn Yeésò yeé baá tetoò maga ndeé, bòó mé né ju greêk tueé, si tɔɔ ye bò mbòn mé né ju *hebreêh tueé né yeé yáb geé, bó né bò ma kû boòn seb ma.

² Yeé baá ménâ, bò mbòn tebê yulà cùòb fà doô yilá bilí bò mbòn doón, bó ye bó a: «Hên, mo béh kwaá lo ᅇgòr Càᅇ, béh nde bèh yáb geé, né dilí wa?

³ Mo ye te huom, belà, bí bàlè sòm sér bò gècên bò lètenè biì, bò loò bò téhbeh mé Cúcuí Njàgà né yoòr boòn ᅇgulí, te béh haá bó seé sâ.

⁴ Béh ko lom dé beèh Càᅇ duaà, mé ᅇgòr Càᅇ tueé.»

⁵ Bò nùàr doó doón gwaán laré ménâ ndo. Bó balé som baá-re Etiên, nùà mé Cúcuí Njàgà né bú yoòr ᅇgulí, mé temé cén kwaá njií lom né mé Yeésò; bó bò Filíp mé Prokôr bô Nikanôr mé Timôn mé Parmenâ mé Nikolâ nùà Antiôs; dé seèn à lé ᅇaà naâ *Júf lòù.

⁶ Bó yeé balé som aá b́, b́ weh njií b́ ké toò b̀ mb̀n̄n̄ tebê. B̀ mb̀n̄n̄ tebê dua Càn̄ felè b̀on̄, b́ ba b́ be felè nd̄.

⁷ Ngòr Càn̄ k̄ lom baá-re tetoò yaám ndeé deèn. Ké Jerusalem b̀ mb̀n̄n̄ né tetoò maga ndeé. B̀ *ngàn̄ sèmè ngún kwaá njií gi temé yoòr Yeésò.

Bèh Etiên sie

⁸ Càn̄ kulu Etiên nd̄, à haá bú terreb. Etiên yila cu b̀ fé m tetarê lètenè b̀ ǹàr b̀ó beleè.

⁹ B̀ J́f déi yeé ñene aá ménâ, b́ berón̄. B́ né dé b̀on̄ lè *gwà sòu mé b́ yilá yeé gwà b̀ó mé lé naâ kwer, mé kènê baá mé feh b̀on̄ doò. Né bele b̀ J́f mé naâ lè tàbè Sirên b̀ Alesandrî; b̀ déi naâ lè tàbè Silisî mé tàbè Asiá mene. B́ doón̄ taré gi sòn toò Etiên.

¹⁰ Cúcuí Ngâ mé lé naâ yoòr Etiên ngulí doò né bú kógòn haá. Yeé baá ménâ, b́ sòn toò Etiên kwà cú nd̄.

¹¹ B́ yeé ñene aá ménâ, b́ nde gwom nab seér b̀ kòb b̀ déi kàgàl̀n̄, te b́ nde b̀ ǹàr tueé, ye b́ a: «Béh naâ mé tie beèh ngweé, à naâ Músi b̀ Càn̄ selé.»

¹² B́ soób baá-re b̀ ǹàr, b́ soób b̀ kokoò b̀ mé b̀ *nji-sòu mene. Temé ñaâ b́ nd̄, b́ sie njií Etiên ké te *mbàgà juù,

¹³ b́ weh sie cu b̀ nyeên b̀ beè, b́ wa, b́ ye b̀ ǹàr a: «Cu doón̄ ǹà hèn né yeé njií felè gwà Càn̄ beèh tueé beéh, à né *sòu Músi tueé cuaré nd̄.

¹⁴ Béh naâ mé tie beèh ngweé ye: Yeésò ǹà Najarêt nde né gwà Càn̄ tulú som. Gènnè mé

Músi lé feh lòò naâ béh, ye Yeésò nde né kweéh seér sé wa?»

¹⁵ Bò nùàr yeé ηgweé aá ménâ, bó su Etiên njolo yoòr gwà dóη. Bó ke, njolo Etiên den seér aá faá dé cìli Càη.

7

Njii mé Etiên lé naâ tueé

¹ *Ngàη sèmè dé koò bie njii mé Etiên ndo, ye bú a: «Né bòn wa?»

² Etiên ye bó a: «Bò nùàr mò, bò tele mò, bí ηgwé! Càη Nùà *sùsùm lo naâ toò tele beèh Abrahâm ké Mèsòpòtamî ηené yuo kelá, te Abrahâm nde ye ké Karân cer.

³ À yeé ηené yuo kela baá, ye Abrahâm a: Wùò ter, kwá ló lò yeé mé mbàgà yeé ménâ, ndé sèr lè lò déi. Nyí nde né wò lò sâ feh ma.

⁴ Abrahâm bóó ménâ, à kwaá lo lò bò Kaldê bò, à nde den ké Karân. Jomo sâ tele seèn kuú ndo. Càη sòm cu bú ké Karân, à kwaá ye bú lè lò mé béh née teèn hên.

⁵ Càη bú tàbè teèn há ηgwéh, à liím bilí bú mé bèh gule doboò mene, à tueé kwaá seér ye bú a: ko ndeè baá ké jomo, te bò ndùté ndùtù seèn ndeè kwa ye tàbè ma. Sâ Abrahâm née seèn mé huaán sam ye.

⁶ Càη tueé njii cu bú déi, ye bú a: Bò ndùté ndùtù seèn ndeè te lò bò nùàre den nde né kìn, bó nde né kwer ηaá, bó gèr ηene nde né fí. Nde né nyèmà yuií nèà,

⁷ te ju die ye felè bò tú-kwer bò sâ beè nyí, jueè nyí Càṅ. Jomo sâ bò ndùté ndùtù seèn ndeè né teèn yuo, bó ndeè dua nyí kán.

⁸ Yeé gi aá, ye Abrahâm a: Bó bú baá mé ṅòṅ. ṅòṅ sâ, kò à *ṅòḅ ṅóṛ ma. Jomo sâ Abrahâm ṅar Isâk ndò. Yeé baá cieé téndelé, à ṅòḅ baá-re bú ṅóṛ. Isâk yeé ṅar aá Jakôḅ, à ṅòḅ cu bú ménâ ndò. Jakôḅ ṅar huaán yulà cùḅḅ fà, bò jòḅḅò bò beèh né bó, Jakôḅ ṅòḅé gi bó ṅóṛ ménâ ndò.

⁹ «Jomo sâ, sà yila lètenè bò ṅuna Jakôḅ. Bó bar Josêf, bó go njií bú te tàbè Ejíptò. Njèh cén, Càṅ lé naâ jomo seèn;

¹⁰ gèr hihiné lé naá menè bú kwa laré, mé njéh mene, Càṅ lé naâ bú teèn dɔ́ṅṅ gam laré, à lé naâ bú kóḅḅn haá. Josêf lé naâ *Farôṅ mgbè Ejíptò yoòr huóóm. Yeé baá ménâ mgbè sie kwaá keéh bú ṅóḅmnà ndò, à sie kwaá bú te tàbè seèn dɔ́ṅṅ, à mbàm seèn kwaá lo beè seèn ndò.

¹¹ «Jomo sâ cùè die, cùè dueè yilà te tàbè Ejíptò mé tàbè Kanahân mene. Bò jòḅḅò bò beèh njene gèr, bó yáb kwà cú.

¹² Cieé déi Jakôḅ ṅgweé njií ye ké Ejíptò yáb né teèn. À tema njií bò ṅuna ké teèn, bó nde yáb ṅge wellê.

¹³ «Yeé baá gò dé jomò, Josêf sòm keéh yo seèn toò boòn. Farôṅ kò baá-re teèn ye bó né bò bei Josêf ndò.

7:7 7:7 Ex. 3:12   **7:8 7:8** Gen. 17:10-14; 21:2-4; 25:26; 29:31-35:18   **7:9 7:9** Gen. 37:11, 28; 39:2, 21   **7:10 7:10** Gen. 41:39-41   **7:11 7:11** Gen. 42:1-2   **7:13 7:13** Gen. 45:1, 16

14 Yeé baá ménâ, Josêf ye bó ndé wèh ndê mé tele, mé mbàgà seèn mene ma. Sâ bó lé baá te mbàgà sâ dɔ́ŋ nùà yulà téhbeh cùòb tìn.

15 Bó yeé nde tueé njií Jakôb ménâ, à fɔ́n lom gò Ejíptò. Nde nde, Jakôb kuú le ké teèn. Jomo sâ bò ñuna seèn kuú le gi ké teèn ménâ ndɔ.

16 Bó jɔgó cu cuù mé bò komó boòn ké Sikèm, bó bó furú gi lè sà mé Abrahâm lo ñgeé naâ beè bò ñunà Hémôr.

17 «Nde nde, cu ndêb mé Càŋ lé naâ Abrahâm tueé kwaá yeé nde aá wulú, gèh bò ndùté ndùtù seèn kar ndɔ, bó yam sie tàbè Ejíptò beè.

18 Jomo sâ, bó sie cu mgbè Ejíptò dé hiîn. Dé sâ lé Josêf kó ná ñgwêh,

19 à felè bò nùàr beèh bóó sabé njií lom mbaá. Bò jògò bò beèh gèr ñene lom dé fí; à né bó baá, ye bó a: mo bó ñar aá huaán, bó sili ní jí bó ya dueè te bó kuú ma.

20 «Sâ né nàm mé bó lé ñaár naâ Músi teèn ndɔ. Huaán bú sâ lé naâ beè Càŋ bagasé. Tele leér kwaá bú gwò weéh tagár.

21 Yeé yɔgó baá, bó som keéh bú gwò, bó nde leér njií bú yí dùà. Ñunà *Farôŋ dé vèh nde jɔgɔ kwa bú, à nde koó nyegé bú faá ñuna seèn nɔ.

22 Músi né kulá ndeé, bó né bú lo bò Ejíptò bò dɔ́ŋ feh. Jomo sâ à kula jolo, à yuo nùàr toò bò nùàr, seé seèn ñgulí cu ménâ ndɔ.

7:14 7:14 Gen. 45:9-10, 17-18; 46:27   **7:15 7:15** Gen. 46:1-7; 49:33   **7:16 7:16** Gen. 23:3-16; 33:19; 50:7-13; Jos. 24:32   **7:17 7:17-18** Ex. 1:7-8   **7:19 7:19** Ex. 1:10-11, 22   **7:20 7:20** Ex. 2:2
7:21 7:21 Ex. 2:3-10

²³ «À yeé baá mé nyèmà yulà nèà, à kaga ndòn ye nyí nde aá *Iserálà bò nùàr nyí yon ke.

²⁴ À yeé ke nùàr seèn déi nde cu aá mé gèr beè nùà Ejíptò déi ñene kuú, à kela gàm, à bon ñjiè, à lobo wula som nùà Ejíptò hèllè.

²⁵ À munó lom aá ye te bò nùàr nyí ñgweé ko teèn, ye Càᅇ kela keéh né gàm boòn beè nyí ma. Mé ñjéh mene, bó ñgwé kòmò ñgwéh.

²⁶ «Cieé ᅇaga, Músi kwa lo cu bò Iserálà bò déi fà, bó né lègè lege. À ye bó a: Bí né bò cên bò, bí sà foòn né dé kei wa? Sâ ye te nyí sie bilí cu bó mé sòn cên.

²⁷ Dé mé taré yogó naâ mbeí doô beron sòn Músi, ye bú a: Neì sie kwaá né wò nùà téná-juù felè beèh koó wa?

²⁸ Wò gwaán cu né mè wulâ, faá wò lé wulâ naâ nùà Ejíptò doô wa?

²⁹ Músi yeé nde ñgweé ñjií ménâ, càᅇ tené bú lè, à dula nde lè lò Màdínà, à ᅇar kwa huaán fà ké sâ,

³⁰ à cer ké teèn nyèmà yulà nèà.

«Jomo sâ, à yeé baá ké ya dueè kwarè tòr Sinayî, cili Càᅇ déi ñené yuo kelà toò seèn te leba weè te jìli ñgémbèi.

³¹ Músi yeé ñene aá ménâ, geí seér bú lòù; à né yí teèn ndeé ser, te nyí ñene nyegé, à ñgweé hueh Càᅇ Dueè baá ᅇgulí ye bú a:

³² Né nyí Càᅇ bò jògò bò yeè. Nyí né Càᅇ Abrahâm, Càᅇ Isâk bô Jakôb ma. Veéh sie Músi, à duóm ndelè, à gwàn cú njolo yí teèn ke ñjií.

³³ Nùà Dueè den cuù, ye bú a: Húár sòm débágá gulè huaàr; wò né te bàṅ tàbè dé ṅagâ.

³⁴ Ndé, nyí tema njií wò ké Ejíptò, wanóṅ nyí ṅene bò nùàr nyí né mé gèr ké teèn kwaré. Bó baá cuané, nyí né hueh bòn ṅgweé njií, nyí hên suagà né bó yili sòm.

³⁵ «Sâ Músi cên sâ, bò *Iserálà bò lé naâ bú beróṅ, bó lé ye bú a: Neì sie kwaá né wò nùà téná-juù kóó wa? Á sâ, Càṅ lé bú sie kwaá naâ kóó ndo, ye te à den nùà koô felè bòn, à yili sòm bó. Càṅ lé bú ménâ tueé keéh naâ sònò cìlì seèn mé lé naâ ké te jìlì ṅgembèi ṅené yuo kelá doô.

³⁶ Músi cên sâ lé Iserálà lè yuií kwer-e se sóóm naâ kóó. À lé naâ fém hihiné ké Ejíptò bóó bele, à bóó cu déi ké dùà Nòmò Bèlè. À bò déi bóó cu ké ya dueè lè nyèma yulà nèà ndo.

³⁷ Músi cên sâ tueé cu ye bò Iserálà bò a: Càṅ ndeè né bí sòn seèn déi faá nyí nò tema njií; nùà sâ yuo ndeè né lètenè bìi ma.

³⁸ Ké ya dueè felè bò Iserálà bò lé naá cuù Músi cên sâ; bó bò jògò bò beèh lé naâ kóó. À lé naâ nàṅ lètenè bòn mé cìlì Càṅ. Njií mé cìlì Càṅ lé tueé naâ ké te tòr Sinayí doóṅ, à lé bó tueé keéh naâ kóó. Ṅòr Càṅ mé baá ká beè beèh ṅgulí den hên, ké sònò Càṅ lé ṅgweé weéh naâ bú ndo.

³⁹ «Mé njéh mene, bò jògò bò beèh ṅgeén sòn seèn, bó mgbe njií bú yí jomo, ye bó nde lom cu ké Ejíptò ma.

7:35 7:35 Ex. 2:14   **7:36 7:36** Ex. 7:5; 14:21; Nomb. 14:33

7:37 7:37 Deut. 18:15, 18   **7:38 7:38** Ex. 19:1-20:17; Deut. 5:1-33

⁴⁰ Bó ye *Arôñ a: Bó kwá yeè béh cècàñ teèn, te feh béh ceér, wanóñ Músi seèn wá cù ñ. À lé béh ké Ejíptò som weéh naâ koó, kènê béh kó cù njií mé kwa né bú.

⁴¹ Bó nde me kwaá baá-re cècàñ deì faá huaán nàgà ñ, bó né bú *sèmè ñóób haá. Yo né bó mé be seé boòn hèllè taré ndo.

⁴² Càn yeé ñene aá ménâ, à keéh seér bó mé ñgògò, te bó dua gò bò mbentò. Sâ né gi te mvù bò *sòn-Càn bò ménâ nyagá den ndo, Càn ye: Iseràlà, bí lé naâ ké ya dueè nyèmà yulà nèà boó, bí né sèmè haá soó.

Mé gècèn mene bí lé sèmè sâ haá beéh mè wa?

⁴³ Ké gwò mò, bí loó né mè, bí dua seér *Mòlòk. Bí né cècàñ faá mbentò ñ boó kwaá, bí ye né càn bì, bí bú yilá kwaá né Rafan, bí né bú dua den. Bí kwá ñóñ!

Mè nde né bí ké jomo Babilôn domó su njií keéh.»

⁴⁴ Etièn den cuù ye: «Ké ya dueè sâ bò jògò bò beèh lé naâ *gwà cògò sieé, te bó kwaá nyegé mvù sóu teèn. Bó lé sieè naâ faá Càn lé feéh naâ mé Músi ñ, à lé ye bú a: Ndé síé kwá ká ménâ nág.

⁴⁵ «Gwà sâ nde dɔgɔ yuo kela mé nàm Josúé, sâ nùà koò lètenè bò tele beèh né bú. Bó bó jɔgɔ yilá mé njéh ká te lò mé Càn lé naâ bó tueé kwaá, Càn lé ye bó a, nyí nde né bò loô bò toò boòn kwɔgɔ som, te bó cer keéh ma. Bó den le baá-re

mé gwà cògò hèllè teèn méménâ tóg nde wa mé nàm *Davîd.

⁴⁶ Davîd lé naâ Càn mé gècên mene yoòr yilà, à lé naâ bú dua, ye bú a, Càn Tele nyí Jakôb, kwá nyí me kwaá wò gwà ma.

⁴⁷ Njèh cén, Salomôn nde gwà sâ me seér áá kóó.

⁴⁸ «Mé njéh mene, gwà mé bò nùàr me né mé be doón, Càn terrèb ké te vulúu teèn cèr nyí bèh. Né faá sòn-Càn lé tueé naâ nò, ye:

⁴⁹ Càn ye, vulú né kògò nyí, tàbè né bèh dòbò gulè nyí,

jue nyí Càn Dueè.

Bí nyí me komo nde né gèh gwà dé heè,

te nyí du beh teèn wa?

⁵⁰ Ngweéh njèh doón bóó gii naâ nyí mà.»

⁵¹ Etiên den cuè ye bó a: «Kòcò! Bí bò dúágá-tie bò mé ndòn kuú lè! Bí né yeé sòn mé Cúcuí Nágâ taré! Bí saán cu né ka sòn-Càn faá bò tele bìi léi jògò nò.

⁵²⁻⁵³ Sòn-Càn dé heè mé bò tele bìi lo bònò ná ngwèh wa? Ngweéh bóó mé lé tueé naâ ye Nùà gècên baá ndeê, bò tele bìi lo bó wula gii naâ kóó wa? Bí bò tele bìi né cu ka nág! Bó lé ngweé naâ *sóú sònò bò cìlì Càn, bí né mene sóú sâ ngweé, bí jòlò ngwéh. Nùà gècên sâ yeé waà baá, bí bú jògò kwaá seér cie. Ngweéh bí lé bú wula sóóm naâ kóó wa?»

Cio Etiên

54 Etiên tueé gi ndo. Bò kokoô bò yeé nde ngweé njií ménâ, temé yulá bó lè, bó né nyie yieé.

55 Etiên mé Cúcuí Naga né yoòr ngulí, ko lom né njolo ké te vulúu ke njií. À ñene njií *sùsum Càṅ, mé Yeésò ké te be gaâ Càṅe, à né ter njobá den.

56 Etiên tueé njií bò nùàr ndo, ye bó a: «Bí kè! Vulú gulu baá kèn! Mè ñene njií aá *Huaán Nùàr ké te be gaâ Càṅe, à né ter njobá den.»

57 Bó bóm bú, bó bóm logo njií ké ter, bó faga tie boòn ndo. Jomo sâ bó kem sue bú yoòr doón,

58 bó tulu yuo kela mé bú ké jomo loô. Bò nyeên bò hèllè huaré haá njií cògò boòn beè nuaré déi, yilí nùà sâ né Sôl, bó duoóm Etiên tobé.

59 Bó yeé baá bú tobé, à né Càṅ sònò dua, ye: «Fehtoò mò Yeésò, wèh kék yòn mò.»

60 Jomo sâ, à cemmé nde doó, à logo njií ké ter ye: «Fehtoò mò, té veên hèn mé bó bíé.» À yeé tueé gi aá ménâ, à kuú.

8

1-2 Temé Sôl lé naâ nòré mé cio sâ ndo.

Sôl nùà bònò bò Yeésò bò

Etiên yeé kuú aá, bò dùlà-Càṅ bò nde jɔgɔ furu bú. Bó yueé ñellé mbà seèn doó doón.

Sâ né lòu mé bònò ké Jerusalem lé duoóm naâ teèn. Bò Yeésò bò durá ñellé yila nde lè lò Judé mé lò *Samarí doón. Bò mbònṅ tebé le lom ké Jerusalem kóó.

³ Sâ Sôl yuo die lom aá dé seèn bò Yeésò bò yoòr, te bó ñeéñellè. À né bó gùgwò yilá sie weh, véh mé siíb mene, à yíí njií bó lè gwà cibì.

Filíp ké *Samarî

⁴ Bòó mé lé naâ bèh ðóŋ dula ñellé ndeé, wa toò, bó yila ñgòr Càn tueê ndò.

⁵ Filíp dé seèn nde lè loó ðèi te tàbe Samarî, à né bó ñgòr felè *Kristò tueé.

⁶ Bò nùàr né ñgweé, à né fém bɔ́ó, bò nùàr né mé njolo ñené, bò nùàr kókoó mbaá kwaá njií gi tie teèn ndò.

⁷ Tándulu keéŋ durá yuo lè bò nùàr ñgún, bò gule-kuû bò mé bò tácoŋó taré yuo gi ndò.

⁸ Bò nùàr loó ðóŋ samé lom mé ñjéh dé gècên.

⁹ Sâ nùà táhunò ðèi lé naá baá lo sâ táhuno lètenè bò nùàr bɔ́ó den, ye nyí né nùà koô; yilí nùà sâ lé naâ Simôŋ. Bò Samarî bò ðóŋ lé naá gií ñené ye seé seèn né mé fém teèn,

¹⁰ bó né tie teèn felá njií, bò kàm bò mé ndà mene né gi tueé ye: Nùà hên né mé terreŋ Càn yoòr, né lom meì bò terreŋ sâ.

¹¹ Lòu sam, dàb baá teèn mé à né lètenè bɔ́on ménâ bɔ́ó.

¹² Filíp yeé baá Njàgà Bagaà se, à baá dene Lò Càn se, à né ñgòr felè Yeésò *Kristò tueé, bó kwaá njií temé teèn; siíb mene, véh mene weh gi nòmò Càn.

¹³ Simôŋ mé feh seèn kweéh seér temé, bó kou bú ndò. Bó yeé kou som aá bú, à den le kwarè Filíp. Bò fém gèh hihiné mé Filíp né bɔ́ó bele ðóŋ lé naâ njolò seèn, né bú mbaá geí yɔ́gó.

Piêr bô Jân ké *Samarî

14 Bò mbòn̄ tebê ñgweé njií ké Jerusalem ye, bô Samarî bô baá ñgòr Càn̄ gwaán. Bó tema njií Piêr bô Jân̄ ké teèn.

15 Bó yeé wa baá, bó dua Càn̄ felè bô sâ bô te bó kwa Cúcuí Ñagâ.

16 Lòu sam, bó lé bó kou kwaá loóm naâ mé yilí Yeésò Fehtoò beèh, bó lé née Cúcuí Ñagâ kwà ñgwéeh ye.

17 Bó yeé dua gi aá Càn̄, bó ba bó be felè ndò, bó kwa baá-re Cúcuí Ñagâ.

18 Simôn̄ yeé ñene bô nùàr né Cúcuí Ñagâ mé njéh kwa, à haá Piêr bô Jân̄ kàgàlòn̄,

19 ye bó a: «Bí há mè gèh terrèb bú sâ teèn ndò, te mè ba bô nùàr be felè mé njéh, bó kwa Cúcuí Ñagâ.»

20 Piêr deên ndò, ye bú a: «Bí kàgàlòn̄ yeè a, calé gí fà doón̄, te wò ko ye, njií mé Càn̄ haá né dé lòu, nùàr lòu ñgè bèh!

21 Mè tueé wò, ndóg gà dé yeè lè seé hên sam, temé yeè né lom beè Càn̄ veénsé mân.

22 Kwéh sér temé yeè, wò kwobé leba, wò dua lom Nùà Dueè, te à kulu som wò veên sâ yoòr,

23 wanóón̄ temé yeè né lè jelásé, wò né kwer veên ndò.»

24 Simôn̄ ye Piêr a: «Mò né mân, bí dùà Fehtoò beèh felè mò teèn, te njeré déi mè faá bí tueé naâ sâ kwà cú.»

25 Bò mbòn̄ tebê fà doò yeé se gi aá sòn̄ Fehtoò beèh, bó tueé gi aá ñgòr Càn̄, bó cu cu ké Jerusalem ndò. Bó né gò, bó né mé Njàgà Bagaà lè loó hihiné te tàbè Samarî tueé ndeé.

Filíp bô nùà Etiopî déi

²⁶ Jomo sâ cìlì Càn déi ye Filíp a: «Wùò ter, ndé sér kèb túnò, te ceér ya dueè mé suagà né ké Jerusalem nde Gàsà doô.»

²⁷ Filíp wuo ter ndo, à nde, à wa ceér dueè, à ñene nùà Etiopî déi teèn. À né nùà seê dé koô beè Kândâse. Kândâse né mgbè dé vèh felè bò Etiopî bò. Bò ñgùlù loô doóné né gi beè nùà koô sâ. À naâ ké Jerusalem bèh Càn duaà,

²⁸ à nde cu aá lo. À né te màtúâ déi den den, à né mvù Esáyà *sòn-Càn jañé den.

²⁹ Cúcuí Ñagâ ye Filíp a: «Ŋgòrò ndé yí kwarè màtúâ sâ.»

³⁰ Filíp dula nde yí teèn ndo, à ñgweé nùà doô né njeré déi lè mvù Esáyà jañé den. Filíp bie njií, ye bú a: «Wò né njií sâ ñgweé kóó wa?»

³¹ Nùà hèllè ye bú a: «Mò nuaré déi mè lòu sè ñgwéh, mè ñgweé komo nde né naàn wa?» Jomo sâ, ye Filíp a: «Ndê ñá dèn ká kwarè mò.» Filíp den nde ndo.

³² Sâ nùà hèllè lé jañé deén naâ bèh mé bó nyagá kwaá né teèn ye:

«À lé deén naâ faá sòrñgan mé bó derré njií né bèh ñóób no.

Mé sòn kúb faá huaán sòrñgaàn den né toò nuaá mé né bú hobó no, à lé sòn kòmò nyí ná ñgwêh.

³³ Bó lé naâ ju nyeên felè seèn tená, bó bóó gulí bú.

Dene seèn ká lè wónje ceré baá kèn; gèh seèn ceré le aá mé bú ndo.»

Sâ nùà hèllè lé jaṅé deén naâ bèh sâ.

³⁴ Jomo sâ, ye Filíp a: «Kúkùr yeè, sè yeè mè teèn. Sòn-Càṅ hên tueé njií né felè neì wa? À tueé den né felè seèn nùà njèh wa, né felè nuaré déi wa?»

³⁵ Filíp kwa baá-re ceér ndɔ. À yeé baá bú se, à tueé keéh bú Njàgà Bagaà felè Yeésò teèn.

³⁶ Bó bú né ka ndeé, bó wa beré déi, bó kwa nòmò. Nùà koô doô ye Filíp a: «Kè nòmò hên. Kei yíin né mè kou sòm koó wa?» [

³⁷ Filíp ye bú a: «Mɔ wò kwaá njií aá temé cén yoòr Yeésò *Kristò, mè kou wò mà.» Nùà hèllè ye bú a: «Mè kwaá njií aá temé mò yoòr Yeésò Kristò, ye à né Njunà Càṅ.»]

³⁸ À yeé tueé gi aá ménâ, ye bó siè njéba màtúâ njebà. Bô Filíp suaga nde ké dùà fà doón. Filíp kou sòm bú ndɔ.

³⁹ Bó yeé yuo kela baá yí dùà, Cúcuí Fehtoò beèh nyue leér sòm Filíp. Nùà koô doô yeé Filíp njéné cú, à foon gò seèn mé vógó-temé mene ndɔ.

⁴⁰ Filíp nde yuo kela dé seèn ké Asótà. Jomo sâ, à tueé bele ṅgòr Càṅ te loó hihinê, à né bò nùàr Njàgà Bagaà se, à mé njéh tóg se yuo kela ké Sesarê.

9

Naàn mé Sôl lé kweh seér naâ temé

¹ Sâ Sôl née dé seèn mé bò mbòṅ Fehtoò beèh bunó ndeé ye, à bó bunó lom né dé ciòò. À nde kwa *ṅgàṅ sèmè dé koô,

² ye bú a: Nyàgà jègè há nyí mvù beè, te nyí nde mé njéh ké Damâs lè *gwà sòu, bó haá nyí

lón, mo nyí kwa baá bòó mé né ceér Yeésò ké teèn bele, siíb mé véh mene doón, te nyí sie nde gií mé bó ká Jerusalem ma.

³ Bó yeé jege haá baá bú, à fón gò Damâs ndo. À yeé baá kwarè loô, ñagâ déi ba suagà ter, ka sie bú beè.

⁴ À jege die doó. À ñgweé ñjii hueh déi né ñgulí den, ye bú a: «Sôl, Sôl, wò mè ménâ bunó né mé ñgei wa?»

⁵ Sôl ye bú a: «Né wò neì wa, Nùà Dueè?» Hueh doó ye bú a: «Né mè Yeésò mé wò né bunó den sâ.

⁶ Mé ñjéh mene, kòmò wùò yeè ter, wò yila nde ké lo. Mo wò baá ké lo, ñjii mé wò nde né bóó, bó nde né wò feh.»

⁷ Bòó mé lé naá gií jomo Sôl doón, ñjebá ndegé le gi, yogó bó dé tueê; bó né hueh ñgweé, bó nùar teèn ñéné ñgweh.

⁸ Jomo sâ Sôl komo wuo ter ndo. À yeé wa njolo, njolo ñjeré déi ñéné cú. Bó mé bú ké Damâs derré wa baá lòu.

⁹ À cugó soó cieé tagár. À yáb mé nòmò sònò yí ñgweh.

¹⁰ Sâ mbòn Yeésò cén déi né ké Damâs sâ teèn, yilí seèn lé naâ Ananiá. Fehtoò beèh lé naâ njolò seèn ñéné yuo kelá, ye bú a: «Ananiá!» À gwaán ye bú a: «Mè hên nò, Fehtoò mò.»

¹¹ Fehtoò beèh ye bú a: «Wùò ter, ndé ké te ceér mé bó yilá né Ceér Dilí doô, wò nde ké gwò Júdas, wò bie nùà Târise déi ké teèn, yilí seèn né Sôl. À né mè kènê sònò dua den.

12 Wò Ananià naâ njolò seèn ñene yuo kelá, wò naâ bú be felè baá, te à ñene cu njolo.»

13 À yeé tueé gi aá Ananià ménâ, Ananià ye bú a: «Fehtoò mò, bò nùàr kókoó mbaá ye mè a, nùà sâ né lom nùà veên. Njií mé à né yeé bò nùàr yeé ké Jerusalem bɔ́, mè ñgweé gi aá kèn.»

14 À ká lo hên nde kuú né felè bɔ́ mé né wò dua, ye te nyí kagá njií bó ké Jerusalem. Bò ñgàn sèmè dé kokoô jege haá gi aá bú terreb ké jomo kèn.»

15 Fehtoò beèh ye Ananià a: «Ndé yeé ndeè! Mè bú balé weh né kɔ́, kènê à baá seér nùà seé mò, à nde né mé yilí mò lò nùàr doón tueé ndeé, à tueé bilí mé bò mgbè bɔ́n mene. À nde né bò *Iserála bò ñgòr mò se ndɔ́.»

16 Mè bú feh nde né mé feh mò ye bú a, gèr né teèn, à nde né gèr mé yilí mò fí ñene ma.»

17 Yeé baá ménâ, Ananià fɔ́n gò ndɔ́. À wa ké gwò, à ba Sôl be felè, ye bú a: «Sôl nùàr mò, Yeésò Fehtoò beèh mé lé naâ ké ceér dueè yoòr yeé ñagá yuo kelá, tema njií né mè kɔ́, te wò ñene cu njolo, wò kwa Cúcuí Ñagâ ndɔ́.»

18 Ananià yeé tueé som aá mân, bò njeré déi keba yuo bele Sôl njolò faá werrè mân, dielé nde doó, à ñene cu njolo, à komo wuo ter. Bó nde kou bú nòmò Càn.

19 À yieé cu yáb, à kwa cu terreb faá bèh jomò nɔ́.

Njàgà ñgòr Càn ké Damâs

Sôl bó bò mbòn dé ké Damâs sâ cer weh cegé ñgób.

²⁰ À ñar yila lom aá ñgòr Càn te *gwà sòu tueé beleè, ye bò nùàr a, Nùnà Càn né Yeésò ma.

²¹ Bò nùàr yeé ñgweé cu aá sònò seèn ménâ, geí seér bó lòù; bó ye: «Ñgweéh hên né nuaá mé lé bunó lom beéh bò nùàr Yeésò ké Jerusalem dé kùm doô wa? Ñgweéh à hên nde kuú naâ ye te nyí sie njií cu bó ké toò bò ñgàn sèmè dé kokoô wa?»

²² Mé ñjéh mene, Sôl ñgòr Càn tueé seér cu mé terreb, à né lom bò *Jûf dé ké Damâs sâ tueé, ye bó a, *Nùà Càn né Yeésò ma. Bó bèh tueê kwà cú ndò.

²³ Cèr dè ñgwéh, bò *Jûf nyogò sòn, ye bó nde né Sôl wulá som.

²⁴ Nyògò sòn sâ nde ñgulí kwa Sôl. Bó kwaá tena bele nùàr ké tütúlù bògò loô doón, bó né bú teèn cíbí mé suútenè mene moóm den, te bó wula bú wulá.

²⁵ Bò mbòñ Sôl yeé ñene aá ménâ, bó nde cíbítenè, bó jògò yíí bú te sògò, bó segé som keéh te kùm bògò, bó kwaá njií bú ké doó, à yuo.

Njàgà ñgòr Càn ké Jerusalem

²⁶ Sôl cu cu ké Jerusalem. À wa ké teèn, ye te bó bò mbòñ déi den bilí. Bó yeé ñene njií bú, veéh sie yògò bó mé bú. Sâ bó née kó nyégé ñgwéeh ye Sôl baá mbòñ Yeésò.

²⁷ Bàrnàbâs yeé ñene aá ménâ, à weh njií bú ké toò bò mbòñ tebê, à nde se ñagá nyegé bó naàn mé Sôl lé naâ Fehtoò beéh ké ceér dueè ñené, à se bó njií mé Fehtoò beéh lé naâ bú tueé ndò. À tueé cu bó gèh dé mé Sôl lé naâ ñgòr Càn

mé yilí Yeésò ké Damâs se, ye bó a, à lé vèh ná ngwêh ma.

²⁸ Doó sâ Sôl yila nde lètenè bò mbòn doô ndo, à né ndeé, à né cuú, à né ngòr Càṅ lètenè loó Jerusalem mé yilí Yeésò se bele, à njeba lom teèn tég.

²⁹ Bò *Jûf mé né ju Greêk ngweé, à né mé bó tueé njií, bó bó né saán kuú. Yeé baá ménâ, bó nyogo cu sòn, te bó wula bú wulà.

³⁰ Bò Yeésò bò yeé ngweé aá ménâ, bó weh njií bú ké Sesarê, à nde cu Târse.

³¹ Jomo sâ, bò Yeésò bò lè tàbè Judê mé Galilê bô *Samarî doón ngweé fu ndo, bó né mé terreb Cúcuí Naga yaám ndeé den, bó né taré ndeé, bó né Fehtoò beèh teèn mé temé cén dula.

Njàgà Enê

³² Piêr lé naâ lò beè yon sie, à lé naâ ké Lídá yoòr bò Yeésò bò dé ké doó sâ ndeé,

³³ à nde kwa nùà gule-kuú déi ké teèn, yilí seèn né Enê, baá nyemà téndelé à né lè ndagá cer den.

³⁴ Piêr ye bú a: «Enê, Yeésò *Kristò né wò taré som! Wùò ter, nyégé ndagá yeè nyegè.» Enê komo wuo ter ndo.

³⁵ Bò Lídá bò mé bò nùàr ké te bela Sârôn doón yeé ṅene aá ménâ, bó kweéh seér gi temé, bó bele ceér Fehtoò beèh.

Njàgà Dórèkà

³⁶ Sâ mbòn dé vèh déi lé naâ ké Jopê teèn, yilí seèn lé naâ Tàbità. Yilí sâ lè ju Greêk né Dórèkà. Sâ tueé né ye: mbélêm. Cu doón à lé naá beéh bò saâm bò njolo yoòr ke njií, à né bó gam.

37 Cu sâ Dɔrɛkà nde die beén teèn, à kuú. Bó ye kou sɔm aá bú, bó jɔgɔ njií komó seèn lè gwà dé ké teèr, bó yií njií ké mí.

38 Sâ bò mbòn dé ké Jopê lé ngweé naâ ye Piêr né ké Lídà, kwarè Jopê doó sâ. Yeé baá ménâ, bó tema njií nùà fà ké yoòr seèn, ye bú a: Kúkùr yeé, jògò ndê béh kán ye, gò ká gòò ma.

39 Piêr komo wuo ter ndɔ, bó bó fɔón gò.

Bó yeé wa baá, bó weh njií bú ké mí, lè gwà dé ké teèr sâ. Bò ma kù mé lé naâ teèn kem nde gi ké yoòr seèn, bó né yueé, bó né bú bò cògò hihiné feh keéh bele, bó ye bú a: «Hên Dɔrɛkà lé saà naâ kɔó, sâ à née mé njolo ye.»

40 Piêr sɔm keéh gi nùàr cie, à cemmé nde doó, à dua Càn. Jomo sâ, à bele seér, à ke njií komó, à ye: «Tàbità, wùò ter!» À wa njolo ndɔ, à ñene Piêr, à komo den ter.

41 Piêr sie gam bú be, à komo njebá cu ter. Piêr yilá njií bò mbòn mé bò ma kù doó, à haá njií cu bó nùàr bòn, sâ à taré yuo aá.

42 Ngóg sâ ngulí yɔɔ Jopê dɔón. Bò nùàr ngún yeé ngweé aá ménâ, bó kwaá njií ye temé bòn yoòr Fehtoò beèh.

43 Piêr cer yií ké Jopê sâ kóbeè; lé naâ ké lo Simôn nùà sá-paàr.

10

Piêr bô Kòrnê

1 Nuaré déi lé naâ ké Sesarê teèn, yilí seèn né Kòrnê, à lé naâ kwaá-taâb te bòn taâb bò Rôm bò mé bó yilá yeé bòn Italí doó.

² À né yeé Càn dula; mé mbàgà seèn mene, bó né bú cu ðóŋ dua; à né bò saám bò lètenè bò *Jûf kókoó mbaá gam ndɔ.

³ Cieé déi lou yeé geér aá, mé lòn tagár, kulu bú faá vuú nɔ; à ñene cìlì Càn déi yila kweêh ká gwò seèn, ye bú a: «Kòrnê!»

⁴ À ke njií bú mé veéh mene, ye bú a: «Né naàn wa, Nùà dueè?» Cìlì Càn ye bú a: «Càn ñgweé aá duaà yeè kèn, à ñene baá gam mé wò gam yeé bò saám bò kèn ndɔ. Lan à munó baá wò.

⁵ Témá nji nùàr kènê ké Jopê yoòr nuaré déi, yilí seèn né Simôn, yilí seèn déi né cu Piêr, te bó yilá ndeé mé bú.

⁶ À cer né ké gwò nuaré déi, yilí seèn né Simôn ndɔ; né nùà mé sa yeé par. Gwà seèn né ké sòn nòmò koô mân.»

⁷ Cìlì Càn yeé tueé gi aá bú ménâ, à yuo ndɔ.

Jomo sâ Kòrnê yilá njií bò seê bò seèn déi fà, mé sójì seèn déi; sójì sâ né taré nùà dùlà-Càn ndɔ.

⁸ À se gi bó njií mé kelà naâ ðóŋ, à tema njií baá-re bó ké Jopê.

⁹ Cieé ñaga, bó né ka ndeé. Bó yeé nde aá Jopê waá, lou dilí. Sâ Piêr la ñaá baá ké ter felè gwà bèh Càn duaà.

¹⁰ Cùè baá lom bú sie ndɔ. Bó yeé baá yáb neé, kulu bú faá vuú nɔ.

¹¹ À ñene njií vulú gulu logó baá, tàmbàn njeré déi faá cògò nɔ yuo kelà ké teèn, bó sie né bèh nèà te gou te gou; né ka felè seèn segé suagâ, waà, bó kwaá njií doó.

12 Lè teèn lé naâ bò nyam mé bò sàb, bó bò non feh hihiné.

13 Hueh déi deên ye bú a: «Wùò ter Piêr, wúlá yíé bò njií sâ wulá.»

14 Piêr berón ye bú a: «Hôs Nùà Dueè! Mè gèh dé sâ yíé bèh, né yilísé, mè nde né mbaá fulá.»

15 Hueh doô tueé ferré cu, ye bú a: «Té njií mé Càn ye né ñagásé jinè, té túé ye nyí nde né mé njéh fulá.»

16 Yeé wa baá mbei tagár, cògò hèllè ñaá yuo cu ké te vulúu.

17 Piêr yila baá-re kwòm vuú sâ munô.

Cu mé à né ménâ munó den, sâ bò tebé bò Kòrnê bie ñene baá gwà Simôn kèn ndo, bó né ké tütúlù njebá den.

18 Bó né yilá bieé den ye: «Simôn cer yeé hên wa? Yilí seèn déi né cu Piêr.»

19 Sâ Piêr née ka dé seèn kwòm vuú hèllè munó den ye. Cúcuí Ñagá tueé njií bú ndo, ye bú a: «Ŋgwé, bò nuaré déi tagár né wò hên fón den.

20 Wùò ter, súagá ké doó, bí bó nde, té njeré déi mùnò, mè tema njií naâ bó mân kóó.»

21 Piêr wuo ter ndo, à suaga nde ké yoòr boòn, ye bó a: «Nuaá mé bí fón den né sâ né mè. Bí ndeè bèh kei wa?»

22 Bó ye bú a: «Kòrnê kwaá-taâb temà naâ béh kóó. Né nùà dilí, à né yeé Càn dula. Bò *Júf doón né gi bú keí. Cìlì Càn déi lé naâ bú feh, ye bú a: Ndê, yilá nji wò ké lo seèn, te à ñgweé njií mé wò nde né bú tueé ma.»

23 Bó yeé tueé gi aá ménâ, Piêr weh yí njií bó gwò, à feh bó bèh cèrrè. Cieé yeé ñaga baá, bó

bò Piêr yuo bele ceér. Bò Yeésò bò déi lètenè bò Jopê bò njií lo bó ndo.

²⁴ Cieé ñaga cu bó wa Sesarê, sâ Kòrnê né bó kela. Bó bò nùàr seèn, mé bò mbeí seèn mé à yilá njií belé naâ doón, né koó.

²⁵ Te Piêr yeé nde aá lo Kòrnê yilá ndeé mân, Kòrnê ndeé ka gule seèn cemmé ndeé ndo.

²⁶ Piêr yeé ñene aá ménâ, à sie som bú ter, ye bú a: «Wùò ter, mè né ka nùàr faá wò no.»

²⁷ Bó bú yila bieê. Jomo sâ bó yila nde gwò ndo. Sâ bò nùàr ñgún né gwò bilí den.

²⁸ Piêr ye bó a: «Bí né gi mé feh bìi koó ye, né jolo, nùà Jûf bó bò kìn bècénè dèn bilí bèh. Béh gwò bò kìn yilá bèh ndo. Dé mò, cieé fà hên Càn mè feh seér naâ koó, ye mè a: té nuaré déi kurú yilá.

²⁹ Bí yeé tema njií, ye mè a, ndê, mè tán só cú dé cí. Á, bí mè yilá naâ mé ñgei wa?»

³⁰ Kòrnê ye bú a: «Lé naá kaà faá cu kènê no, lan baá cieé nèà, mè lé naâ Càn ká gwò mò dua den, sâ baá lou lòn tagár. Mè yeé ke, nuaré déi baá toò mò njobá den. Á né mé cògò wulésé mân yoòr.

³¹ Ye mè a: Kòrnê, Càn ñgweé aá duaà yeè kèn, à ñene aá gàm mé wò gam yeé bò saám bò ndo. Lan à munó baá wò.

³² Kènê témá ñí nùàr ké Jopê yoòr Simôn, yilí seèn déi né cu Piêr, te bó yilá njií bú ká yoòr yeé. À cer né ké gwò nuaré déi, yilí seèn né cu Simôn ndo. Né nùà mé sa yeé par; gwà seèn né ké sòn nòmò koô mân.

33 Mè yeé ngweé aá ménâ, mè tema njií baá-re, ye bó ndé yíla wèh wò ma. Wò waà baá ndo, wò bóo huom aá dé gècên. Kènê béh doón, béh baá gi ká toò Càn, te béh ngweé njií mé à nde né béh sònò yeé tueé keéh.»

Njií mé Piêr lé tueé naâ ké lo Kòrnê

34 Kòrnê yeé tueé gi aá mân, Piêr deên ye bú a: «Kènê mè ko baá ye né gècên, Càn nùàr lòu gèi bèh.

35 Sâ tueé né ye, nùà gècên mé né Càn dula, né mene lè lò dé heè doón, né gi beè Càn dilí huóm.

36 Tebé mé Càn lé tema njií naâ mé bò huaán *Iserála, bí né gi koó. Né Njàgà Bagaà, né béh dolé beè Yeésò *Kristò haá keéh. Nùà Dueè felè njèh doón né lom bú.

37 «Njií mé lé bóo gi naâ lè tàbè Judê doón bí né gi koó, lé duóm naâ ké Galilê, sâ Jân tueé gi aá bò nùàr ngòr Càn kèn, à bó nòmò Càn kou gi aá ndo.

38 Gèh dé mé Càn lé fam njií naâ Cúcuí Naga felè Yeésò Nùà Najarêt, bí ko gi aá kèn. Yeésò lé naâ lò doón beè yon sie, à né bagaà bóo bele. Bòó mé lé baá gi ka *Sátàn doón, à né bó taré som bele. Càn lé naâ mé bú, à lé naâ bú terreb haá, bí né gi ménâ koó.

39 «Mè tueé bí, béh né sòn seèn; njií mé à lé bóo naâ ké Jerusalem mé lè tàbè bò Juf mene doón, béh lé naá gi mé njolo ñené. Bó lé naâ bú te toú fagá wulá.

40 Càn mé ngeér sam. Yeé baá cieé tagár, à komo som cuù bú lè cio, à ñené som keéh bú toò bò nùàr.

41 Dèn cú toò nùàr dɔ́ɔ̃n ndɔ, à bú ñené som keéh lom aá toò beéh. Lòu sam, à lé naá gii béh balé kwaá, ye béh né bò sòn nyí. Béh bó yieé bilí cu, béh ñueé cu bècénè faá bèh jomò nɔ.

42 «À béh hèn temà naá kɔ́ɔ, ye béh ndé ngòr nyí bèh dɔ́ɔ̃n tueé, béh té càm, béh júée bò nùàr a: Càn sie kwaá baá nyí nùà téná-juù felè bò làn bò mé bò komó mene ma.

43 Bò *sòn-Càn bò dɔ́ɔ̃n lé naá gii felè seèn ménâ tueé ndɔ, ye nuaá mé né temé cén mé bú kwaá njií dɔ́ɔ̃n, Càn nde né nùà sâ veèn yoòr mé yilí seèn kulú som ma.»

Cúcuí Nɔgâ yoòr bòó mé Jûf sam

44 Piêr yeé baá sònò ménâ tueé, bòó mé né ngòr seèn ngweé dɔ́ɔ̃n, Cúcuí Nɔgâ ka suagà felè bɔ́ɔ̃n.

45 Sâ bò Yeésò bò mé njií lɔ̀ò naá Piêr né bò Jûf, bó né gi doó. Bó yeé ñene bòó mé Jûf sam kwa gi aá Cúcuí Nɔgâ ndɔ, geí yɔ́gɔ́ bó dé tueê.

46 Lòu sam, Càn lé naá bòó mé Jûf sam doô leba bele seér. Bò Jûf yeé ngweé, bó baá ju hihiné tueé, bó né terreb Càn mé njéh seèn. Piêr yeé ñene aá ménâ, à ye bó a:

47 «Kènê bò nùàr hèn Cúcuí Nɔgâ faá béh nɔ kwa gi aá kèn. Neì bó nòmò Càn kou yíín né kɔ́ɔ wa?»

48 Jomo sâ ye, bó ndé kòu bó mé yilí Yeésò *Kristò kou. Yeé gi aá, bó ye Piêr a, sâ kɔ́ bó bó cer weh teèn ndɔ.

11

Piêr ké toò bò Yeésò bò ké Jerusalem

¹ Bò mbòn̄ tebê mé bò Yeésò bò déi ké Judê ngweé njií ndo, ye bòó mé *Jûf sam baá ngòr Càṅ gwaán.

² Piêr yeé cu cuù aá ké Jerusalem, bò Yeésò bò nde bú. Bò sâ bò lé naâ bò Jûf.

³ Bó ye bú a: «Lé seèn boó naâ naàn mé wò nde ké lètenè bò kurû, bí bó yieé bilí wa!»

⁴ Piêr se bele bó kwòm ndo, ye bó a:

⁵ «Sâ mè né ké Jopê Càṅ dua den, kulu mè faá vuú nò, mè ɲene tàm̀bàṅ njeré déi faá cògò nò, baá ter segé suagâ, bó sie né bèn nèa te gou te gou. Yeé waà, njebá le.

⁶ Mè ke nyegé yí lè, né bò nyam feh hihiné, mé bò sàb bó bò non.

⁷ Hueh déi né tueé ye mè a: Wùò ter Piêr, wúlá yíé bó wulà ma.

⁸ Mè ye bú a: Sam, Nùà Dueè! Mè gèh dé sâ yíé bèn, né yilisé, mè nde né mé njéh fulá.

⁹ Hueh doô tueé cu ké te vulúu, ye mè a: Té njií mé Càṅ ye né ɲagásé jìnè; té túé ye nyí nde né mé njéh fulá.

¹⁰ Yeé waà baá mbei tagár, cògò hèllè ɲaá yuo cu ké te vulúu.

¹¹ «Sâ nùà tagár la baá mè tùtùlù gwà njebá den ndo, bó yuoó naâ ké Sesarê, bó tema njií naâ bó yoòr mò, bó ndeè mè yilá weh.

¹² Cúcuí Ɓagâ tueé naâ koó, ye mè a: Béh bó ndé beèh ndeè, té njeré déi mùnò ma. Bò Yeésò bò ténjén hèn njií lo mè ndo. Béh bó wa ké teèn, béh yila nde gi gwò Kòrnê ndo.

13 À se bele béh dé mé cìlì Càn lé naâ bú gwò yilá kwa, ye bú a: Témá njí nùàr ké Jopê yoòr Simôn, yilí seèn déi né cu Piêr, te bó yilá njií bú ká yoòr yeè.

14 À tueé nde né wò ngòr mé nde né wò yili sòm, te yili sòm mé mbàgà yeè mene ðóŋ ma.

15 «Mè yeé ngweé aá sònò Kòrnê ménâ, mè yila ngòr Càn tueê ndo. Tètèi sam Cúcuí Nàgà ka suagà felè bòn, faá lé ka suagà naâ felè beèh ké bèh duóm no.

16 Mè munó ko cu baá-re dé mé Fehtoò beèh lé ye: Jân lé bò nùàr kou kwaá naâ mé nòmò; dé bìi, bó bí kou seér nde né mé Cúcuí Nàgà.»

17 Piêr den cuù, ye bó a: «Mè yeé nene Càn bó Cúcuí seèn haá né mé temé yoòr Yeésò *Kristò Fehtoò beèh kwaá njií faá à lé naâ béh haá no, sâ mè né neì, mé nde né sòn Càn ngeén wa?»

18 Bó yeé ngweé aá mân, temé bòn die lè ndo, bó yila Càn seèn, ye: «Càn haá taré baá bòó mé Juf sam terreb ndo, te bó kweéh seér temé, bó kwa yòn tètàgà.»

Bò Yeésò bò ké Antiôs

19 Bùnò mé lé yuoó naâ lè cu mé bó lé wulà naâ Etièn teèn hèllè lé naâ bò Yeésò bò boó njié sòm. Bò déi dula nde Fenisí, bò déi nde Sîpre, bò déi nde ké Antiôs. Bó ngòr Càn tueé njií lom aá mé bò Juf.

20 Lè cu sâ ndo, bò mbòn dé Sîpre mé bò dé Sirèn nde ké Antiôs, bó né mé bò Greèk tueé

njii ndo, bó né bó Njàgà Bagaà felè Yeésò Fehtoò beèh tueé.

²¹ Càn lé naâ be teèn mé terrebe mene kwaá njii, nùàr ngún kweéh seér gi, bó kwaá njii temé yoòr Fehtoò beèh.

²² Bò Yeésò bò ké Jerusalem yeé ngweé aá ménâ, bó tema njii Bàrnàbâs ké Antiôs ndo.

²³ À wa ké teèn, à ñene gèh dé mé Càn né bò Yeésò bò kulú, temé samé lom bú lè dé gècèn, à toó nyegé cu bó, ye bó a: «Bí dèn lòm beè Fehtoò beèh noón, bí dèn táre tég.»

²⁴ Sâ Bàrnàbâs toò naá gii nùà húóm-temé ndo, temé seèn doón né gi yoòr Yeésò, Cúcuí Njàgà né bú yoòr ngulí faá cí no. À né ngòr Càn se. Yeé baá ménâ, nùàr ngún sagá yila cu lè mògò bò Yeésò bò.

²⁵ Jomo sâ Bàrnàbâs nde ké Târse, à nde Sól foón.

²⁶ À yeé ñene aá bú, à weh njii bú ké Antiôs. Bó bú fà doón cer ké teèn gùm nyemà. Bó né seé te mbàgà Cànbe boó, bó né bò nùàr ngún njèh feh bele. Bò nùàr lé bò mbòn Yeésò «bò *Kristò bò” yilá logó naâ ké Antiôs sâ.

²⁷ Cu sâ bò *sòn-Càn bò déi lé naâ ké Jerusalem yuo, bó nde ké Antiôs.

²⁸ Yilí cén déi lètenè boòn lé naâ Àgàbùs. Cúcuí Njàgà kema bú, à wuo ter, ye bò nùàr a: «Cùè nde né wón doón die ma.» Cùè sâ lé naâ môn die ndo. Lé naâ te nàm mgbè Klòdè.

²⁹ Àgàbùs yeé tueé aá ménâ, bò mbòn bilí sòn lètenè boòn, ye njii mé nùà kàn né beè kwa keéh

δοῶν, bú a, há njií, te bó gam njií bò Yeésò bò dé ké Judê mé njéh ma.

³⁰ Bó lé naá giì ménâ boó ndo, bó tema keéh baá-re beè Bàrnâbâs bô Sôl, bó nde bò kokoô bò te mbàgà Càṅe ké Judê haá njií.

12

Jâk bô Piêr baá lè gèr-e

¹ Lè cu sâ, mgbè *Herôde yuo die bò Yeésò bò déi yoòr mé bunnò.

² À wula som Jâk bei Jân mé bòù.

³ À yeé ke, né bò Jûf yoòr huóom ménâ, à sie cu Piêr. Lé naâ lè cu *Páskà mé bó yieé yeé breêd, bó kulu teèn kwá ṅwéh.

⁴ Herôde yeé sie aá bú ménâ, à yií bú lè gwà cibì, à weh kaṅ kwaá bú sójì bòn nèa kwarè; bòn cén sójì né teèn nèa. Bó né bú moóm; ye mo Páskà kela baá, te nyí weh njií ye bú ké toò bò nùàr.

⁵ Cu mé Piêr lé naâ ké gwà cibì sâ, bò Yeésò bò lé Càṅ dua loóm naâ mé terreb mene.

⁶⁻⁷ Cieé mé Herôde njií nde aá bú ké toò bò nùàr yeé baá faá kwéh no, cibíteèn sâ, cìlì Fehtoò beèh kar waà ké mí yoòr seèn, ṅagá sie gwà beè. Sâ Piêr baá lóm, à né lètenè bò sójì fà cer den. Bó kaga né bú be lòù. Sâ bòó mé mom yeé gwà cibì né gi tùtùlù ndo.

Cìlì Càṅ doò yeé waà baá, à kema Piêr kwar, à nyimé som bú, ye bú a: «Wùò ter kwar.» Lòn tené yuo bú be ndo.

8 Ye Piêr a: «Cóló nji kándá yeè teneè, yí nji débágá gulè.» Piêr bóó ménâ. Ye Piêr a: «Sù cògò dùlù yeè, béh nde, bèlè mè.»

9 Piêr ndaŋ bele bú, à kó ŋgwéh ye né dé gècên, ye merré déi vuú kulu né nyí koó.

10 Bó kela keéh kòŋ fà, mé bò sójì né gi tùtúlù, bó wa lè hin déi, à sòn keéh njií né ké lo, né hin lòŋ. Dé sâ komo weh ké toò boòn mé be seèn mbaá, bó yuo kela nde yí ceér dueè. Cìlì Càn kwaá lo bú ndo.

11 Njolo yeé ŋagá baá bú, à ye: «Kèné mè ñene ko baá ye né bòn, Fehtoò beèh naâ cìlì seèn ká yoòr mò temá njií, à bú tema njií naâ, te à ndeè mè beè *Heròde se sòm, te bò Jûf kwè* mò sén kwà cú.»

12 À yeé ŋweé nyegé aá ménâ, à nde ké gwò Marî meì Jâŋ. Jâŋ sâ, yilí seèn déi né cu Mârk. Sâ, bò nùàr né ké teèn ŋgún bilí den, bó né Càn dua.

13 Piêr waà, à go hin ndo. Nùà seé dé vèh déi né teèn, yilí seèn né Ròdè, à nde yí tùtúlù gwà bèh hin guluù.

14 À yeé nde ŋweé kèb cieè né hueh Piêr mân, vràb sela seér bú lòù, à lòò Piêr hin gulu keéh, à cu cu seér yí jomo bò nùàr gwà doón tueé wellê, ye bó a: «Piêr baá gè cie ma.»

15 Bó su bú sòn yoòr, bó ye bú a: «Wò né nùà kùlù wee!» À né teèn ŋgelá, ye bó a: «Né ka bú.» Bó den cuù, ye bú a: «Sâ né càn seèn.»

---

* 12:11 12:11 Mo nùàr die, bó né lòù seèn seér, sâ né kwè.

16 Cu sâ hin née ka goó den ye. Bó gulu hin ndo, bó ñene né ka Piêr bôn, geí laré bó gwà doón.

17 À me ñjii bó mé be, ye bó a, bí húné noón. À se bó gèh dé mé Fehtoò beèh la naâ bú lè gwà cibì som keéh. Jomo sâ, ye bó a, bó túé kék Jâk mé bò déi ménâ ma. À yuo kela ndo, à nde ser toò.

18 Cieé yeé ñaga baá, bèmè tarê mân ko die lètenè bò sóji, bó munó kuú ñjii mé Piêr la naâ ñaá seér, bó kwà ñgwéh.

19 *Herôde ye, bó fón bú fòon. Bó fòon kuú mene, bó bú kwà ñgwéh ndo. À ye, bó bíé bò sóji cécéné cécéné ma. À bie le mé bó, ye wúlá bó wulà. Jomo sâ, à yuo ké Judê, à fòon gò Sesarê ndo, à nde cer den ñogó ké sâ.

*Cio *Herôde*

20 Herôde bar lom bò Tîr bò, mé bò Sídon bò dé nduàn. Yeé baá ménâ, bó kwaá sòn, bó nde sie gule nuaá mé ke yeé gwà cèrrè Herôde. Yilí nùà sâ né Blasta. Bó ye te bó bó nde ké yoòr Herôde, bó dua bú dolê lètenè bòn bóbô ma. Lòu sam, yáb bòn yuo yeé te tàbè seèn.

21 Cieé mé bó lé sie kwaá naâ sâ yeé waà baá, Herôde su cògò mgbè seèn, à ñaá den te kògò, à yila bó ndeè, à nde bó faá nùà koò nde yeé no.

22 Bó bom bú ye: «Dé hên hueh nùar sam cuú, né hueh Càñ.»

23 Tètèi sam, cili Càñ Dueè suagà ter, si bú ñgwagán, sòn mé à la meé naâ Càñ doò, à kuú ndo.

24 Ngòr Càñ dé seén ko lom né bèh doón yaám ndeè.

25 Bàrnàbâs bô Sôl yeé boó som aá seé boòn ké Jerusalem, bó foón gò, bó cu cu jomo, bó weh sie Jáŋ mé bó yilá cu né Mârk beè.

13

Càŋ balé kwaá Bàrnàbâs bô Sôl hiín

¹ Bò *sòn-Càŋ bò mé bò feh-njèh bò lé naâ lè bòn bò Yeésò bò ké Antiôs teèn. Lé naâ bò Bàrnàbâs mé Simeôn; bó bú yilá né Nùà Yilí. Lùsiûs nùà Sirên lé naâ teèn ndo, bô Manahên. Dé seèn, bô mgbè *Herôde lé kulà naâ bècène. Sôl lé naâ teèn ndo.

² Cieé déi, bó yeé baá Càŋ dua, bó né yáb jolo, Cúcuí Nágá ye bó a: «Bí sòm kwá Bàrnàbâs bô Sôl hiín, mè né bó mé seé déi yilá.»

³ Bó yeé ŋweé aá ménâ, bó jolo cu yáb, bó dua Càŋ, bó ba bó be felè, bó yi njií bó.

Bàrnàbâs bô Sôl ké Sîpre

⁴⁻⁵ Cúcuí Nágá yeé tema njií aá Bàrnàbâs bô Sôl ménâ, bó nde baá-re ké Selusí. Bó weh sie Jáŋ-Mârk jomò, te à nde gam bó. Bó wa ké teèn, bó yila bàtô, bó nde lè tàbè Sîpre; tàbè sâ tena le né yí lètenè nòmò. Bó wa lè loó déi, yilí seèn né Sàlaminà, bó yila ŋgòr Càŋ te gwà sóu bò *Jûf seè.

⁶ Jomo sâ bó kela keéh loó sâ, bó yuo kela ké Pafôs. Bó wa teèn, bó kwa nùà táhunò déi, yilí seèn né Bar-Yeésò, né nùà Jûf, à né bò nùàr bele den, wa yí né sòn-Càŋ.

⁷ Dene seèn lé naá loôm kwarè ŋgómna Serjiù Polûs. Ŋgómna sâ lé naâ mé feh teèn. À yeé

ngweé aá njàgà Bàrnàbâs bô Sôl, à yilá njií bó ká toò seèn bèh ngòr Càᅇ ngweê ndo.

⁸ Nùà táhunò hèllè, yilí seèn lè ju loô boòn né Elímà, à yeé ᅇene aá ménâ, à furú kuú mé sà, à né kèkènè déi boó, te ngómna temé te ngòr Càᅇ kwá njí cú.

⁹ Sâ Sôl mé yilí déi né cu Pôl, lé naâ mé terreb Cúcuí Naga yoòr, à yila nùà doò njolò ke njegeè,

¹⁰ ye bú a: «Mè jue né wò ᅇuna *Sátàn, wò bò nùàr bele wula gi né koó, nùà bònò bò gècèn bò né wò, nùàr veèn. Wò nde né mé bò njèh Fehtoò beèh ménâ boó gobó ndeé den wa?

¹¹ Mè tueé wò, kènê Fehtoò beèh nde né wò lobo cugó sòm, wò njolo loù ᅇéné ndé cú, ko ndeè baá cu déi.» Njolo Elímà nyimé yuo ndo. À duoôm loù bobô, à né nùàr foón te derré bú be.

¹² Ngómna yeé ᅇene aá ménâ, à kwaá njií temé yoòr Fehtoò beèh. Lòù sam, njií mé bó la naá gií bú mé yilí Fehtoò beèh tueé doón naâ bú hiím yogó.

Bò Pôl ké Antiôs lè tàbè Pìsidí

¹³ Pôl bó bò mbaábon yila cu bàtô, bó yuo Pafôs, bó nde ké Pèrgè te tàbè Pamfilí. Bó wa ké teèn, Jáᅇ-Mârk si lo bó ké sâ, à cu cu dé seèn ké Jerusalem.

¹⁴ Bó yuo cu Pèrgè, bó nde Antiôs lè tàbè Pìsidí. Yeé baá mé *cieé sòù, bó yila nde ké gwà sòù, bó den nde doó noón.

¹⁵ Bò nùàr né mvù *sòù Músi jaᅇé, bó né dé bò *sòn-Càᅇ bò jaᅇé. Bó yeé jaᅇé weh aá, bò kokoò bò gwà sòù bie njií, ye bò Pôl a: «Beè biì njèh

tueê né teèn wa, bí gàm bò nùàr mé njéh teèn, te yo taré bó tarè.»

¹⁶ Pôl komo wuo ter ndo, à fo njií be ter, ye bó a: «Bí bò *Iserálà bò, mé bò dùlà-Càᅇ bò déi doón, bí ndògò tie.

¹⁷ Béh bò Iserálà bò doón, Tele beèh Càᅇ lé naâ bò jògò bò beèh balé som, à boó yam bó ké Ejíptò, sâ bó ké sâ né kìn. Nde nde, à som cu bó ké teèn mé be terrèb seèn.

¹⁸ Mé njéh mene, à nde yolo soó bó ké ya dueè nyèmà yulà nèà.

¹⁹ «Jomo sâ à kum som ndugo téhbeh te tàbè Kanahân felè boòn, te bó cer keéh.

²⁰ Bò njií sâ doón lé naâ nyèmà yuií nèà mé yulà tín boó, te jomo sâ à sie som ye bó bò téná-juù bò teèn. Bó boó nde den ka mé njéh ménà, tóg nde yuo kela lè nàm Samuel sòn-Càᅇ.

²¹ «Yeé wa baá te nàm Samuel, bó ye Càᅇ a, há sér bó mgbè. Càᅇ haá bó Sàwúlù ᅇunà Kís ndo; né bò gèh Benjamên. Sàwúlù boó te kogo nyèmà yulà nèà.

²² Càᅇ yeé som si njií aá bú doó, à haá keéh cu kogo mé *Davíd. À tueé kwaá bò nùàr dene Davíd tieè ndo, ye bó a: Nyí ᅇene Davíd ᅇunà Jésè né nyí yoòr yilá, à nde né sòn nyí ᅇgweé ma.»

²³ Pôl den cuù, ye bó a: «Mè tueé bí, *ndùté ndùtù Davíd déi né Yeésò. Càᅇ lé naâ bú Nùà

13:17 13:17 Ex. 1:7; 12:51   **13:18 13:18** Nomb. 14:34; Deut. 1:31   **13:19 13:19** Deut. 7:1; Jos. 14:1   **13:20 13:20** Jug. 2:16; 1 Sam. 3:20   **13:21 13:21** 1 Sam. 8:5; 10:21   **13:22 13:22** 1 Sam. 13:14; 16:12; Ps. 89:20

dueè b0 Iserála b0 sie kwaá, te à yili s0m b0. Né faá à lé naá giì b0 tueé kwaá n0.

²⁴ Mé Yeés0 ndeè waà, sá Jân baá b0 huaán Iserála d0ón tueé ye b0 a, kwéh sér temé kweèh, te b0 weh nòm0 Càñ ma.

²⁵ Jân yeé nde aá seé b0ó giì, à ye b0 nùàr a: Bí ye nyí né neì wa? Nyí tueé bí, nyí nuaá mé bí né kela den doô sam. À dé seèn baá jomo nyí ndeè, à né nyí mé terre b y0g0. Nyí wúlú ñgwéh nuaá mé nde né bú débá gá gulè s0m.»

²⁶ P0l yeé tueé s0m aá dé sá, à den cuù ye b0 a: «B0 nùàr mò, né mene bí b0 ndùté ndùtù Abrahâm, né mene bí b0 dùlà-Càñ b0 dèi, b0 ñgòr hèn tema ñjií kuú né felè beèh d0ón, te yili s0m béh.

²⁷ Mé ñjéh mene, b0 Jerusalem b0 mé b0 kokoô b0 b0òn mene lé ndègè Yeés0 ñéné kó ná ñgwéh. Mé *cieé s0ù dé kàn b0 né mene felè seèn lè mvù b0 s0n-Càñ b0 jané, d0ón né gi beè b0òn ndúg. Mé ñjéh mene, b0 yeé sií ñjií aá bú ju yoòr, mboón ye faá b0 s0n-Càñ b0 lé naá giì tueé n0.

²⁸ B0 mene bú mé kwòm ciòò yoòr ñéné ñgwéh, b0 ye *Pilátò a, wúlá lòm bú wulà.

²⁹ B0 ñjií mé ñgòr Càñ tueé gi né felè seèn yeé mboón gi aá, b0 mvualé s0m ye bú te toú fagâ, b0 nde j0g0 furu s0m bú nd0.

³⁰ Càñ mé ñgeér sam, à yeé kuú aá, Càñ komo s0m cu bú lè cio.

13:24 13:24 Mk. 1:4; Lùk 3:3   **13:25 13:25** Mat. 3:11; Mk. 1:7; Lùk 3:16; Jân 1:20, 27   **13:28 13:28** Mat. 27:22-23; Mk. 15:13-14; Lùk 23:21-23; Jân 19:15   **13:29 13:29** Mat. 27:57-61; Mk. 15:42-47; Lùk 23:50-56; Jân 19:38-42

³¹ À boó cu ká lè wónḡ cieé kóbeè, à dé sâ ḡené yuo kela lom aá njolò bò mbòḡ seèn. Bò sòn seèn kènê né bó. Bó bò sâ bò lé yuoó naâ Galilê kóó, bó njií lo bú ké Jerusalem.

³² «Béh hên nde kuú naâ bí Njàgà Bagaà sâ tueé ndo. Béh tueé bí, ndéb mé Cànḡ lé tueé lòò naâ mé bò jògò bò beèh doḡḡ

³³ kènê mboón aá ká lètenè beèh, béh bò ndùté ndùtù boòn. Cànḡ lé naâ Yeésò te cio komo som cu, faá bó lé nyagá kwaá naâ lè mvù bene *Davíd kòb fà no, ye:

Wò né Huaán mò,
lan mè baá Tele yeè.»

³⁴ Pôl den cuú ye bó a: «Cànḡ lé ye, nyí nde né bú dé seèn te cio komo som, te à dé seèn tàbè ḡá cú. À lé naá ḡi ménâ tueé ye:

Njií mé nyí lé naá mé Davíd tueé kwaá,
nyí nde né bí mé njéh kulú ḡagá nyegé.

³⁵ Davíd beré deí tueé cu né ménâ ndo, ye:

Wò ndeè yeè gwàn ndé ḡgwéh dé nùàr yeè fo le dòù.

³⁶ Á sâ, Davíd lé boó naá kaà te nàm dé seèn sâ faá Cànḡ gwaán nè ndo. Mé njéh mene, à kuú, bó furu yií bú lè sà mé bó lé furú naâ bò tele seèn léi jògò teèn, à ḡa dé seèn tàbè.

³⁷ Dé nuaá mé Cànḡ lé naâ lè cio komo som, môn sam, à lé dé seèn lòù fò ná ḡgwéh.

³⁸ «Sâ bò nùàr mò, bí kóó ye, Cànḡ bí veèn yoòr kulu som lom nde né mé yilí nùà bú sâ. Né Yeésò.

³⁹ Bí kó cú kòò ye, bòò mé né temé yoòr seèn kwaá njií dɔ́ɔŋ yilí yuo nde né mé bú, dèn ngwéh mé *sóú Músì. Lòu sam, sóú Músì dé seèn nùàr yilí kòmò ndé ngwéh.

⁴⁰ Sâ bí bòn feh bìì. Mɔ sam, njií mé bò sòn-Càŋ bò lé naâ toò nyagá kwaá doò nde né bí kwa; bó lé ye:

⁴¹ Ménâ, bí kè fàŋ dèn mé njolo, bí bò sèb-nùàr bò.

Bú a, hím ló bí lòu, bí ñéllé yuò ñellè ndɔ!

Te cafanê nyí Càŋ bóó mboón seé nyí,

seé mé bó sé tueé kuú mene bí,

bí sé bìì gwàn ná ngwéh doò.»

⁴² Pól bô Bàrnàbàs tueé gi ndɔ. Bó yeé baá cie yuo kelá, bò gwà-sòu bò bɔŋ bó, ye bó a: «Bí cú cù mé sóú dé toò hèn, te bí tueé ferré cu béh.»

⁴³ Jomo bilí sâ, bò *Júf mé bòò mé ña né Júf lòu kókoó mbaá bele gi Pól bô Bàrnàbàs. Pól bô Bàrnàbàs né bò nùàr tueé nyegé, te bó kuú nde den mé fùgò beè Càŋ tetoò.

⁴⁴ Sóú sâ yeé waà baá, nùàr loó dɔ́ɔŋ kem waà ndɔ, bó bilí ndeè ngòr Càŋ ngweé.

⁴⁵ Bò Júf yeé nde ñene njií cìlì nùàr ménâ, sà ñaâ bó lè. Bó duóóm bò ñjèh sònò Pól tueé vurú beleè, bó né bú selé.

⁴⁶ Pól bô Bàrnàbàs né lom tég te ngòr Càŋe njebá taré, bó ye bò Júf a: «Njua mé béh lé ngòr Càŋ duóóm naâ ká lètenè bìì, te bí ngweé logó kóó. Mɔ bí né lòu berɔŋ seér, ye bí yòn tètàgà beè Càŋ gwàn ngwéh, wa bí wúlú ngwéh, sâ béh mé ñjèh nde ser nde aá yoòr bóò mé Júf sam,

⁴⁷ te den faá Nùà Dueè naá giì béh tueé nɔ, à lé ye:

Nyí lé naâ wò toò bòó mé Jûf sam sie kwaá,
te wò den faá ñagâ nɔ,
wò ñagâ nde mé njéh bèh ðóŋ,
te bò nùàr wón ðóŋ yili yuo.»

⁴⁸ Bòó mé Jûf sam yeé nde ñgweé njií mân,
bó samé ñellé doó ðóŋ, bó né ñgòr Fehtoò beèh seén. Bòó mé Càŋ lé naâ dé yòn tètàgà balé kwaá ðóŋ kwaá njií gi temé mé Yeésò.

⁴⁹ Ñgòr Càŋ né ka yaám ndeé. Nde nde, laré sie lò sâ beè ðóŋ.

⁵⁰ Bò Jûf yeé ñene aá ménâ, bó soób bò dùlà- Càŋ bò lètenè bò véh dé kokoô, mé bò njonjolo bò lo sâ, te bó bunó Pól bô Bàrnàbâs. Bó kwɔgɔ som bó te tàbè sâ ndɔ.

⁵¹ Pól bô Bàrnàbâs yeé baá mé gò, bó karé som fufú gulè, bó fulú njií bó yoòr, bó fɔón gò Ikoniûm.

⁵² Bò mbòn le ké Antiôs ndɔ. Sâ bó baá gi mé Cúcuí Ñagâ yoòr ñgulí den, temé lé naâ bó mé gècèn mene vɔgó.

14

Pól bô Bàrnàbâs ké Ikoniûm

¹ Pól bô Bàrnàbâs wa ké Ikoniûm, bó yila nde lè *gwà sòu bò Jûf, bó né bò nùàr ñgòr Càŋ tueé. Bò Jûf mé bòó mé Jûf sam kókoó mbaá kwaá njií gi temé yoòr Yeésò.

² Bò dúágá-tie bò lètenè bò Jûf yeé ñene aá ménâ, bó suii njií bòó mé Jûf sam yoòr Pôl bô Bàrnâbâs.

³ Yeé baá ménâ, Pôl bô Bàrnâbâs cer ñeí seér cu ké Ikoniûm lòù, bó né te ñgòr Fehtoò beèh tég njobá taré, ye bò nùàr a, Càn bô nùàr yili sòm yeé dé lòù. Fehtoò beèh lé naâ bó terreb haá, bó né bò fém mé ciè teèn bôó yíí, te bò nùàr ñene kò mé ñjéh ye né ñgòr gècèn.

⁴ Yeé baá ménâ, loó ker fà: bò déi bele bò Jûf, bò déi jomo bò mbòn tebê.

⁵ Jomo sâ, bò Jûf mé bòó mé Jûf sam bó bò mgbè bòn dón kaga taáb, te bó nde Pôl bô Bàrnâbâs tobé wulá.

⁶ Bó yeé ñgweé aá ménâ, bó dula leér nde ser te tàbè Likoní, lè loó Lístrè mé Dèrbè. Bó né kè kèbè ndeé bele,

⁷ bó se Njàgà Bagaà teèn.

Pôl bô Bàrnâbâs ké Lístrè

⁸ Ké Lístrè sâ, nuaré déi lé naâ teèn, gule né kuú, à lé mé ñjéh yuoó naâ lè, à gò gò ñgúñgwéh.

⁹ Nùà hèllè yeé ñene Pôl baá ñjéh tueé, à felá njií tie teèn. Pôl né ka bú njolò ke njege den, à ñene kò ye, nùà hèn né temé te ñgòr nyí kwaá njií te taré sòm bú.

¹⁰ À tueé njií mé bú ndò, ye bú a: «Kòmò wùò ter, njébá mé gule yeè!» Nùà hèllè lo wuo ter kwar, gò keéh lom dé gòò.

¹¹ Te bò nùàr yeé nde ñene njií mé Pôl bôó naâ sâ, bó si gògò mé ju loó bòn Likoní, bó ye: «Né bò càn ña né nùàr kóó, bó suagà ká yoòr beèh.»

12 Bó yilá kwaá bó yilí bò càṅ bɔ̀ɔ̀n yoòr. Dé Bàrnàbàs, bó yilá bú *Jeùs; bó yilá Pôl *Hermês, ye nùà njèh tueé né bú.

13 Ngàṅ Jeùs lé naâ teèn ndɔ̀. À yeé ṅene aá ménâ, à sie ndeè mé bò tela nàgà mé njèh yàgà yoòr, à waà mé njéh ké tùtùlù bògò bân, ye te bó bò nùàr ṅɔ̀b haá Bàrnàbàs bô Pôl njèh *sèmè. Sâ mò Jeùs hèllè né ké jomo loô mân.

14 Bàrnàbàs bô Pôl yeé nde ṅgweé njií mân, temé yulá bó mé njéh, bó sie ṅaré bò cògò bɔ̀ɔ̀n, bó ṅar nde ké lètenè bò nùàr, bó né ké ter logó njií, ye bò nùàr a:

15 «Bí béh mân bɔ̀ɔ̀ né dé kei wa? Ngweéh béh né gi bò nùàr faá bí nɔ̀ wa? Béh ndeè naâ bí Njàgà Bagaà tueé, ye bí kwéh sér temé, bí sòm be yoòr bò cècàṅ mân, bí dua seér Càṅ dueè. À dé seèn né làṅ, vulú bô tàbè lo síí naâ bú; nòmò mé bò njèh dɔ̀ɔ̀ṅ lo si giì naâ bú ndɔ̀.

16 Léí toò, à lé bò nùàr mé gèh hihiné kwaá lòò naâ mé feh bɔ̀ɔ̀n, gèh dé kàn né càṅ seèn dua.

17 Mé njéh mene, à né béh feh den, ye nyí né teèn: nyí béh bagaà bɔ̀ɔ̀ den né koó ma. À né bí nu yi keéh, yab né yaám, dé kàn mé cu seèn, dé kân mé cu seèn, yab né bí beè merré den, bí né mé vógó-temé mene samé, bí ménâ ṅéné kó ṅgwéh wa?»

18 Pôl né mene ménâ tueé, njií ye bò nùàr a, há lòm bó *sèmè haà. Pôl bô Bàrnàbàs nde bó lege yiín weéh baá lòù.

19 Jomo sâ, bò Jûf kem yuoô ké Antiôs mé Ikoniûm, bó waà doó sâ, bó tueé seér maŋgo, bò nùàr gwaán seér cu ngòr bɔ̀n, bó tɔ̀bé si Pól doó, bó tulu si njií bú ké jomo bân, ye merré déi kuú baá kèn.

20 Bò Yeésò bò yuo bele jomo ndɔ̀. Bó yeé baá ké kwarè seèn kaán den, à komo wuo ter, à yila nde cu ké lètenè lɔ̀. Cieé ŋaga, bô Bàrnàbâs fɔ̀n gò, bó nde ké Dèrbè.

Baá dé jomo cuú

21 Pól bô Bàrnàbâs wa ké Dèrbè, bó yila cu Njàgà Bagaà seè. Bò nùàr kókoó mbaá ŋa gi bò mbòŋ ké doó sâ. Jomo sâ, bò Pól cu cu ké Lîstrè, bó cu cu ké Ikoniûm, mé Antiôs dé Pisidî,

22 bó né bò Yeésò bò yo bɔ̀ taré, bó né bó toó nyegé, ye bó a: «Bí dèn lòm te ngòr Càŋe tég; gèr né teèn. Béh gèr ŋene nde né feh hihiné, te béh nde ye *Lò Càŋ yilá.»

23 Bó wa mene te bòn bò Yeésò bò dé kàn, bó né bò nùàr teèn balé kwaá, te bó den bò kokoô bò; bó bó jolo weh yáb, bó né Càŋ felè bɔ̀n dua, te bó kwaá lɔ̀ bó beè Càŋ. Bó ndèm kwaá lom mé bú.

24 Bó lé naâ te lɔ̀ hihiné te tàbè Pisidî kelá bele, bó yuo kela te tàbè Pamfilî. Bó yeé wa baá ké teèn,

25 bó duóm cu ngòr Càŋ ké Pèrgè tueê. Jomo sâ, bó nde ké Atalî.

26 Bó yila cu bàtò doó sâ, bó nde Antiôs. Sâ né bèh mé bò Yeésò bò lé naâ bó teèn nyeén, bó kwaá lɔ̀ bó beè Càŋ, Nùà húóm-temê, te bó nde bèh seé seèn mé né kènê mboón hên.

²⁷ Bó yeé wa baá ké Antiôs, bó yilá bilí cu bò Yeésò bò, bó se bó njií mé Càᅇ lé naâ beè bòn bók keéh dón, bó se bó gèh dé mé à lé naâ bòó mé Jûf sam ceér gulu keéh ndo, bó ye bó a, bòó mé Jûf sam lé naâ temé yoòr Yeésò kwaá njií ma.

²⁸ Bó bò Yeésò bò cer yií cu ké sâ kóbeè.

15

Mbàgà juù dé bò mbòn tebê ké Jerusalem

¹ Bò nuaré déi yuoô ké Judê, bó waà ké Antiôs, bó né bò Yeésò bò njèh feh, ye bó a: «Mo bí *ᅇgór ᅇb ᅇgwéh, faá *sóú Músi tueé nê nò, bí yìli yùò ndé ᅇgwéh.»

² Pôl bô Bàrnàbâs yeé nde ᅇgweé njií ménâ, bó bóm bó, bó bó kwaá njií saân tarê mân doó felè ᅇgòr sâ.

Yeé baá ménâ, bò Yeésò bò kaga ndòn ye, Pôl bô Bàrnàbâs mé bò mbeí déi nde né ké Jerusalem yoòr bò mbòn tebê mé bò kokoô bò ᅇaá ndeé ma, te bó nde nyegé ju sâ.

³ Bó sòm njií bó ndo. Bó né te tàbè Fenisî mé *Samarî kelá, bó né bò nùàr saân go, ye bó a, bòó mé Jûf sam kènê baá ceér Càᅇ bele ma. Bò Yeésò bò yeé ᅇgweé aá ménâ, nòré lom bó yoòr dé gècên.

⁴ Bó wa Jerusalem. Bò mbòn tebê bó bò kokoô bò mé bò Yeésò bò dón vra weh bó ndo. Jomo sâ, bò Pôl se bele bó bò njií mé Càᅇ lé naâ mé bó bók keéh dón.

⁵ Bò Yeésò bò déi lètenè bò *Farisiên yeé ñgweé aá ménâ, bó komo wuo seér cu ter, bó ye: Ndóg, bòó mé Jûf sam, ko bó ñob bó ñgór ñòòb, bó taga cu bó sóú Músì ndò.

⁶ Bò mbòn tebê mé bò kokoô bò bilí, te bó taán nyegé ñgòr sâ.

⁷ Bó yeé baá saán taré, Piêr komo wuo ter, ye bó a: «Bò nùàr mò, bí né gi kóó ye, Càñ lé naâ mè ká lètenè bìi balé sòm, baá dàb ndò. Sâ dɔ́ɔñ, à lé ye te mè nde bòó mé Jûf sam Njàgà Bagaà nyí se, te bó kwaá njií temé teèn.

⁸ Càñ mé né temé nùàr dɔ́ɔñ ñené laré lé béh Cúcuí Ñagâ temá njií naâ kóó, à lé bòó mé Jûf sam Cúcuí Ñagâ cén sâ tema njií naâ kóó ndò. Sâ ye nyí né bó gwaán faá nyí gwaán né béh ñò.

⁹ À gwèn lètenè beèh mé bó kwá nyí ñgwéh. À bó temé bóó ñagá lom né mé temé yoòr seèn kwaá njií.

¹⁰ Mò né mân, bí né Càñ teèn me ke, wanɔ́ɔñ bí bò nùàr seèn seé felè mbiín kwaá né dé kei? Ñgweéh né seé mé lé naâ bò tele beèh léi jògò yɔgò, lé naâ béh ménâ yɔgò ndò wa? Mò né mân, béh mé bò déi mbin haá seér né dé kei wa?

¹¹ Béh né gi kóó ye, Yeésò Fehtoò beèh lé béh yili sòm naâ dé lòù. À bó yili sòm né kèi cén ménâ ndò.»

¹² Piêr tueé sòm. Sâ bò nùàr né lom nɔ́ɔñ huné den. Jomo sâ bó ñgweé Bàrnàbàs bó Pôl baá tueé ndò. Bó tueé bele bó bò fém bó bò cìè mé Càñ lé naâ beè bòòn lètenè bòó mé Jûf sam bóó keéh.

13 Bàrnàbâs bô Pôl yeé tueé gi aá ménâ, Jâk komo wuo ter, ye bò nùàr a: «Bí ñgwé, bò nùàr mò.

14 Simôn hên debbé kuú né felè bòó mé Jûf sam, ye Càᅇ lé duóóm naâ bó kwômê, ye te bó den bò nùàr nyî, sâ bòn beèh duóóm née lòu ye.

15 Ngòr bò *sòn-Càᅇ bò die yila cu né ka teèn ménâ nág ndo, né lè mvù nyagá den ye:

16 Né mè Càᅇ Dueè. Gwà *Davîd mé lé naâ die, mè nde cu né bú ter komo sie kwaá,

mvùr seèn nde cu né yilá gií, mè bòó nyegé bú,

17 te bò ndùté ndùtù seèn ñene ménâ, bó fón ceér mò.

Bòó mé mè né lò nùàr doᅇ yilá, nde gi né ceér mò Càᅇ Dueè fón ndo.

18 Né Càᅇ Dueè mân tueé né kóó,

à lé naá gií bò nùàr tueé, baá dàb ndo.»

19 Jâk den cuè ye bó a: «Mó né beè mò, béh té bòó mé Jûf sam mbaá kì cú, bó kweéh seér gi aá temé kèn.

20 Béh bó nyàgà tágá nji lòm bò njèh dé cècàᅇ, bó té yàgà yòᅇ ndo, núógó nyaàm mé bó naâ lòu nei wulá, bó té yíé. Né mene húóm dé heè, bó té sònò nágá nji.

21 Lòu sam, dàb baá teèn mé bó né bò sóú dé jomò lè *gwà sóú dé kàn feh sóó, bó né lè gwà sóú dé kân mé *cieé sóú doᅇ jaᅇ ndo.»

Mvù mé bó tema nji né yoòr bò Yeésò bò mé Jûf sam

22 Yeé gi aá, bò mbòn tebê bó bò kokoô bò mé bò Yeésò bò dɔ́ɔŋ kaga ndòn, ye bó nde né bò nuaré déi lètenè bɔ̀ɔn sɔ̀m, bó kwaá bó jomo Pôl bô Bàrnàbâs, bó tema njií bó ké Antiôs ma. Bó balé weh baá-re Jûde, yilí seèn déi né cu Barsabâs, bó balé weh Silâs ndɔ̀. Bó fà dɔ́ɔŋ né gi bò njonjolo bò lètenè bò mbeí.

23 Bó nyagá haá bó mvù beè, bó ye:

«Bò mbeí beèh, béh bò mbòn tebê mé bò kokoô bò mé bò mbeí biì dɔ́ɔŋ né bí bɔ̀ɔ mé Jûf sam bieé. Bí né mene ké Antiôs, né mene ké Sirí, né mene ké Silisí dɔ́ɔŋ, béh né bí bieé.

24 «Béh lé naâ ñgweé ye, bò nuaré déi lé naâ kán yuo, bó nde bí feh ter ñellé kwaá sé wa? Bí té mùnò ye béh lé temà naâ bó kɔ̀ɔ.

25 Béh né seér ká lètenè beèh bilí taáŋ nyegé, te béh balé tema njií bí bò nuaré déi teèn, te bó njií lɔ̀ bò mbeí beèh Bàrnàbâs bô Pôl.

26 Béh tueé bí, Bàrnàbâs bô Pôl lé naâ cio lè seé Yeésò *Kristò líim.

27 Béh bò tebé bò sâ balé sɔ̀m né Jûde bô Silâs. Mvù mé béh nyagá né hên, bó nde né mé sòn bɔ̀ɔn tueé ndɔ̀.

28 Béh bò Cúcuí Njagâ naâ ndòn kaga, ye bó té bí seé déi felè mbaá mbín kwá, béh tágá lòm bí bɔ̀ɔ mé né teèn yilá hên:

29 Bí té *sèmè dé cècàŋ yíé, bí té húóm sònò nágá kéh, núógó nyaàm mé bó naâ lòu nei wulá, bí té yíé, bí té yàgà yòn ndɔ̀. Mɔ̀ bí né bò ñhèh hên jolo, bí nde né bagasé den. Sâ bí dèn bá-re.»

³⁰ Bó yeé nyagá sòm aá, bò tebé bò fɔ́ón gò Antiôs ndò. Bó wa ké teèn, bó yilá bilí bò Yeésò bò dɔ́ón, bó haá bó mvù hèllè,

³¹ bó jañé baá-re toò bò nùàr. Bò nùàr yeé ngweé aá, temé vɔ́gò bó lè, yo taré cu bó ndò.

³² Sâ Jùde bô Silâs fà dɔ́ón toò naá giù bò *sòn-Càṅ bò. Bó yila cu teèn tètèi tueé den, bó né bò nùàr toó nyegé, bó né bó yo bɔ́ó taré.

³³ Bó bó cer weh ké doó sâ teèn. Jomo sâ bó bò nùàr bie gò, bó yuo, te bó cu cu ké yoòr bɔ́ó mé lé temà naâ bô. [

³⁴ Te Silâs nde ye tueé, ye nyí nde né ké sâ den le.]

³⁵ Sâ Pôl bô Bàrnàbâs né yeé ké Antiôs sâ ndò, bó bò mbeí déi kókoó mbaá né bò nùàr ngòr Fehtoò beèh feh, bó né bó se.

Kèrrè lètenè Pôl bô Bàrnàbâs

³⁶ Nde nde, Pôl ye Bàrnàbâs a: «Ndê, béh nde bò Yeésò bò yɔṅ ke, kɔ ngweéh bèh mé béh lé naâ mé ngòr Fehtoò beèh te loó hihiné tueé kelá dɔ́ón, bó né gi taré wa?»

³⁷ Bàrnàbâs ye te bó weh sie Jâṅ, mé bó yilá cu né Mârk beè.

³⁸ Pôl berón ye bú a: «À lé naâ béh ké Pamfilí si loó, ye nyí bèh seê déi ndé cú.»

³⁹ Teèn sâ tɔ́gɔ kɔ die lètenè bɔ́òn, bɔ́gò ṅaá ter, bó geé le doó sâ. Bàrnàbâs weh Mârk, bó bú yila bàtô, bó nde ké Sîpre.

⁴⁰ Pôl balé weh dé seèn Silâs. Bó bú yeé baá mé gò, bò Yeésò bò dua Càṅ felè bɔ́òn, bó kwaá

lo bó beè Fehtoò beèh, te à gam bó mé húóm-temé seèn.

⁴¹ Bó yuo ndo, bó nde yon laré tàbè Sirî mé Silisî mene, bó né bò Yeésò bò bèh doón yó bóó taré bele.

16

Timotê jomo Pôl bô Silâs

¹ Pôl wa ké Dêrbè, à nde ké Lîstrè ndo. Sâ mbòn déi lé naâ ké sâ teèn, yilí seèn né Timotê. Meí seèn né *Jûf mé gwaán né ceér Yeésò. Tele dé seèn né nùà Greêk.

² Bò Yeésò bò ké Lîstrè mé Ikoniûm mene né gi dene seèn kéí.

³ Yeé baá ménâ, Pôl ye nyí nde né bú jomo nyí weh sie; à weh bú ndo, à nde *ηοβ bú ηγορ. Lé naâ felè bò Jûf. Sâ bò Jûf te tàbè sâ né gi kóó ye, tele Timotê né nùà Greêk.

⁴ Jomo sâ bó yuo, bó nde te loó hihinê kelá bele. Ndéb mé bò mbòn tebê bó bò kokoò bò lé naâ ké Jerusalem sagá doò, bó né bò nùàr Yeésò tagá bele.

⁵ Bò Yeésò bò né cu terreb te ceér Càņe kwa ηeí; cieé doón nùàr kò lom baá-re te mbeí sagá yilâ.

Vuú Pôl ké Troâs

⁶ Cúcuí Naga yíin bó ηgòr Càņ lè tàbè Asià tueê. Yeé baá ménâ, bó kela keéh tàbè Frijî mé Galatí,

⁷ bó wa ké kwarè Misî, ye te bó yuo kela Bitinî. Lón sam, Cúcuí Yeésò yíin cu bó.

⁸ Bó kela keéh Misî, bó suaga nde ké Troâs.

⁹ Yeé baá cíbíteèn, kulu Pôl faá vuú nɔ; à ñene nùà Masedínà déi waà baá, né ter ñjebá den, ye bú a: «Kúkùr yeè, ñá kélâ yeè ká Masedínà yoór beèh, te wò gam béh teèn!»

¹⁰ Vuú yeé kulu aá Pôl mân, béh yila ceér Masedínà fɔ̀n ndɔ. Sâ béh naâ mé ñjéh kɔ́ gí, ye Càn béh yilá ñjii né ké sâ, te béh nde Njàgà Bagaà ké lètenè bɔ̀n se.

Ndèm Lídià ké Filíp

¹¹ Jomo sâ, béh yila bàtô, béh yuo Troàs, béh lemé nde Samoterâ; tàbè sâ né yí lètenè nòmò mân. Cieé ñaga béh fɔ̀n cu gò, béh nde Niàpòlí.

¹² Béh yuo cu sâ, béh nde Filíp; lè tàbè Masedínà dɔ́ɔ́ ñgómna lé den logó naâ teèn. Kòb tàbè sâ né dé seèn beè bò Rôm bò. Béh cer yii lo sâ kóbeè.

¹³ Mé *cieé sòu, béh yuo ká lo, béh nde ké sòn nòmò, ye merré déi béh kwa nde né bèh mé bò *Juf dua yeé Càn teèn ké sâ. Béh wa ké teèn, béh den nde doó, béh bò véh mé lé bilí deén naâ ké sâ né sòn tueé den.

¹⁴ Ma déi naâ lètenè bɔ̀n teèn, yilí seèn né Lídià; à lé yuoó naâ Tiatír, à né yeé cògò nyàgàm go. Ma bú séná né nùà dùlà-Càn. Béh yeé baá tueé, Fehtoò beèh gulu logó bú temé te à felá ñjii tie teèn.

¹⁵ Jomo sâ bó kou bú nòmò Càn mé mbàgà seèn mene ndɔ. À ye béh a: «Ñgweéh bí né kɔ́ ye, mè baá nùà Fehtoò beèh mà. Sâ bí ndé cèr wèh ké lo mò teèn.» À yeé baá béh ménâ ñeí, béh bó nde ndɔ.

Ké Filíp lè gwà cibi

16 Cieé déi béh lé naâ bèh Càᅇ duaà ndeé, béh bò huaán vêh déi kwaré ceér dueè. À lé naâ mé tándulu yoòr. Mò baá bú ᅇaá, bò njií mé nde né bɔ́ɔ dɔ́ɔᅇ, à né yeé cie tueé kwaá, à né kàgàlòᅇ teèn kókoó mbaá kwa, à né bò tele seê seèn haá.

17 À yeé ᅇene aá béh, à yuo bele béh, à né ké ter yie njií, ye bò nùàr a: «Bò nùà hèn dé bɔ̀òn bɔ́ɔ né seé dé Càᅇ terrèb. Bó ndeè naâ bí ceér feh keéh, te bí yili yuo mé njéh.»

18 À yie sɔ́ɔ méménâ cieé kókoó mbaá. Yeé yɔgɔ́ baá, temé ᅇaá Pól mé càᅇ tándulu yoòr huaán doô, à bele seér, ye bú a: «Mé yilí Yeésò *Kristò, yùò kélâ yoòr huaán hèn, mè tueé wò!» Tándulu hèllè yuo kela lè sòn seèn nɔ́ᅇ méné ndo.

19 Bò tele seê huaán doô yeé ᅇene ye ceér kàgàlòᅇ bɔ̀òn beè huaán doô surí baá kèn, bó sie mgbɔ́mé njií Pól bô Silâs ké cie yoòr bò kokoô bò dé loô.

20 Bò sâ bò weh njií ser cu bó ké toò bò dé ᅇgómna, bó ye bó a: «Bò fà bò hèn né loó beéh. Bó né Jûf,

21 béh né bò Rôm bò; bó béh feh seér né *sóú bɔ̀òn, ye béh bele cí. ᅇgweéh beè beèh né jolo mà.»

22 Te bò nùàr yeé nde ᅇgweé njií mân, bó jeré ᅇellé doó dɔ́ɔᅇ. Bò kokoô bò sie ᅇaré som Pól bô Silâs cògò yoòr, ye te bò nùàr tegé nyegé ye bó núr.

23 Bó yeé duún aá bó ménâ, bó nde si yíí bó gwà cibì, bó taga lo kè-nùàr ndo.

24 Te kè-nuàr yeé ñgweé ñjii ménâ, à nde weh ferá kwaá bó ké lè kòñ dé ké jomò, à yii bó fògò gulè ndò.

25 Yeé baá logòteèn, sâ Pôl bô Silâs né Càñ dua, bó né bú mé bené seén ñjii. Sâ bò gwà cibì bò né ñgweé ndò.

26 Bó yeé ñgweé, tàbè baá jilí taré, né gwà cibì hèllè mé maañ mene teèn jilí keéh. Bò hin né mé be bòn komó ndeé, fògò né bò gwà cibì bò dón gulè koló yuo gií, né doó sue ndeé.

27 Kè-nuàr nyimé yuoô, sâ bò hin gwà cibì dón baá gi lelòñ. Feh ñellé bú ter, ye merré déi bò gwà cibì bò durá yuo gi aá. À sua bòù, ye te nyí nde aá yo nyí sieé wulá.

28 Pôl pam ñjii ké ter, ye bú a: «Té feh yeè mbaá wulá kú, béh né gi hèn dón ye!»

29 Kè-nuàr bie we ndò, à mogo dula yila nde ké gwà cibì, à ndelé cemmé nde doó gulè Pôl bô Silâs mé veéh mene.

30 Jomo sâ à som keéh bó, ye bó a: «Bò kokoô bò mò, mè bó nde né naàn, te mè yili yuo wa?»

31 Bó ye bú a: «Kwá ñjii lòm temé mé Yeésò Fehtoò beèh, wò nde né yili yuo, mé mbàgà yeè mene.»

32 Bó tueé kwaá bú mé mbàgà seèn mene ñgòr Fehtoò beèh ndò.

33 Cíbítènè doó sâ kè-nuàr weh bó, à nde bó nyer yaga nyegé. Bó kou som bó nòmò Càñ gwà dón ndò.

34 À ñaá kwaá ñjii bó ké gwò seèn, à haá bó yáb. Yo nòré bú mé mbàgà seèn mene. Lòu sam, à lé naá loôm mé vógó-temé, ye nyí temé kwaá ñjii aá yoòr Càñ.

³⁵ Cieé yeé ñaga baá, bò kokoô bò dé ñgómna tema ñjií ye kè-nuàr a, yì ñjì bò nuà sâ ma.

³⁶ Kè-nuàr nde ké yoòr Pôl, ye bú a: «Bò kokoô bò tema ñjií naâ ye, yì ñjì bí yìi. Sâ bí ndé bá-re бага.»

³⁷ Pôl deên ndo, ye bò tebé bò a: «Béh né bò huaán Rôm; bó lé ju felè beèh túé ná ñgwêh, bó ye bò nuàr a, kó lòm béh núr duûn, bó ndé béh ká gwà cibì yìi ñjií. Lé naâ njolò bò nuàr. Yeé baá dé soòm, te bó som leér béh lòu wa? Ndóg ndo. Mo né ménâ, sâ bó ndê yì ká béh mé be boòn.»

³⁸ Bò tebé bò nde cu bò kokoô bò ménâ tueé. Bó yeé nde ñgweé ñjií ye Pôl bô Silâs né bò huaán Rôm mân, veéh boó bó ñjèh.

³⁹ Bó nde bó be kobó. Jomo sâ, bó som bó gwà cibì, bó ye bó a: «Kúkùr, bí yuò lo hèn yuoò.»

⁴⁰ Pôl bô Silâs yeé yuo kelà baá gwà cibì, bó nde ké gwò Lídià. Bó yeé ñene aá bò Yeésò bò, bó toó nyegé cu bó, jomo sâ bó foón gò ndo.

17

Pôl bô Silâs ké Tesalonîk

¹ Bó kela keéh Amfipolî mé Àpòlòni, bó wa ké Tesalonîk. Ké sâ *gwà sòu bò Jûf né teèn.

² Yeé baá mé *cieé sòu, Pôl yila nde cu teèn, faà à né yeé mé bò gwà sòu déi boó no. Bó bò nuàr né felè ñgòr Càñ tueé kuú. À boó ké teèn sóndè tagár.

³ À né bó se, ye bó a: «Lé naá giì tueé ye, *Nuà Còñ sé naá kaà gèr ñené, te à nde ye lè cio komo

yuo. Sâ jue né Yeésò mé mè né bí se hên, Nùà Còŋ né bú.»

⁴ Bò déi lètenè bòn kwaá njií temé teèn, bó yuo bele Pól bô Silâs. Bò dùlà-Càŋ bò lètenè bò Greêk, mé bò véh dé kokoô ŋún mbaá bó gi ménâ ndo.

⁵ Bò Jûf yeé ŋene aá ménâ, sà ŋwa ŋaá cuù bó lè, bó nde bò vevenê bò ceceér domó fón, te bó nde kò si bèmè lètenè bò nùàr. Lóó doóŋ jilí gi. Bó ŋar wa ké gwò Jásòŋ, te bó sie njií Pól bô Silâs ké cie toò bò nùàr.

⁶ Bó wa ké teèn, bó Pól bô Silâs kwà ŋgwéh, bó sie le mé Jásòŋ bó bò Yeésò bò déi, bó tulu nde mé bó ké toò bò kokoô bò, bó né sònò bóm ye: «*Wón doóŋ beéh gi né bò nùàr hên, bó mé njéh ká lètenè beéh waá kèn!

⁷ Jásòŋ bó ké gwò seèn weh kwaá né dé kei wa? Bó bó doóŋ né gi bò táré-feh bò, bó sóú Mgbè Rôm dùlà cú, bó ye bò nùàr a, mgbè dueè déi né teèn, wa yilí seèn né Yeésò sé wa!»

⁸ Bò nùàr bó bò kokoô bò yeé nde ŋgweé njií mân, bó cer gi seé.

⁹ Bó ye Jásòŋ bó bò mbaábon a: «Kò bí gwòm sòn sâ lòù.» Bó yeé gwòm aá, bó yi ye bó ndo.

Pól bô Silâs ké Bèrê

¹⁰ Cibí yeé yili baá, bò Yeésò bò sòm njií ser Pól bô Silâs ké Bèrê. Bó yeé wa baá ké teèn, bó yila cu gwà sóú bò Jûf.

¹¹ Bò Jûf dé sâ lé huòm kelà naá kóó mé bò dé ké Tesalonîk. Ngòr Càŋ mé Pól lé naá bó tueé doóŋ, bó lé naá tie teèn felá njií, bó né mvù Càŋ

cieé doón ke soó, te bó nene, njií mé Pól né tueé doó ko ngweéh né teèn yilá wa?

¹² Bó yeé nene nyegé aá, bò nùàr kókoó mbaá kwaá njií gi temé teèn ndo. Lètenè bò Greêk, bò véh dé kokoô mé bò siíb ngún mbaá kwaá njií gi temé lè ngòr Càṅe.

¹³ Bò Jûf dé ké Tesalonîk ngweé njií cu, ye Pól né ngòr Càṅ ké Bèrê tueé, bó kem fulu nde ké teèn, bó né bò nùàr soób, bò nùàr duóòm furú.

¹⁴ Doó sâ bò Yeésò bò sòm Pól ndo, bó lemé njií bú ké sòn nòmò koó. Silâs bô Timotê den le dé bòn ké Bèrê.

¹⁵ Bó mé lé njií loó naâ Pól wa ké Àtên, bó kwaá lo bú teèn, bó cu cu ké Bèrê, te bó tueé cu Silâs bô Timotê tebé Pól, ye bó a: «Pól ye, júée bí a, bí yùò bèlè nyí, bí té ngágá só ma.»

Pól ké Àtên

¹⁶ Pól yeé wa baá ké Àtên, à kela den Silâs bô Timotê ké teèn. À nene bò Àtên bò né càṅ gènnè hihiné dua, mò né lom loó doón merré ndeé. Pól yieé kuú cu mé nyie.

¹⁷ Yeé baá ménâ, à nde ké *gwà sóu bò Jûf. Bó bò Jûf mé bò dùlà-Càṅ bò déi né njèh tueé. Cieé doón à né ké mbartogo lètenè bò nùàr ndeé, bó bó né njèh tueé ndo.

¹⁸ Bò nùà-tòu bò déi lé naâ teèn; bò déi lé naâ bò *Èpikuriên, bò déi *Sitoyisiên. Bó yeé baá njèh sònò Pól ngweé, bò déi ye, à sâ tueé cugó den né kei wa? Bò déi tueé seér ye, den né faá à tueé den né felè bò càṅ dé hiín no. Sâ Pól lé tueé deén naâ felè Yeésò, mé lé naâ lè cio komo yuo.

19 Yeé baá ménâ, bó weh njií bú ké te m̀̀gò. Yilí m̀̀gò sâ né Areopáje, bó ye bú a: «Njèh feé mé wò né feh doó yuoó he wa?

20 Béh sònò yeè ɲgweé né njèh kèkènè. Béh gwaán né ɲgweé nyegê.»

21 Sâ bò Àtên bò bó bò kìn mé né lètenè boòn doónjé né yeé doó sâ soó, bó ko lom njèh fefeé lètenè boòn tueé kuú.

22 Yeé baá ménâ, Pól komo wuo ter ké lètenè Areopáje ndo, ye bó a: «Mè né ɲené ye, mé gècên mene bí bò Àtên bò né mé temé bò càɲ duaà lè.

23 Mè naâ loó biì beè yon sie, mè naâ bò mò càɲ biì hihiné ɲené. Mè nde kwa mò déi teèn, à dé seèn née lòu ye. Bó teèn nyagá kwaá né ye: Càɲ dé hên, béh née bú dé seèn kó ɲgwéeh ye. Bí ɲgwé-re! Njií mé bí né bú mbaá dua den, mé bí kó ɲgwéh sâ, mè tétég hên ndeè naâ bí felè seèn tueé nyegé.

24 Càɲ bú sâ lé wónj síí naâ koó, bò njèh teèn doónjé lé si giì naâ bú. Né Nùà Dueè, à vulú bô tàbè boó naâ koó. Mò mé bò nùàr me né mé be, à dé seèn teèn cèr bèh.

25 À túé ɲgwéh ye nuaré déi a, há nyí njeré déi, à bò nùàr doónjé koó seér né koó. À bó yonjé mé cúcuí mé njèh doónjé haá gi né koó.

26 «À lé boó naâ koó, te gèh nùà cên nde ye wónj beè yaám sie, à bó kerré kwaá bele mé lò hihiné, nàm hihiné ndo.

27 Sâ doónjé ye te bó foón ceér nyí foón; ye merré déi bó nde né nyí beré déi bobó kwa. Bó né kàn

mé kán bobó ndeé, sâ Càn nùà njèh né gi kwarè beèh ndo.

²⁸ «Mè tueé bí, den né faá bò ɔɔ-njɔɔn lètenè biì lé naá giì tueé nɔ, bó lé ye: béh ɔɔɔ né mé bú, béh yieé yili né mé bú, béh den né mé bú. Bó lé naá cuù tueé ye, béh né bò ɔɔnà Càn ndo.

²⁹ «Bò mbeí mò, hèn mɔ béh kɔ gi aá mân kèn, ye béh né bò ɔɔna seèn, sâ béh munó seér den né kei, ye kɔ Càn sé la den seér cu faá ɔɔgùlà múr* nɔ wa? Sâ tueé né ye, nùàr den cuù nde né mé lo seèn nùà njèh, à bɔré cu toú, à me lòn, à ɔɔré taá, te ɔɔ Càn terrèb wa? Bò nùàr bóó yeé ménâ.

³⁰ Mé njèh mene, Càn dé sâ táɔ cú, à tueé seér né ye, sâ dɔɔɔ bó lé ndugó seér naâ lòu. Kènê à né mé nùàr wón dɔɔɔ tueé njií ye bó a, kwéh sér temé kweèh.

³¹ Lòu sam, Càn cieé ju tenâ ter sie kwaá gi aá kèn; nde né felè wón dɔɔɔ. Nùà gècèn ju sâ tena nde né kóó. À tena yií nde né teèn. Càn lé naá giì nùà sâ balé kwaá, à lé naâ nùà sâ te cio komo som, te bò nùàr ɔɔene kɔ teèn.»

³² Bò nùàr yeé nde ɔɔweé njií dé mé Pól ye: nùàr lé naâ lè cio komo yuo mân, bò déi tóbé bú séb; bò déi ye bú a: «Béh nde cu née ɔɔgòr hèn sònò yeé cieé déi ɔɔweé nyegé ye.»

³³ Yeé baá mân, Pól kwaá lɔ bó ndo.

³⁴ Sâ bò déi ɔɔgòr seèn gwaán gi aá kèn, bó yuo bele bú. Ké lètenè bɔòn sâ lé naâ Denís, nùà Areopáje, mé ma déi, yilí seèn né Damarís, bó bò mbaábon.

---

* **17:29 17:29** Njií mé bó bóó né te den faá nùàr, faá nyam ndo.

18

Pól ké Kòrênt

¹ Jomo sâ, Pól yuo ké Àtên ndo, à nde ké Kòrênt.

² Wa ké teèn, à kwa nùà *Jûf déi, yilí seèn né Akilâ, né bò huaán loó Pôn. Bò veèh seèn Prisíl lé yuoô lè loó Rôm lè tàbè Itali, bó waà née ké Kòrênt waà ye. Lòu sam, mgbè Klòdè lé ye bò Jûf a, yùò gí ká Rôm doón yuoò. Pól ye wa baá, à yila kwa bó.

³ Sâ bò Akilâ né mé seé cên ndo. Seé boòn né gi *gwà cògò saá. Pól den baá-re ké lo boòn, bó bú né gwà cògò saá.

⁴ Mé *cieé sòu dé kàn, Pól né ké *gwà sòu bò Jûf ndeé, à né ngòr Càṅ teèn tueé, à né bò Jûf mé bò Greêk teèn doṛ kwa keéh.

⁵ Jomo sâ Silâs bò Timotê mé lé naâ ké Masedínà waà ndo. Bó yeé waà baá, Pól ko lom aá dé seèn ngòr Càṅ tueê, à né bò Jûf tueé yoṅ, ye bó a: «Yeésò né *Nùà Còṅ.»

⁶ Bò Jûf berón, bó kem sue bú yoòr mé séb. À yeé ṅene aá ménâ, à ka cògò seèn, te fùfú loó boòn mvugo cu cu yoòr boòn; à ye bó a: «Mo bí leér le mene, né beè biì; bó mé mè bíé ndé cú. Kènê, mè nde seér nde aá yoòr bòò mé Jûf sam, mè feh bó.»

⁷ À doón gò ndo, à nde ké lo nùà dùlà-Càṅ déi, yilí seèn né Títius Jústus. Gwà seèn né kwarè gwà sòu hèllè.

⁸ Sâ Krispûs, nùà koô gwà sòu sâ dé seèn Fehtoò beèh gwaán gi aá kèn; bú mé mbàgà seèn mene. Bò Kòrênt bò kókoó mbaá lé naâ ngòr

Pôl ηgweé, bó kwaá njií temé teèn ndo. Bó weh nòmò Càᅇ.

⁹ Cíbiteèn déi, kulu Pôl faá vuú no, Fehtoò beèh ye bú a: «Té vèh, kó lòm tueê, té húné.

¹⁰ Mè né teèn; nuaré déi wò be veên yoòr kè mà njií ndé ηgwéh. Bò nùàr mò né lo hên ηgún.»

¹¹ Pôl boó ké Kòrênt gùm nyèmà mé kwèh ndo, à né ηgòr Càᅇ tueé.

¹² Cu mé Gàliôn, nùà Rôm, lé naâ ηgómna te tàbè Akayí, bò Jûf lé naâ Pôl ké te *mbàgà juù bilí sie njií.

¹³ Bó wa, bó ye: «Nùà hên né bò nùàr doór, te bó dua seér Càᅇ faá sóú beèh né yiín no.»

¹⁴ Pôl yeé nde aá sòn komo, Gàliôn ye bò Jûf a: «Hên, mo sé né-re ηgòr dùkàn déi, mè sé naá-re sòn biì ηgweé.

¹⁵ Á, gèh bò saân dé mbembaâ hên seèn né felè bò ηgòr, mé bò yilí nùàr, mé bò sóú biì. ηgweéh dé sâ né ju biì wa? Mè teèn sam.»

¹⁶ À som keéh bó cie.

¹⁷ Yeé baá ménâ, bó ηar sie Sostên nùà koô ké *gwà sóú boòn, bó duún lo bú núr ké cie sâ; Gàliôn sòn teèn yí ηgwéh ménâ ndo.

Ké Antiôs cu cuú

¹⁸ Pôl cer yí cu ké Kòrênt kóbeè. Jomo sâ, à kwaá lo bò mbaáboñ, à yila bàtô, te à nde Sirí. Lé naâ bó bò Prisíl mé Akilâ. Bó yeé baá mé gò, à bele som feh ké Sênkrè, te à jolo tou.

¹⁹ Jomo sâ bó foón gò Efêse ndo. Bó yeé baá ké sâ, Pôl kwaá lo Akilâ bò Prisíl, à nde dé seèn ké gwà sóú, bó bò Jûf yila njèh teèn tueê ndo.

²⁰ Yeé baá ménâ, bó bɔŋ bú, te bó bó cer weh teèn. Pôl berón,

²¹ ye bó a, mo Càŋ gwaán aá, nyí ndeè né cuú ma. Bó bó bie. À yila cu bàtô ké Efêse sâ, à foón gò.

²² À nde doó suaga ké Sesarê, à nde cu ké Jerusalem bò Yeésò bò bie weh, te à nde cu ké Antiôs.

²³ À cer weh ké Antiôs sâ teèn, te à yuo cu ye ké sâ, à nde cu lè tàbè Galatí mé Frijî, à né cu bò mbòn ɔɔŋ yo bó taré.

Apólôs ké Efêse mé Kɔrênt

²⁴ Nùà Jûf déi lé waà naâ ké Efêse, yilí seèn né Apólôs. À né bò huaán Alesandrî. Nùà hèllè lé naâ njèh sònò tueé ŋgulí, à né mvù Càŋ kɔɔ nyegé ndo.

²⁵ Bó lé naâ bú ceér Fehtoò beèh Yeésò feh. À teèn tegé yila lom mé feh mene, à né bò déi jéjég ménâ feh keéh. Njèh cén, à lé kɔ loóm naâ nòmò Càŋ dé Jâŋ.

²⁶ À yeé wa baá, à yila keéh lom njèh te *gwà sòu feèh, à njeré déi vèh ŋgwéh. Prisíl bô Akilá yeé ŋweé aá ménâ, bó weh njií bú ké jomo, bó se nyegé bú ceér Càŋ.

²⁷ Jomo sâ à ye, nyí nde né te tàbè Akayî ndeé. Bò mbeí yeé ŋweé aá ménâ, bó gwaán, bó nyagá haá bú mvù beè te bò Yeésò bò te tàbè Akayî nene ménâ, bó sie nyegé bú. À yeé baá ké teèn, Càŋ bóú bú бага ndo, à gam lom bò Yeésò bò dé tueê sam.

²⁸ Bò Jûf sòn toò seèn túé kwà cú. À né bó cie toò bò nùàr tueé sòm, ye bó né feh sabé; à né bó te mvù Càṅe lemé njií, te bó ṅene kò teèn, ye *Nùà Còṅ né Yeésò.

19

Pôl ké Efêse

¹ Te cu mé Apolôs né ké Korênt sâ, Pôl lé naâ dé seèn te bò lò tòre ṅaá kelá bele, à suaga nde ké Efêse. Wa ké teèn, à kwa bò mbòṅ déi,

² ye bó a: «Cu mé bí lé naâ temé mé Càṅ kwaá njií, bí lé naâ Cúcuí ṅagâ kwa wa?» Bó ye bú a: «Ndóg, nuaré déi béh túé ṅgúṅgwéh ye Cúcuí ṅagâ né teèn.»

³ Pôl ye bó a: «Bó lé bí kou naâ mé nòmò Càṅ dé heè wa?» Bó ye bú a: «Lé naâ mé nòmò Càṅ dé Jâṅ.»

⁴ Pôl ye bó a: «Jâṅ lé bò nùàr kou belé naâ, te feh keéh ye bó kweéh seér aá temé. À lé naá giì bó tueé ye bó a, nuaré déi baá jomo nyí ndeê, bó kwá nji temé yoòr seèn ma. À lé sâ jueè naâ Yeésò.»

⁵ Bó yeé ṅgweé aá ménâ, bó weh nòmò Càṅ mé yilí Yeésò ndo.

⁶ Pôl ba bó be felè, Cúcuí ṅagâ waà felè boòn, kema bó, bele seér bó leba, bó né ju bò nùàr hihiné tueé, bó né *sòn-Càṅ tueé bele ndo.

⁷ Bó doóṅ lé waà naâ yulà cùòb fâ.

⁸ Pôl boó ké doó sâ weéh tagár, à né ṅgòr te *gwà sòu tueé, à njeré déi vèh ṅgweéh, à né bó

felè *Lò Càṅ tueé, à né ceér foón, ye te nyí dɔr keéh bò nùàr teèn.

⁹ Mé njéh mene, bò nuaré déi lé naâ berón, bó duagá seér cu tie lòù, bó né ceér Fehtoò beèh toò bò nùàr tueé beéh. Pól yeé ṅene aá ménâ, à weh bò mbòṅ, bó bó yuo nde ser lè gwà jaṅendè Tiranûs, à né ṅòr Càṅ teèn cieé dɔ́ṅ feh den.

¹⁰ Bó bɔ́ɔ teèn nyemà fà. Bó yeé bɔ́ɔ baá ménâ, bò Jûf mé bɔ́ɔ mé Jûf sam te tàbè Asiá dɔ́ṅ ṅgweé laré gi ṅòr Fehtoò beèh.

Bò ṅunà Seévà

¹¹ Càṅ lé naâ bò kèkènè fêm beè Pól bɔ́ɔ keéh.

¹² Bò nùàr né bò fùlù cògò beè seèn mé yoòr seèn weh bele, bó né bò beên bò mé njéh kemá bele, bó né taré yuo, bò tándulu né bó yoòr durá yuo bele ndɔ.

¹³ Bò Jûf mé né yeé teter yɔṅ gɔ lé naâ doó sâ teèn, bó né yeé tándulu kwɔ́gɔ ndɔ. Bó yeé ṅene aá ménâ, bó yegé weh yilí Yeésò Fehtoò beèh, bó nde tándulu mé njéh kwɔ́gɔ ndɔ. Dé kàn ye bò tándulu a: Yeésò mé Pól né tueé doô, nyí wò kwɔ́gɔ né mé yilí seèn ma.

¹⁴ Sâ lètenè bò sâ bò, bò huaán déi naâ teèn téhbeh. Bó né bò ṅunà *ṅàṅ sèmè dé koô déi. Yilí ṅàṅ sèmè sâ né Seévà. Bó né yeé ménâ bɔ́ɔ taré ndɔ.

¹⁵ Bó yeé baá ménâ bɔ́ɔ, tándulu ye bó a: «Mè né Yeésò kɔ́ɔ, mè né Pól kɔ́ɔ ndɔ. Á, dé bìi nɔ? Bí né bò nèi wa?»

¹⁶ Nùà mé tándulu yoòr hèllè toró ṅgumó yila bó yoòr ndɔ, à né bó téhbeh dɔ́ṅ taré yɔ́gɔ, à né

bó nu, bó né cie lunṭuru mé nyer yoyoòr durá yuo kelá.

¹⁷ Bò Efêse bò mé né Jûf mé bò Greêk mene đóŋ yeé ηḡweé aá ménâ, veéh yila bó lè, bó yila yilí Yeésò Fehtoò beèh seên.

¹⁸ Bòó mé baá temé mé Yeésò kwaá njií, né ká toò Pôl kem ndeê, bó né bò veên bòòn cie tueé som.

¹⁹ Bò táhuno bò kókoó mbaá domó wa giì mé bò mvù táhunò bòòn, bó né toò bò nùàr ηḡie som. Mò bó sé naâ kàgàlòŋ bò mvù sâ đóŋ mberé, sé lé naâ kám yulà tîn waá.

²⁰ Yeé baá ménâ, ηḡòr Fehtoò beèh som keéh terreèb seèn cie; né lom tetoò yaám ndeé.

Bèmè tarê ké Efêse

²¹ Jomo bò nḡèh sâ, Pôl kaga ndòn, ye nyí nde né ké Masedínà mé Akayî kelá, te nyí nde cu ké Jerusalem. Ye, mò nyí baá ké sâ, kò nyí wa Rôm ndò.

²² Yeé baá ménâ, à tema keéh bò gàm bò toò fà, lé naâ Timotê bô Herástà, ye bó a, bí ndé ké Masedínà ma. À dé seèn le ηḡgòŋ lè tàbè Asià.

²³ Cu sâ bèmè tarê lé naâ kò die, lé naâ felè ceér Fehtoò beèh.

²⁴ Yiè lé naâ mé nùà lè déi, yilí seèn né Dèmeteriyû. Sâ ké Efêse mò cècàŋ déi lé naâ teèn. Yilí cècàŋ hèllè né *Aretèmi. Dèmeteriyû né yeé mò sâ mé lòŋ si seér, à nde go, bó bò seè bò seèn kwa nòmò teèn.

²⁵ ηḡòr Càŋ yeé baá tetoò yaám ndeé, à yilá bilí bò seé bò seèn, mé bòó mé bó bó né mé seé cên ndò, ye bó a: «Belà, bí né kòó ye, béh yieé yeé mé seé hên, béh ηueé mé nḡèh.

26 Ngweéh bí né Pól ñené wa? À né cie tueé som, ye bò nùàr a, bò càṅ mé bó boó né mé be doón, Càṅ gècèn déi sam. À né ménâ tueé, à né bò nùàr doór weh. Kènê bò nùàr kókoó mbaá yuo bele gi aá bú. Ká Efêse hên jí lòm cú, nde aá mé tàbè Asía mene doón beè laré sie.

27 Nde né seé beèh nyimé som. Mò Aretémì, càṅ beèh dé koô, nde né mé ñjéh calé yuo, te bò nùàr ke ñjii terreb seèn faá ñjèh mbaâ no. Bí ñjéné ñgwéh ye bò Asía bò mé bò nùàr wón doón dua gi né bú wa?»

28 Te bò nùàr yeé nde ñgweé ñjii mân, temé ñaâ bó lè doó doón, bó som gi hueh ye: «Hê ceè, Aretémì bò Efêse bò kela né koó.»

29 Loó doón salé gi mé ñjéh. Bó sie kwa bò mbeí seé Pól déi fà. Né bò Masedínà bò. Yilí boòn né Gayûs bô Aristârk. Bó mgbómé nde mé bó ké gwà sòn.

30 Pól yeé nde aá teèn ndeé, bò Yeésò bò yíin bú.

31 Bò mbeí seèn mé né bò kokoô bò dé ñgómna lè tàbè Asía, tema ñjii ye bú a, kúkùr seèn, à té ké gwà sòn ndé ma.

32 Ké gwò bèmè lé dé tueê ná cû. Dé kàn né tueé, dé kân né tueé. Nùà ñgún né lom mbaá ñgaré ñjii, bó kwòm juù hèllè kó ñgwéh.

33 Bò nuaré déi yeé ñene aá ménâ, bó se Alesándà dògòti. Sâ bò Jûf lé bú toò lu keéh naâ koó. Alesándà yeé ñgweé nyegé aá dògòti, à me ñjii bò nùàr mé be ndo, ye te nyí se bó.

34 Bò nùàr yeé nde ñene ko ye, à né nùà Jûf mân, bó bom ñjii cu ké ter mé sòn cên ye: «Hê

ceè! Aretémì b̀ Efêse b̀ kela né kɔ́!» Bó mé njéh tum nde den ka tóg gùm ỳn loù fà, bó né tum den.

³⁵ Jomo sâ te nuaá mé nyagá yeé njèh lo sâ b̀ cemé ye bó, ye bó a: «Bí b̀ Efêse b̀! M̀ Aretémì dé kò den né ká Efêse. Ng̀lámúr* seèn lé naá ké te vulúu die suagâ. Nuaá mé ménâ kó ngwéh, né nèi wa?

³⁶ Nuaré déi nde né saán ndo wa? M̀ né ménâ, bí sé la née mbaá mbóro wèh ngwéeh ye. Bí sé la naá noón den.

³⁷ Bí mé b̀ nùà hèn weh nde kuù né mbaá, bó njeré déi ké lè m̀ beèh nùób ngwéh; bó càñ beèh sèb ngwéh ndo.

³⁸ M̀ Dèmeteriyù bó b̀ seè b̀ seèn gwaán né nuaré déi mé ju, bèh ju tueê né teèn, b̀ kokoò b̀ né teèn ndo. M̀ né ménâ, kò bó nde lòu sií.

³⁹ M̀ bí né cu mé ju déi teèn, bó nde né ju sâ faá né yeé no tená.

⁴⁰ M̀ tueé bí, njií mé né kelá hèn, béh nde né njìe teèn jógó. Lòu sam, bó sé ye «túé bá kùòm», béh sè kòmò ndé ngwéh.»

⁴¹ À yeé tueé gi aá ménâ, ye bó a: «Bí nɛ̀jellè!» ndo.

20

Gò P̀l ké Masedínà b̀ Akayì

¹ Jomo sâ, bèmè hèllè huné ndo. P̀l yilá bilí cu b̀ Yeésò b̀, à toó nyegé bó, te yo taré bó taré. À yeé toó gi aá bó, à bie bó, à fón gò Masedínà ndo.

---

* **19:35 19:35** Njií mé bó b̀ né lòu te den faá nùàr no.

² À wa ké teèn, à né bò Yeésò bò mé ngòr Càn toó ndeé den, te bó kwa bele terreèb mé njéh. Jomo sâ à kela nde ser te tàbè Akayî.

³ À cer ké sâ weéh tagár, à ye nyí nde né bàtô yilá, te nyí nde cu ké Sirí ma. Sâ bò Jûf lé baá cuù sòn felè seèn nyogò, te bó wula bú. À yeé ngweé aá ménâ, à kaga baá-re ndòn, ye nyí kela seér cu nde né Masedínà. À lé naâ ménâ boó ndò.

⁴ Bò nuaré déi lé naâ bú njií loó. Lé naâ Sopátà ñunà Pirûs nùà Bèrê, mé bò Tesaloník bò déi fà, yilí boòn né Aristârk bò Sekúndù. Déi naá cuù Gayûs nùà Dérbè bò Timotê. Bó bò Asiá bò déi fà lé naâ koó ndò, yilí boòn né Tisík bò Trofîm.

⁵ Bò sâ bò lé naâ toò kelá, bó nde kela den béh ké Troâs.

⁶ Cieé koô mé bò Jûf yieé yeé breêd mé kulu teèn sam, yeé kela baá, béh nde ye dé beèh bàtô ké Filîp yilá, béh boó ceér dueè cieé tîn, béh nde ye bó ké Troâs kwa. Béh bó boó ké teèn cieé téhbeh.

Yáb Càn ké Troâs

⁷ Mé samedí liyili, béh yeé nde aá yáb Càn yieé, béh bilí den bècénè. Pôl né bò nùàr ngòr Càn tueé, sâ cieé ñaga, à baá mé gò. À né tueé, à tueé den ka méménâ tóg logòteèn.

⁸ Béh lé deén naâ ké gwò lè jèh gwà dé ké teèr, lâm lé naâ gwò kókoó mbaá.

⁹ Pôl né ka mé ngòr Càn tueé ndeé, sâ huaán ndà déi né lóm yi den; à né yí kwarè kùm. Yilí seèn né Etikù. À yeé baá ménâ yi den, à yi yuo kela mé njéh toò, à die suagà, à kela keéh jèh

gwà fà, à tob die doó, bó bú ter jɔɔ som baá komó.

¹⁰ Pôl suagà ndɔ, geér nde doó felè seèn, jɔɔ sie bú beè, ye bò nùàr a: «Bí té nyàmè, à né làn!»

¹¹ Te Pôl ñáá cu ye ké ter, kolé yieé breèd, tueé ñaga cu mé ñgòr. Cieé yeé ñaga baá, à fón ye gò.

¹² Sâ bó la naâ mé huaán ndà hèllè weh yuo ndɔ. À la baá cu làn. Temé die cu bò nùàr doón lè.

Gò ké Milê

¹³ Béh yuo gò, béh kela dé beèh toò. Béh weh bàtô, ye te béh ñáá weh keéh Pôl ké Asô faá à lé tueé naâ nɔ. À lé dé seèn goó naâ mé gule.

¹⁴ Béh bó yeé kwaré baá ké Asô, béh weh bú ndɔ, béh bó nde Mitilên.

¹⁵ Béh yuo cu doó sâ mé bàtô. Cieé ñaga béh wa kwaré Siô. Cieé ñaga cu, béh yila Samósà. Cieé yeé ñaga cu aá déi, béh wa ké Milê ndɔ.

¹⁶ Sâ béh lé naâ Efêse kelá keéh. Lòu sam, Pôl lé ye nyí ké teèn njéba ndé ñgwéh, mɔ sam nyí nde né te tàbè Asiá ñgagá kelá. À lé ye, mɔ nde né boó, te nyí ké Jerusalem wa lòu *Pàntèkôt.

Pôl mé bò kokoô bò gwà Càn dé ké Efêse

¹⁷ Pôl tema njií ké Efêse, ye bò kokoô bò lètenè bò Yeésò bò a, bó ndé kwà nyí ká Milê ma.

¹⁸ Bó waà ndɔ. Pôl ye bó a: «Bí né gi dene mò ké lètenè bìi kóó, yuoô lòu mé mè lé naâ ká te tàbè Asiá waâ, nde mé ké toò mene.

¹⁹ Mè seé Fehtoò beèh boó lom né mé temé dolê, mé yímé njolò ndɔ. Bò Juf lé naâ sòn felè mò nyɔɔ, mè gèr beè boòn ñene lom dé fî.

20 Mé njéh mene, mè bí njeré déi lòu túé gúgó ló ñgwéh, sâ mè ye te gam bí. Mè bí ñgòr Càn feh gi aá kèn. Né mene cie, né mene gwò, mè lé naá gi bí feh.

21 Mè lé naá gi bí Jûf mé bòó mé Jûf sam dɔ́ɔ́ ñilá, te bó kweéh seér temé, bó bele ceér Càn, bó kwaá ñjií temé yoòr Fehtoò beèh Yeésò *Kristò.

22 «Mè kènê baá mé gò Jerusalem. Cúcuí Ñagâ mè ké sâ ba ñjií né lòu. Ñjií mé nde né mè ké teèn kwa, mè kó ñgwéh.

23 Mè kɔ́ cegé né njéh cén, ye lè lɔ́ dé kàn dɔ́ɔ́ Cúcuí Ñagâ né mè tueé ye mè a, gwà cibì né mè kela mé gèr mene.

24 Mè nde né mene kuú, mè mé nyàmè sam, mè kɔ́ lom né ké sònòbò dula yuo kelâ, te seé mé Fehtoò mò Yeésò né beè mò haá kwaá hên mboón. À lé beè mò haá kwaá naâ Njàgà Bagaà, ye mè a, ndé bò nùàr húóm-temé Càn tueé ma.

25 Mè bí njèh felè *Lò Cànɛ feh laré gi aá. Mè né kɔ́ ye, kènê bí mè ñéné ndé cú.

26 Mè bí hên tueé komo né lan dé cî, ye bí a, mɔ́ nuaré déi baá mene lètenè biì leér, be mò teèn sam.

27 Lòu sam, ñjií mé Càn lé naá gi nyegé kwaá dɔ́ɔ́, mè bí feh gi aá, mè déi toò kwá ló ñgwéh.

28 Bí bòn feh biì. Bòn bò nùàr mé Cúcuí Ñagâ né beè biì kurú kwaá doô, bí gó lóm teèn, bí né bó ke nyegé. Né mbàgà Càn, à lé naâ bú mé húóm Ñuna seèn ñaá weh.

29 «Mè né kɔ́ ye, mɔ́ mè doó sam cuú, bò ñgù nde né lètenè biì yilá, bó ñellé sɔ́m mògò biì.

³⁰ Né mene lètenè biì, bò nuaré déi ndeè né teèn yuo kelâ, bó né bèh hiîn tueé fòó njií, bó né bò mbòn̄ Yeésò mé njéh bou.*

³¹ Bí dèn làn̄ dé cî, bí té nyèn ye, lè nyemà tagâr, mè lé sòn dù ná ngwêh, mè lé njèh ké lètenè biì feéh naâ cîbíteèn mé suútenè mene, mè né bí mé yímé njolò mene luom̄ ndo.

³² Mè bí kènê kwaá lo né beè Càṅ. Ngòr húóm-temê seèn a, ká siè bí beè. À nde né bí terreb haá te bí temé kwaá yam njií gi mé bú, à haá bí ngúlú mé à lé naá giì dé bò nuàr seèn doón̄ nyegé kwaá doô ndo.

³³ «Mè lé mé tuaá kàgàlòn̄ bô cògò nuaré déi ná ngwêh.

³⁴ Bí né gi koó ye, mè seé tema yeé mé be mò, mè né teèn kwa, mè koó bò mbeí seê mò mé njéh.

³⁵ Mè lé doón̄ boó giì naâ ye te bí ṅene weh teèn, bí seé tema mé be biì, bí né bò saám bò gam. Bí té ngòr Fehtoò beèh Yeésò nyèn. À lé ye: Ngulí kela né dé haâ mé dé weèh ma.»

³⁶ Pôl yeé tueé gi aá, bó bó doón̄ cemmé nde gi doó, à dua Càṅ.

³⁷ Bó si lo yúé teèn, bó né bú kumó sie, bó né bú gò bieé.

³⁸ Bó doó sâ curú yuo baá mé kuún. Lòu sam, Pôl la naâ bó tueé ye bó a, bó nyí ṅéné ngwé ndé cú ma. Bó njií lo bú ké sòn nòmò te à yila bàtô.

21

Gò Pôl ké Jerusalem

---

* **20:30 20:30** Nuàr laán wellê te ṅa nuàr yeé.

¹ Bó bó yeé geé aá, béh bó yila bàtô ndo, béh lemé nde ké Kôs. Cieé ñaga béh wa Ródè; béh den cuè ké sâ, béh nde ké Pàtárà.

² Béh wa ké teèn, béh kwa bàtô mé nde né Fenisî, béh yila nde teèn ndo, béh fón cu gò.

³ Béh wa kwarè Sîpre, béh wón kela kèb túnò, te béh nde lè tàbè Sirî. Béh wa ké Tîr, béh suaga doó, te bàtô som su seé.

⁴ Ké doó sâ, béh fón kwa bò Yeésò bò déi teèn, béh bó cer weh cieé téhbeh. Bó né Pôl tueé ye bú a: «Té ké Jerusalem ndé.» Sâ Cúcuí Ñagâ lé naá gi bó tueé ye bó a, Pôl nde né gèr ké teèn ñené ma.

⁵ Mé njéh mene, sòndè sâ yeé gi aá, béh fón cu gò. Bó njií lo béh ké jomo lo. Lé naâ bó bò véh bòn, mé bò huaán bòn mene. Béh bó yeé wa baá ké sòn nòmò, béh cemmé nde gi doó doón, béh dua Càñ.

⁶ Béh bó bie gò ndo. Béh yila cu bàtô, béh fón gò; bó dé bòn cu cu lo.

⁷ Béh yuo ké Tîr sâ, béh nde ké Tolemâyîs; gò dé dùdùà ceré le ké sâ. Béh suaga doó, béh nde bò Yeésò bò dé ké sâ bieé weh, béh bó cer cieé cén.

⁸ Cieé ñaga, béh fón cu gò Sesarê. Béh wa ké teèn, béh kela nde ké lo Filîp. À né nùà ngòr Càñ se yòn. Béh cer ké lo seèn. Lètenè bò téhbeh bò mé bó lé naâ ké Jerusalem balé som doó, cén déi lé naâ bú.

⁹ À né mé bò huaán dé vèh nèà, bó né gi bò *sòn-Càñ bò.

¹⁰ Ké lo seèn sâ béh lé naâ teèn cer weh.

Cieé déi sòn-Càṅ déi waà, yilí seèn né Àgàbùs, à lé yuoó naâ ké Judê,

¹¹ à waà ká yoòr beèh, à dòm weh kàndá Pôl, à né bò gule bô be mé njéh kaga bele, ye béh a: «Cúcuí Nḡagâ né tueé ye: Nuaá mé kàndá hên né dé seèn wa, bò Jûf nde né bú ké Jerusalem mân kaga ma; wa bó nde né bú mé bò kìn haá njií.»

¹² Béh yeé nde ṅgweé njií mân, mé béh mene, mé bò dé ké Sesarê mene dṵṵṅ, béh bṵṵ gi Pôl, ye bú a: «Kúkùr yeè, té ké Jerusalem ndé.»

¹³ Pôl den seér cuù, ye béh a: «Sâ né kei wa? Hên bí fṵṵn né ceér, te bí yueé tur sòm mè temé lè! Mè tueé bí, mè baá hên. Ké Jerusalem né mene dé kagaà, né mene cio, mṵ né felè Yeésò Fehtoò mò, mè hên nṵ.»

¹⁴ Béh yeé ṅene, yíé ṅgwéh ménâ, béh kwaá lo ménâ ndṵ, béh tueé lom aá ye, Fehtoò beèh a, bó bá njií mé à gwaán nê ma.

¹⁵ Béh yeé cer weh cu aá, jomo sâ béh nyegé njèh, béh fṵṵn gò Jerusalem ndṵ.

¹⁶ Bò mbṵṵ ké Sesarê déi njií lo béh, bó weh njií béh ké lo Násṵṵ, nùà Sîpre, béh cer ké teèn. Né nùàr Yeésò baá dàb.

Pôl ké yoòr Jâk

¹⁷ Béh yeé wa baá ké Jerusalem, bò Yeésò bò samé weh lom béh mé vṵgṵ-temé mene.

¹⁸ Cieé ṅaga, béh bò Pôl nde ké lo Jâk, bò kokoò bò te mbàgà Càṅe bilí gi ké teèn ndṵ.

19 Pôl yeé bie aá bó, à se bele bó dèbbè seê seèn mé Càṅ lé bɔ́ keéh naâ beè seèn lètenè bɔ́ mé Jûf sam dɔ́ṅ.

20 Bó yeé ṅgweé aá ménâ, bó yila Càṅ teèn seên. Bó den cuù ye Pôl a: «Wò ṅéné ṅgwéh bɔ́ Jûf ṅgún baá gi bɔ́ Yeésò bɔ́ ndɔ́ wa? Bó né lom te *sóú joloò tétég.

21 Bó lé naá giṅ ṅgweé, ye wò né yeé bɔ́ Jûf mé tàbè hihiné feh, ye bó a, té sóú Músì jòlò, bó té bɔ́ huaán *ṅgór ṅób cú, bó té gènnè bɔ́ Jûf bèlè ndɔ́ ma.

22 Á hên, te béh bɔ́ nde né naàn? Béh kɔ́ né ye, bó nde né ṅgweé gií, ye wò waà baá kèn.

23 Mɔ́ né mân, kɔ́ wò kènè bɔ́ faá béh nde né wò tueé nɔ́. Béh né mé bɔ́ nùà nèà teèn, bó né yáb jolo.

24 Wèh siè bó beè, bí bó nde te bó *sené bí, wò gwɔm sòn bɔ́n, te bó bele sɔm tou yoòr. Mɔ́ baá mân, bɔ́ njií mé bó né wò felè tueé kwaá dɔ́ṅ, bɔ́ nùàr nde né faá ṅjèh mbaâ nɔ́ ke njií, bó tueé seér ye, wò né sóú Músì jolo ndɔ́ ma.

25 Dé ju bɔ́ Yeésò bɔ́ mé Jûf sam, béh lé naá giṅ bó kàgà-ndòn beèh nyagá njií, ye bó a: bó té *sèmè dé cècàṅ yíé, bó té húóm sònò nágá kéh; núógó nyaàm mé bó nei wulà naâ lòu, bó té yíé, bó té yàgà yṅṅ ndɔ́.»

26 Pôl weh bɔ́ nùà nèà sâ ndɔ́. Cieé ṅaga, bó bó nde ké bèh *sènè sâ, bó kou bó. Jomo sâ à nde ké *gwà Càṅ koô, à tueé kwaá bó cieé mé bó nde né teèn kou ceré, mé bó nde né sèmè dé nùà kàn haá ndɔ́.

Pôl yila beè ké gwà Càn koô

²⁷ Mé bò cieé téhbeh hèllè nde gií, sâ bò *Jûf mé lé yuoó naâ te tàbè Asià ñene gi aá Pôl ké gwà Càn koô kèn. Bó soób su Pôl dàm nùàr yoòr, bó sie bú.

²⁸ Kéj die, bó ye: «Bò *Iserála bò, bí ndê, bí yí be teèn! Nùà hên manjo felè dàm bò Iserála bò tueé seér yeé kóó. À felè *sóú Músi bô gwà Càn koô hên tueé gi né ménâ ndó. Hên ká gwà Càn à yíi kééh bilí cu aá mé bò kurú mene, à gwà Càn mé njéh bóó yilí sòm aá kèn.»

²⁹ Sâ bó lé ñenè naâ Pôl bô Trofîm nùà Efêse, bó lé naâ ké lètenè loó, bó ye merré déi Pôl lé naâ bú ké gwà Càn yíi kééh.

³⁰ Yeé baá ménâ, bèmè ka salé yon loó doón. Bò nùàr né kàn mé kán durá yuoô, bó né teèn ndeé. Bó né mé Pôl cie tulu yuo kelá, bó né bò hin gwà Càn jomo coló njií.

³¹ Bó né ceér fón ye te bó wula Pôl wulá. Njàgà nde tob kwa kwaá-taâb bò Rôm bò, ye bú a: Jerusalem baá jilí ma.

³² À yeé nde ñgweé njií mân, à yilá weh bò kokoô bò lètenè bò sóji, mé bò sóji déi, bó bó dula suaga ké teèn. Bò nùàr yeé ñene njií aá kwaá-taâb bó bò sóji seèn baá ndeê, bó vu lo Pôl núr loboò ndó.

³³ Kwaá-taâb doô waà njebá nde yí kwarè Pôl, ye bó cáb siè bú sieè, bó yí bú fògò lòn beè. Jomo sâ ye bó a: Pôl né neì wa? À bóó naâ kei ndó wa?

³⁴ À né mene ménâ bieé, bò nùàr kó lom né ké ter loó njií. Dé kàn ye mbeí kàn, dé kân ye kelá

kán. Bó yeé baá tieè kwaá-taâb ménâ tueé vurú den, ye bó wèh ní bú ké te mbàn bò sójì.

³⁵ Mé bó nde ké ka cébbê waá, sâ Pôl nde áá mé núr beè bò nùàr kuú ðolé, bò sójì ñgaá jɔgɔ weéh baá bú lòù.

³⁶ Bò nùàr né lom jomo kem bele. Dé kàn ye wúlá bú wulà, dé kàn ye wúlá bú wulà ma.

Ngòr sònò Pôl

³⁷ Bó yeé nde áá mé Pôl ké te mbàne komo yuo kelá, à tueé njií kwaá-taâb mé ju Greêk, ye bú a: «Mè nde né lón̄ kwa, te mè tueé wò njeré déi wa?» Kwaá-taâb doô ye bú a: «Wò la né ju Greêk tueé nɔ́ɔ?»

³⁸ Wò nùà Ejíptò lòu doô sam wa? Nùà hèllè lé naâ bò nùàr soób, loó jilí gi mé njéh, à lé naâ mé bò wúlá-feh bò kám nèà ké ya dueè ker yilá. Wò bú sam wa?»

³⁹ Pôl ye bú a: «Mè né dé mò nùà *Jûf, bó lé ñaár naâ mè ké Târse te tàbè Silisî. Né loó koô; mè teèn né huaán. Kúkùr yeè, kwá mè tueé weh mé bò nùàr teèn.»

⁴⁰ Kwaá-taâb ye bú a: «Túé yeè tueè.» Pôl wuo njebá ter ké te cébbée, me fɔ njií bò nùàr mé be. Bò nùàr nɔ́ɔñ ndɔ. Pôl duoóm bó njèh mé ju *hebreêh tueé njiî, ye bó a:

22

¹ «Bò nùàr mò, bò tele mò, bí ñgwé! Mè nde áá sòn mò tueé.»

² Te bó yeé nde ñgweé njií bú mé ju hebreêh sònò mân, bó huné ñeí cu baá ye-re nɔ́ɔñ. À deén baá-re ndɔ, ye bó a:

³ «Mè né nùà Jûf; bó lé mè ñaár naâ ké Târse te tàbè Silisî. Mè lé kulà naâ ká Jerusalem. Jéjég sòu bò tele beèh léí jògò, Gamaliél lé mè feéh naâ kɔ́. Mè lé toò Càṅ bɔ́gɔ́ naâ faá bí né lan bɔ́gɔ́ sâ.

⁴ Bòó mé né ceér Yeésò bele dɔ́ṅ, mè lé naâ bó bunó, mè né bó wulá sɔm bele, mè né siíb mé véh mene gwà cibì sie yíí.

⁵ *Ṅgàṅ sèmè dé koô mé bò kokoô bò dɔ́ṅ sòn mò tueé nde né kɔ́. Bó lé mè mvù beè nyagá haá naâ kɔ́, te mè nde ye terreb njolò bò Jûf dé ké Damâs kwa. Mè lé naâ ké teèn ndeé ndɔ, ye mɔ mè wa baá ké teèn, mè ndeé né bò Yeésò bò ká Jerusalem sie turú ndeê, te bó ñene gèr ma.»

Bèh temé kweéh seér
(Seé b. 9:1-19; 26:12-18)

⁶ Pôl den cuù, ye bó a: «Mè fɔ́ṅ gò Damâs ndɔ. Mè né ka ndeé, mè wa kwarè loô, sâ lou nde aá dilí. Te mè yeé ke, ñagá déi ba suagá ter, né kwarè mò wula njerré yɔṅ.

⁷ Mè jege die doó, mè né hueh déi ṅgweé njií, ye mè a: Sôl, Sôl, wò mè ménâ bunó né mé ṅgei wá?

⁸ Mè bie njií ye bú a: Né wò neì wa, Nùà dueè? Ye mè a: Né nyí Yeésò nùà Najarèt mé mè né bunó den sâ ma.

⁹ Bòó mé lé naá gii jomo mò ñene cegé ñagá, bó lé dé bɔ́ṅ hueh sâ ṅgwé ná ṅgwêh.

¹⁰ Mè ye: á hên, mè bɔ́ nde aá naàn wa, Nùà dueè? Nùà Dueè doô ye mè a: Kòmò wùò ter,

ndé ké Damâs; ké teèn sâ, njií mé nyí ye wò a, bébòò, bó nde né wò tueé.

¹¹ Bòó mé lé naâ jomo mò doô mé mè ké Damâs derré wa baá lòù. Sâ ñagâ mè njolo cugó sòm aá kèn.

¹² «Sâ nùà dùlà-Càṅ déi né lo sâ teèn, yilí seèn né Ananiá, à né *sóú beèh bagasé jolo nyegé. Né nùà gècèn beè bò Jûf ké sâ ndo.

¹³ Nùà sâ waà njebá ndeè kwarè mò, ye mè a: Sôl, nùàr nyí, njolo yeè a, kòmò cú wò mé njéh komò ma! À yeé cib sòn, njolo mò kwogó ñagá ndo, mè ñene njií bú.

¹⁴ Ye mè a: Càṅ mé né felè bò tele beèh léi jògò lé wò balé sóóm naâ kóó, ye te wò ñene ko njií mé nyí gwaán nê. À lé naâ wò Nùà dilí njolò feh gií, wò lé naâ bú ñené, wò ñgweé hueh seèn.

¹⁵ Wò nde né sòn seèn toò bò nùàr dɔ̀ɔṅ ñaá. Njií mé wò lé naâ ñené dɔ̀ɔṅ, wò nde né bó feh, wò feh bó njií mé wò lé naâ ñgweé ndo.

¹⁶ À deén baá-re ye mè a: Sâ mè kela cu né kei wa? Wùò ter, bó kou sòm wò nòmò Càṅ, te veèn yeè yaga yuo mé yilí Fehtoò beèh ma.»

Kwòm mé Pôl lé ndeè naâ ké yoòr bòó mé Jûf sam

¹⁷ «Jomo sâ mè cu cuù ká Jerusalem. Mè yeé baá Càṅ ké *gwà Càṅ koò dua den, kulu mè faá vuú nɔ.

¹⁸ Mè ñene Nùà Dueè ye mè a: Wùò ter kwar, yùò ká Jerusalem nɔ̀ɔṅ. Njií mé wò né felè mò tueé den hên, bò nùàr gwàn ndé ñgwéh.

¹⁹ Mè ye bú a: Nùà Dueè, ñgweéh bó né gi kóó ye, mè lé naâ te bò *gwà sóú ndeé bele, mè sie

bòó mé né temé yoòr yeè kwaá njií, mè nde bó gwà cibì yíí njií, bó duún bó núr wa?

²⁰ Ngweéh loù mé bó lé wulà naâ sòn yeè Etiên, mè lé naâ teèn ndo wa? Bòó mé lé wulà naâ bú, mè lé naâ bó seén, bó lé cògò huaré kwaá lòò naâ beè mò.

²¹ Nùà Dueè tueé baá-re mè ndo, ye mè a: Nde yeè ndeè, mè wò tema njií nde né ké bèh dàb, ké yoòr bòó mé Juf sam ma.»

Pôl bô kwaá-taâb bô Rôm bô

²² Pôl yeé baá dé bòó mé Juf sam teèn tueé kwaá, bòó mé lé naá gii ngweé doónj keénj njií ké ter, ye bó nyòlò sòm nùà hèllè mé cio; Càn a bó à hue cu ma.

²³ Bó né ké ter geba njií, bó né cògò yoòr salé, bó né fufú ter ñuaán vuú njií.

²⁴ Kwaá-taâb bô Rôm bô doô yeé ñene aá ménâ, ye bó yí ní Pôl yí te mbàn bô sójì, bó dún bú núr ma. Sâ ye, mo núr baá bú yoòr yilá, à nde né cie tueé som, te nyí ko kwòm teèn, nyí ko njií mé bó nùàr né mé njéh ñaáj doô.

²⁵ Bó yeé kaga si aá Pôl doó, faá bó nde aá bú lobo no, à deên ndo, ye nùà koô lètenè bô sójì a: «Mo nùàr né bô huaán Rôm, bó née ju túé ngwéeh ye, sóú bìi ye lòbò kék bú mbaá wa?»

²⁶ Nùà koô hèllè yeé nde ngweé njií ménâ, à nde mé kwaá-taâb tueé njií ndo, ye bú a: «Wò jue te nyí bóó naàn á? Nùà hên né bô huaán Rôm.»

²⁷ Kwaá-taâb yeé nde ñgweé ñjií mân, à ndeé ká teèn mé be seèn, ye Pôl a: «Júe mè a, nyí né bò huaán Rôm?» Pôl ye bú a: «Nyea!»

²⁸ Kwaá-taâb hèllè den cuù ye: «Mè lo nde nùà Rôm ñaá, mè lo gwóóm naâ kàgàlòn kókoó.» Pôl deên ndo, ye bú a: «Dé mò, mè né huaán, bó lé mè ñaár naâ ké teèn.»

²⁹ Te bòó mé la ye bó nde aá bú lobo doô yeé nde ñgweé ñjií mân, bó ñellé nde gi gè jomo. Kwaá-taâb mé feh seèn yeé ñgweé, wa nyí mé yuii kagá naâ bò huaán Rôm mân, veéh boó bú ñhèh.

Pôl ké te *mbàgà ju tarê

³⁰ Cieé ñaga, kwaá-taâb kaga ndòn, ye ñjií mé bò Júf ye ko bó wúlá sòm Pôl mé ñjéh doô, ko nyí ñgweé nyegé baá kwòm sâ. Yeé baá ménâ, à ye bó sè sòm bú seè. À yilá bilí bò *ñgàñ sèmè dé kokoô mé gùm mbàgà juù sâ doón, à weh suaga mé Pôl ké toò juù ndo.

23

¹ Wa ké teèn, Pôl ke dilí ñjií lom bò túé-ju bò njolo, ye bó a: «Bò nùàr mò, bèh mé lé naâ-naà, mè ñhèh doón ká lè mò boó gi né njolò Càn mé húóm-temé mene; wa hèn né den ka cí ye.»

² Te Ananiá *ñgàñ sèmè dé koô yeé nde ñgweé ñjií ménâ, ye bòó mé den né yí kwarè Pôl a, bó fágá yí Pôl be sònò.

³ Pôl ye bú a: «Wò nùà sòn fà, Càn lobo seér nde né wò! Wò te kogo den nyegé né, ye te nyí

tena ju mò faá *sóú tueé nê nɔ, kàmber wò sóú kwa seér cu nde né lòu, wanɔ́ɔŋ keí bɔ́ɔ mé wò ye bò nùàr a, lòbò mè lobò wa?»

⁴ Bòó mé naá gi kwarè dɔ́ɔŋ su gi sòn, ye bú a: «Wò hên seí né ñgàŋ sèmè dé koô!»

⁵ Pôl ye bó a: «Mè kó ná ñgwêh ye, né ñgàŋ sèmè dé koô, wanɔ́ɔŋ né te mvù Cànɛ nyagá den ye: Té veên felè nùà dueè túé njí.»

⁶ Sâ Pôl naá gi kóó ye bò téná-juù bò kèb déi né bò *Sadusiên, kèb déi bò *Farisiên ndɔ. Yeé baá ménâ, à logó njí ké ter ye bó a: «Bò nùàr mò, mè né Farisiên, ñnà Farisiên. Mè né ndèm kwaá, ye bò komó nde cu né lè cio komo yuo. Mè ju hên yila kuú né dé cí.»

⁷ Pôl yeé nde tueé sɔm faá bèh mân, tɔgɔ kɔ die lètenè bò Farisiên bó bò Sadusiên, bó ker fà.

⁸ Lòu sam, bò Sadusiên ye bò komó lè cio kòmò yùò ndé cú, wa cìlì Cànɛ teèn sam, cànɛ déi teèn sam ndɔ ma. Sâ dé bò Farisiên dɔ́ɔŋ, bó né gi temé teèn kwaá njí.

⁹ Yeé baá ménâ, bèmè ñaáŋ seér cu lòu. Bò *njí-sòú déi mé né jomo bò Farisiên doô, wuo ter, ye: «Ndóg, béh ñhèh veên déi beè nùà hên kwà ñgwéh. Sâ merré déi cànɛ déi naá bú njeré déi tueé, mɔ sam né cìlì Cànɛ.»

¹⁰ Yeé baá ménâ, tɔgɔ bɔ́gɔ ñeí cu baá-re faá we nɔ. Kwaá-taáb veéh lom aá ye bó nde né Pôl sie ñaré. À yilá njí baá-re bò sójì seèn, te bó nde Pôl beè bò nùàr ñgaá weh, bó nde bú ké te mbàn bɔ́ɔn yíí njí.

11 Cíbíteèn sâ, Fehtoò beèh ñené yuo kelà toò Pôl, ye bú a: «Môn, fágá feh! Wò sòn mò ká Jerusalem tueé sòm aá kèn, kò wò nde cu sòn mò ké Rôm mân tueé ndo.»

Nyògò sòn felè Pôl

12 Cieé yeé ñaga baá, bò Jûf déi nyogò sòn, bó jege ye, bó njeré déi sònò nágá ndé ñgwéh, kò bó wula sòm aá bú, sâ ye.

13 Bò sâ bò lé naâ yulà nèà yogó keéh.

14 Yeé baá ménâ, bó nde kwa bò *ñgàn sèmè dé kokoò bó bò kokoò bò déi, bó ye bó a: «Kènê béh jege baá, ye béh nde né yáb felè Pôl jolo. Kò béh wula sòm aá bú, sâ ye.

15 Mò né mân, bí bò *mbàgà juù bò ndé júée kwaá-taáb a, sòm kèh bí Pôl, faá bí nde cu née ju seèn taán ye. Béh nde né beré déi njebá tená, béh wula lo bú, sâ à née ké te mbàgà juù wá ñgwéeh ye.»

16 Kàmbér ñunà tie Pôl déi né ñgweé, à nde ké te mbàn bò sójì, à tueé kwaá Pôl toò ndo.

17 Pôl yilá njií nùà koò bò sójì déi, ye bú a: «Wèh nji mbò ndà hèn ké yoòr kwaá-taáb, à nde né bú njeré déi tueé.»

18 Nùà koò doò weh njií huaán sâ ké yoòr kwaá-taáb ndo. Wa ké teèn, ye bú a: «Pôl nùà gwà cìbì ye mè a, nji lô huaán ndà hèn ká yoòr yeè, à nde né wò njeré déi tueé sé wa.»

19 Kwaá-taáb sie weh mbò ndà doò be ndo, bó bú nde ké bèh ndón-ndòn, ye bú a: «Wò ye naàn wa?»

20 Ye kwaá-taáb a: «Bò Jûf wón kwaá gi aá kèn, ye bó nde né wò tueé ye wò a, kwéh, wèh ndé

cû mé Pôl ké bèh juù, bó nde cu né ju seèn taán nyegé ma.

²¹ Mè tueé wò, ndóg té lòm gwàn. Bó né njèh yulà nèà yɔgó keéh, bó wɔŋ kwaá gi aá kèn, ye bó nde né beré déi leér den, te bó mɔm bú. Bó jege kwaá gi aá, ye bó nde né yáb felè seèn jolo, bó njeré déi sònò nágá kéh ndé ŋgwéh, kɔ bó wula sɔm aá bú, sâ ye. Bó kènê tab den né mân, bó kela lom aá te wò komo njií bó sòn.»

²² Kwaá-taâb yeé ŋweé gi aá mân, à luɔm mbò ndà doô, ye bú a: «Té nuaré déi mân túé nyi wâ? Sâ ndé bá-re.»

Pôl ké toò ŋgómna Felísi

²³ Yeé baá ménâ, kwaá-taâb yilá njií bò sóji dé kokoô fà, ye bó a: «Bí bílí bò sóji yuií fà, bò ñá-nyam bò yulà téhbeh mé bò gwaga bò yuií fà ndo, bí nyegé kwaá gò. Liyilí mé lou lòn tárènéà bí nde né Sesarê ndeé.

²⁴ Bí kàgà kwá gi bò nyam mé Pôl nde né teèn ñaá, te bí logɔ weh bú lôn, bí njií lo ké beè ŋgómna Felísi.»

²⁵ À nyagá kwaá tebé teèn ndo, ye:

²⁶ «Né mè Klôdè Lisiâs nyagá njií né nùà koò seèn ŋgómna Felísi mvù hên kɔɔ, ye bú a:

²⁷ bò Jûf lé naâ nùà hên beè ceéhr keéh, le man bó wula yili bú. Mè yeé ŋweé aá ménâ, mè dula nde teèn mé bò sóji beè, mè nde bú ñgaá weh. Sâ mè naâ ŋweé ye, né bò huaán Rôm.

²⁸ Yeé baá ménâ, mè yilá bílí *mbàgà juù bò Jûf ndo, te mè kɔ kwòm mé bó né bú teèn bunó.

²⁹ Mè ke njií dògòtì juù hèllè né lom felè *sóú bòòn. Gèh dé sâ seèn dé ciodò mé dé gwà cibì sam bèh.

³⁰ Á, nùàr lé naâ waâ, ye mè a: bò Jûf wɔŋ kwaá gi aá nɔ. Mè yeé ŋgweé aá ménâ, mè bɔ́ó lom wúwágá, ye kɔ mè bú haá njií mé wò. Jomo sâ, mè tueé njií mé bò Jûf ndɔ, mè ye bó a: bó ndé sí sèr bú ké toò yeè.»

³¹ Jomo sâ bò sójì bɔ́ó faá bó ŋgweé naâ nɔ: bó weh Pôl cibíteèn sâ, bó njií lo bú tóg ké Àntipàtrís.

³² Cieé ŋaga bò sójì mé lé gɔ́ó naâ mé gule cu cuù dé bòòn ká te mbàne; bò nyam bò njií lom aá Pôl ké Sesarê kɔ́ó.

³³ Bò sâ bò wa teèn, bó haá njií ŋgómna mvù hèllè, bó haá njií bú Pôl ndɔ.

³⁴ Ŋgómna yeé jané gi aá, ye Pôl a: «Wò né te kòb tàbè dé heè wa?» Pôl ye bú á, nyí né te kòb tàbè Silisî ma.

³⁵ À den cuù ye Pôl a: «Kɔ bòò mé lé naâ wò síí baá doó, mè bie ye wò njèh». Ye bó ndé kwá ŋgógò bú ké lè bògò *Heròde ndɔ.

24

Njií mé bó síí Pôl mé njéh

¹ Jomo sâ kela cieé tîn, Ananíà *ŋgàŋ sèmè dé koò bó bò kokoò bò déi mé nùà kélá-gàm bòòn, wa ké Sesarê. Nùà kélá-gàm sâ, yilí seèn lé naâ Tèrtúlù. Bó yeé wa baá, bó nde ké toò ŋgómna Felisì mé ju Pôl hèllè.

² Bó yilá njií Pôl ndɔ.

Tèrtúlù duóm Pól siî; à ye ηγómnà a: «Dé koô, béh πόη den né mé wò. Wò te κωο den né mé lo ndo. Wò né seér tàbè beèh βοó nyegé, te den bagasé.

³ Né mene he, dé koô, béh bó-bagaà yeè weh né mé be fà.

⁴ Mè sé ki né wò ndo, kúkùr yeè, gér njí tie te ηγòr beèh teèn:

⁵ Beè beèh δόη, meì bò kì-nùàr faá nùà hên no sam. Lètenè bò Najarêr bò δόη feh né bú. Bèh mé à né lètenè bò Jûf kelá δόη bèmè né die.

⁶ À nde teèn kema bilí baá mé *gwà Càη koô mene; béh lé bú sieé naá ké teèn. [Béh ye te béh tena ju seèn faá *sóú beèh tueé nê no.

⁷ Kwaá-taáb Lisiâs bó bò sójì seèn nde ta tena toò, bó ηγαά weh bú beè beèh mé terreb,

⁸ à tueé njíí mé bòó mé né bú síí doô, ye bó a, bó ndé túé sèr ju seèn ká toò yeè ma.] Mο sam, bíé kú yeè bú, wò nde né gècên beèh ηené κóó, te wò κο ye béh bú síí yíí né teèn.»

⁹ À yeé nde cib sòn mân, bò Jûf gwaán yíí teèn, te den ka faá né ménâ no.

Dé tueé baá toò Pól

¹⁰ Jomo sâ ηγómnà me njií Pól mé be, te à tueé dé seèn ndo. Pól ye bú a: «Mè κο né ye, baá nyèmà kóbeè nùà téná-juù felè bò nùàr beèh δόη né wò. Mè sòn mò toò yeè tueé σοm nde né mé νόγó-temé mene.

¹¹ Mè tueé wò, mè lé naá cuù ké Jerusalem bèh Càη duaà ndeé, lan née cieé yulà cùòb fà yóγó kéh ηgwéeh ye. Mο wò né gwaán, bíé kú yeè.

12 Né mene ké *gwà Càn koô, né mene ké *gwà sòu, bèn nuaré déi lé sà n kú ná ngwêh. Né mene ké lètenè loô, mè cìli nùàr sób ngwêh. Ndóg, nuaré déi lé mè teèn kwà ná ngwêh.

13 Bò nùàr hèn tueé né mbaá, njií mé bó né mè teèn sií, bó wò cí fèh kòmò ndé ngwêh.

14 «Mè dé mò toò yeè kò cegé né njèh cén, ye mè seé Càn bò tele beèh léi jògò boó né mé ceér dé feê. Bó den seér cu né koó, ye né nyeén. Sâ, né mene te mvù sòu, né mene te mvù bò *sòn-Càn bò, njií mé né gi teèn nyagá den doón, mè temé kwaá njií né teèn ndo.

15 Mè ndèm mé Càn kwaá njií né faá bó né mé bú kwaá njií no. Béh bó né gi koó, ye bò gècèn bò mé bò nyeén bò nde gi né lè cio komo yuo ma.

16 Mè tég lege lom né dé cí, ye te ká lè mò, né mene njolò Càn, né mene njolò bò nùàr, mè njèh doón boó gi né mé húóm-temé.

17 «Mè lé naâ cie nyèmà ngún boó, mè lé ké Jerusalem cu cuù lòu. Mè ndeè kàgàlòn mé bò nùàr beèh haá njií, te gam bó. Mè ndeè *sèmè dé mò ké toò Càn haá ndo.

18 Bó lé mè ké *gwà Càn koô ñenè naâ, sâ mè né mé tou yoòr. Béh cìli nùàr lé koó ná ngwêh, bèmè lé teèn ná ngwêh ndo.

19 Doó lé naâ bò Jûf mé lé yuoó naâ lè tàbè Asiá. Bò sâ bò sé la ká toò yeè waà né koó. Mo béh bó né mé njeré déi, bó tueé.

20 Mo sam, bò hèn bò a, túé kwòm veên mò sâ. Lòu mé bó lé naâ mè ké te *mbàgà juù njií, mè lé saàb naâ kei wa? Bó túé sòm cie.

²¹ Mè dé mò kɔ cegé né njèh cén, ye mè lé naâ ké ter logó njií, ye mè né ndèm kwaá, ye bò komó nde cu né lè cio komo yuo. Mè ju hèn yila kuú né dé cî.»

²² Sâ Felísì né ceér bò Yeésò bò kɔó. À yeé ngweé aá ménâ, ye bó a: Ju kuún aá kèn; kɔ Lisiâs kwaá-taâb waà baá, nyí tena ye ju biì sâ ma.

²³ Jomo sâ ye nùà koô bò sójì a: «Wèh njí cú Pôl ké gwà cibì, wò yi kwaá bú lòù, te bò mbeí yon nde beh yoòr seèn, bó gam bú.»

Pôl ké toò Felísì bô Drusílà

²⁴ Yeé cer weh baá, Felísì bô veèh seèn Drusílà waà. Veèh dé seèn né nùà *Jûf. Bó yeé waà baá, bó tema yilá njií Pôl. Pôl waà ndo, à yila tueé, bó né felá. À tueé bó felè temé yoòr Yeésò *Kristò kwaá njií.

²⁵ À tueé bó gèh dé dene dilí, à tueé bó gèh dé yo sieè ndo. À yeé baá bú dé ju beè Càn dieè tueé, veéh bóó bú njèh, ye Pôl a: «Ndé cú ké gwò ye. Mɔ mè kwa cu aá lón, mè yilá ye wò.»

²⁶ À lé beè Pôl kèb déi gwaán naâ kàgàlòn ndo. À lé bú ká yoòr seèn yilá njií beéh dé cî. Bó bú né sòn tueé.

²⁷ Ka méménâ nyèmà fà yeé kela baá, Porsiu Fésetù waà kweéh ngómnà Felísì. Sâ Pôl lé née gwà cibì ménâ den den ye. Lòù sam, Felísì lé gwàn ná ngwèh njolo mé bò Jûf veé.

25

Ju Pôl ké toò mgbè Rôm njiî

¹ Fésetù waà te tàbè sâ ndɔ. À yeé cer aá ké Sesarê cieé tagár, à nde ké Jerusalem.

² Wa ké teèn, bɔ *ngàṅ sèmè dé kokoô, mé bɔ Jûf dé njonjolò bilí nde cuù ju Pôl toò seèn sií, bɔ ye bú a:

³ «Há njiî cù yeé béh Pôl ká Jerusalem teèn». Sâ bɔ lé naá giì wɔṅ kwaá, ye bɔ wula lɔ nde né bú ceér dueè, te à wa ye ké Jerusalem.

⁴ Bɔ yeé dua baá Fésetù ménâ, à tueé seér ye bɔ a: «Pôl née ké Sesarê gwà cibì ye, mè nde né ké teèn cuú cuú ndɔ.

⁵ Mɔ mè baá mé gò, kɔ béh bɔ kokoô bɔ biì nde bilí. Mɔ nùà hèllè lé naâ veèn bɔɔ, bɔ nde sií bú ké sâ.»

⁶ Fésetù cer ké lètenè boòn sâ nde njèh cieé yulà, à cu cu ké Sesarê ndɔ. Cieé ṅaga à ṅaá yila te kɔgɔ ju tueê, ye bɔ yílá njiî Pôl.

⁷ Pôl yeé waà baá, bɔ Jûf mé lé yuoó naâ ké Jerusalem hèllè kaṅ bú, bɔ né bú sií, bɔ né bú ṅòr dùkàṅ yoòr cɔré su.

⁸ Mé njéh mene, Pôl kɔ lom né sòn seèn cie tueé kwaâ, ye bɔ a: «Ndóg, mè *sóú bɔ Jûf déi kwá ṅgwéh, mè *gwà Càṅ koô sèb ṅgwéh, mè sóú mgbè Rôm kwá ṅgwéh ndɔ. Ndóg be mò teèn sam.»

⁹ Fésetù gwaán né bɔ Jûf temé lè bɔɔ nɔrê. Yeé baá ménâ, à bie njií seér mé Pôl, ye bú a: «Wò gwaán né ké Jerusalem ndeê, te béh tena ju hèn ké teèn wa?»

10 Pôl ye bú a: «Mè kènê baá gi ká te mbàgà juù dé mgbè Rôm; mè njebá né teèn. Sâ né bèh mé bó tena nde né ju mò teèn. Ngweéh wò né gi mé feh yeè kóó, ye mè bò Jûf veên déi bó nyì ná ngwêh mà.

11 Mè naâ mene sóú kwaá, né mene njií mé bó wula yeé nùàr teèn dɔ́ɔ́ɔ́, mo mè naâ kema, mè cio bèrɔ́ɔ́ ndé ngwéh. Mo bó mè sar kuú né sòn fuú ndo, sâ nùàr a, té mè beè bɔ́ɔ́n mbaá jógó yí.» À den cuù ye bú a: «Mè ju mò hên njií seér nde aá ké toò mgbè Rôm.»

12 Yeé baá ménâ, Fésetù bó bò kokoô bò nde kwaá sòn. Jomo sâ ye Pôl a: «Wò la ye nyí ju nyí njií seér nde aá ké toò mgbè Rôm. Sâ mgbè Rôm ju yeè tena nde aá kóó.»

Pôl ké toò mgbè Agrípà

13 Yeé cer weh aá, mgbè Agrípà bò Berenîk ndeé ké Sesarê Fésetù bieé weh.

14 Bó cer weh cu ké sâ teèn. Yeé baá cieé déi, Fésetù tueé Agrípà ju Pôl doô, ye bú a: «Felísì lé naâ nuaré déi te gwà cibì kwaá loó.

15 Cieé déi mè yeé baá ké Jerusalem, bò ngàn sèmè dé kokoô mé bò kokoô bò lètenè bò Jûf lé naâ ké toò mò ndeê, bó sií bú teèn, bó ye mè a: túé siè bú mé ju.

16 Mè ye bú a: mo bó naâ nuaré déi sií, béh bò Rôm bò ju kèb cén téná bèh. Ko bó bòó mé naâ bú sií baá gi doó dɔ́ɔ́ɔ́, à tueé gi aá sòn seèn, ju tena ye.

17 Yeé baá ménâ, béh bó ndeé kán ndo. Cieé naga mè nde te kogo juù nàá yílá, mè ye, bó ndé yílá njî nùà hèllè.

18 Bò bònò bò seèn yeé salé gi aá bò njií sâ, mè ngòr veên déi teèn faá mè naâ munó nò ñéné ñgwéh.

19 Lé naá cegê bò wèllè saân déi felè gènnè bòn, mé felè nuaré déi, yilí seèn né Yeésò. Nùà hèllè lé kuú baá ndò. Bó ye, Pól lé ye, nùà sâ lé naâ lè cio komo yuo ma.

20 Gèh bò ñhèh dé sâ né mè dé piì yógó. Mè lé bú bieè naâ dé cî, ye bú a: Wò gwaán né ké Jerusalem ndeê, te béh nde ju yeè tená ké sâ wa?

21 Ye mè a: bó yí kwá ñgógò nyí ké gwà cibì ye; wa mgbè Rôm ndeê ju nyí tena nde né kóó ma. Jomo sâ mè ye: bó ñjì cú bú ké gwà cibì ndò, à den ñgogò teèn, te bó ndeê njií ye bú ké toò mgbè dé koò.»

22 Agrípà yeé ñgweé gi aá ménâ, ye Fésetù a: «Mè gwaán né sònò nùà sâ mé tie mò ñgweê ndò.» Fésetù ye bú a: «Kwéh wò nde né bú ñené.»

23 Cieé ñaga ndò Agrípà bô Berenîk waà. Bò kokoò bò lo sâ, mé bò kwaá-taâb, bilí cò njií bó, bó yila nde ké gwò bèh ju tueê. Jomo sâ Fésetù ye: bó ndé yílá ndê mé Pól. À waà ndò.

24 Fésetù deên ye: «Mgbè Agrípà mé bò nùàr doó dón, bí né nùà hèn ñené. Lé naâ mene ké Jerusalem, né mene kán, dàm bò *Jûf lé naâ bú toò mò sií, bó lé naâ ké ter logó ñjii, ye mè a: wúlá bú wulà.

25 Sâ bèh saâb mé bó nde né bú teèn wulá, mè dé mò ñéné ñgwéh. Bú nùà ñhèh yeé ñene aá ménâ, ye ju nyí kènê nde aá ké toò mgbè Rôm ma. Mè nde né bú ménâ tema njií ndò.

²⁶ Njèh cén, kwòm teèn sam. Mè mé nùà dueè mò nyagá njií nde né kei? Mè bú ká toò biì hên yilá kwaá né dé cî, due né toò yeè mgbè Agrípà; te béh kwa kwòm, mè nyagá njií ye mé mgbè.

²⁷ Lòu sam, njií mé bó lé naâ nùà gwà cibì teèn síí, mo mè kwòm hèllè sè kó ηgwéh, mè njií weh bú mbaá, sâ seé kùlù sam wa?»

26

Sòn Pól ké toò Agrípà

¹ Jomo sâ Agrípà ye Pól a: «Baá toò yeè.» Pól me fo njií bó mé be ndo, à tueé sòn seèn, ye:

² «Mgbè Agrípà, lan temé mò die baá lè, ye mè sòn mò tueé nde né toò yeè, te kwòm mé bò Jûf né mè teèn síí δóη, wò ηgweé mé tie yeè.

³ Mè né κó ye, wò né gi tòu bò Jûf κó, wò né gi bò njií mé bó kuú yeé saân teèn δóη κó ndo. Kúkùr yeè, kwá sèη, te wò ηgweé gi bò ηgòr mò.

⁴ «Dàm bò Jûf né gi dene mò κó. Mè lé naâ ké lètenè bò nùàr mò kulá, mè nde kula weéh ké Jerusalem.

⁵ Bó né mè κó dàb baá teèn. Mo bó né gwaán, bó nde gi né mé sòn boòn tueé, ye mè lé naâ te bòn bò *Farisiên teèn ma. Bòó mé tòu bò Jûf jolo lom né mé terre b lé naâ béh. Ko bó gwàn ηgwéh gècên tueê, wanóη né ménâ.

⁶ «Kèné ndéb mé Càη lo naâ mé bò tele beèh léi jògò kwaá kwaá sâ, mè yeé baá ndèm teèn kwaá den, mè ju hên yila kuú né mé njéh.

⁷ Gèh bò nùàr beèh yulà cùòb fà hên δóη ndèm mé ndéb Càη cên sâ kwá ní táre ηgwéh

ndo wa? Ngweéh bó Càn cibi mé suútenè mene dua den né dé cí mà. Mè tueé wò mgbè, bò Jùf mè hèn bunó seér cu né mé ndèm cèn sâ.

⁸ Kei bóó né bí kóó? Bí gwàn ngwéh ye, Càn né nùàr lè cio komo som dé kei?

⁹ «Mè lo naá giì tég lege lom ndo, ye te nùàr yilí Yeésò nùà Najarèt sònò fèlà cú.

¹⁰ Seé mò ké Jerusalem lé naâ cí. Mè lé naâ ké yoòr bò *ngàn sèmè dé kokoò ndeé, mè jege weh terreb teèn, mè nde bò Yeésò bò mé njéh te gwà cibi nuaán yíí. Bó yeé nde aá bó wulá, mè lé naâ be ter som njií taré ndo.

¹¹ Mè lé naâ te bò *gwà sòu ndeé bele; mè feh keéh bó gèr teèn, te bó selé seér yilí Yeésò lòu. Mè nde mé njéh jeré yuo kela bilí ké cie te tàbè bò nùàr mene.»

Dògòtì sér temé Pôl
(Seé b. 9:1-19; 22:6-16)

¹² «Né ka ndeé, lòu sâ mè nde bie cu terreb déi mé bò *ngàn sèmè dé kokoò. Bó yeé jege haá baá mè, mè nde ké Damâs.

¹³ Wà ceér dueè beré déi, sâ lou baá dilí. Mè tueé wò mgbè, te mè yeé ke, ngà déi ba suagà ter, né lou njerré yóó, né kwarè mò njerré yon, né béh bòó mé njií lo né mè beè kaán sie.

¹⁴ Béh né gi doó jege dielé ndeé. Mè ngweé hueh déi né mé ju *hebreêh tueé, ye mè a: Sôl, Sôl, wò nyí ménâ bunó né mé ngei wa? Wò feh yeè lè gèr-e yíí né mé be yeè. Den né faá nàgà teé yila né lè cùgò beè tele seèn no.

15 Mè bie njií ye: Né wò nèi wa, Nùà Dueè? Nùà Dueè ye mè a: né nyí Yeésò nuaá mé wò né bunó den sâ.

16 Ye mè a: Wùò njéba cú ter. Nyí njolò yeè mân ñagá yuo kelà né te nyí sie seér wò nùà seé nyí. Wò nde né sòn nyí toò bò nùà den; gèh dé mé wò né nyí lan ñené hên, te wò tueé bó. Nyí nde né wò bò njeré déi feh keéh cuú, te wò tueé cu bó.

17 Ye mè a, né mene beè bò *Jûf, né mene beè bòó mé nyí nde né mè teèn temá njií dɔ́ɔ́ɔ́, nyí nde né mè yili sòm ma.

18 «Nùà Dueè den cuú ye mè a, nyí nde né mè yoòr bɔ̀ɔ̀n tema njií, te mè nde bó njolo komo lɔ́gɔ́, mè sòm keéh bó te cibi, bó den bèh ñagá; mè sòm keéh bó beè *Sátàn, bó den beè Càɲ, bó kwaá njií temé yoòr nyí, nyí kulu sòm bó veên yoòr, te bó kwa ye bèh dene lètenè bò nùà nyí ma.»

Dògòtì seé Pól

19 «Mè tueé wò, mgbè Agrípà, njií sâ yeé ñené aá toò mò faá bèh mân, mè nde cu né sòn seèn ñgeén wa?

20 Mè ñar yila baá-re seé seèn ndɔ, mè ñgòr Càɲ tueé duɔ̀ɔ̀m ké Damâs sâ, mè nde ye ké Jerusalem, mè né mé njéh kukwarè te tàbè Judé dɔ́ɔ́ɔ́ tueé ndeé. Jomo sâ mè tueé nde mé njéh lètenè bòó mé Jûf sam ndɔ, mè ye bó a, bó yúé fón feh bɔ̀ɔ̀n yueè, bó bèlè ceér Càɲ, bó bɔ́ó seé mé nde né feh keéh ye, bó kweéh seér aá temé kèn.

21 «Bò Jûf lé mè sieé naâ dé cî, sâ mè né ké *gwà Càn koô, bó ye, ko bó wula som mè wulá.

22 Càn mé ngeér sam, wa hên à née mè beè bòn yili som den, te mè sòn seèn den toò bò nùàr dón, huaán maân mé kàm bò mene, mè né bó tueé. Mè hên tueé den cu né ka nág faá bò *sòn-Càn bò mé Músi lo tueé naâ nɔ, bó lo ye nde né bɔ́;

23 wa *Nùà Càn nde né gèr néné, à nde né lè cio komo yuo ma; wa te cio komo yuo logó nde né bú ndɔ. Mè tueé bí, ceér mé bò nùàr nde né mé njéh yili yuo, néné nágá baá mé bú. À nde né dà m bò nùàr beèh cí tueé, à né bɔ́ mé Jûf sam tueé ndɔ.»

Pól ye te Agrípà kweéh seér temé

24 Sâ Pól née sòn seèn tueé den ye, Fésetù tueé njií ké ter ndɔ, ye bú a: «Wò né kùlù wa, Pól! Wò maán kela baá njéh, feh yeè nllé né ter lòu.»

25 Pól ye bú a: «Mè kùlù sam dé koô, mè dón tueé gi né ngòr gècên mé né teèn yilá.

26 Mgbè Agrípà lo baá gii mé njéh tieè, mè ká toò seèn hueh lèr cú dé cî. Bò njií mé lé naá gii felè Yeésò kelá dón, mè né kóó ye, mgbè lé naá gii ngweé. Lòu sam, bò njií sâ lé bɔ́ deén naâ bèsonè.»

27 Pól den cuè ye: «Mgbè Agrípà, wò nɔ, wò né temé yoòr bò sòn-Càn bò kwaá njií wa? Mè né kóó ye, wò né temé yoòr bòn kwaá njií.»

28 Agrípà deén ndɔ, ye Pól a: «Wò ye te nyí mè nùà *Kristò sie seér wúwágá mân wa?»

29 Pôl ye bú a: «Né mene wúwágá, né mene jomo dɔ́ɔ́n, mè né Càŋ dua, te wò den faá mè nɔ. Wò mé huún gí lòm ɲgwéh ndɔ, te bí bɔ́ɔ́ mé né lan felá dɔ́ɔ́n, den gi faá mè nɔ. Njèh cén, dé biì, fògò lòn a, té bí kè mà.»

30 Mgbè bô ɲgómna mé Bereník, mé bɔ́ɔ́ mé naâ kwarè bɔ́ɔ́n dɔ́ɔ́n komo wuo gi ter, bó nde ké bèh ndón-ndòn,

31 bó né lètenè bɔ́ɔ́n tueé kuú, ye: «Nùà hèn njeré déi sáb nyì ɲgwéh. Né mene dé wulá, né mene dé gwà cibi yilá dɔ́ɔ́n, dé seèn hèn cí sam.»

32 Agrípà deén baá-re ye Fésetù a: «Mɔ nùà hèn sé ju seèn ké toò mgbè dé koò njí ná ɲgwêh, kènê bó sé la naâ bú yi njií.»

27

Gò Rôm

1 Yeé baá môn, bó kaga ndòn ye, béh nde né bàtô yilá, béh nde te tàbè Italí ndɔ. Bó yeé nyegé gi aá gò, bó weh haá kwaá Pôl bó bò gwà cibi bò déi beè kwaá-taâb déi, yilí seèn né Julíù. À né kwaá-taâb te bòn taâb mé bó yilá né bòn dé mgbè koò.

Bó yeé baá beè seèn,

2 béh yila bàtô ndɔ, béh yuo gò. Bàtô sâ lé yuoó naâ Aderàmí, nde né lè bò lóó hihiné ké te tàbè Asiá kelá bele. Béh bò nùà Masedínà déi lé naâ koó, à lé yuoó naâ ké Tesaloník, yilí seèn né Aristârk. Béh bó né ndeé.

3 Cieé ɲaga, béh wa ké Síðòn. Julíù feh keéh lom Pôl húóm-temé seèn mé gècên mene, à kwaá

lo bú te à nde bò mbeí dé ké sâ yon ke, à kwa bò njií mé né bú saám beè bòn.

⁴ Jomo sâ béh yila cu bàtò, béh fón gò. Béh bò fu tarê nde kwaré, béh cií kela seér tàbè Sîpre kèb jomò,

⁵ béh wa kwarè tàbè Silisî mé Pamfilî, te béh nde ye ké Mírà te tàbè Lisî yuo kelá.

⁶ Ké teèn sâ, kwaá-taáb kwa cu bàtò déi; dé sâ lé yuoó naâ ké Alesandrî, à baá mé gò Italí, à yii cu béh teèn, béh bó fón gò.

⁷ Cieé mé cieé béh né dùà lè ndèndèn nòmò lege den, fu tarê né béh seé weh. Béh nde ké kwarè loó Senidò lege yuo kela baá lòu. Béh yeé bèh tòò ndeê kwà cú, béh nde seér cu kèb Salmonê,* te béh cií kela seér tàbè Kreétà kèb jomò.

⁸ Cieé mé cieé béh dùà lege nde den né lòu. Béh nde lege yuo kela ké kwarè Lasê bèh mé mgbán† né teèn. Bó mgbán sâ yilá né Mgbán Bagaà.

⁹ Béh lé naâ cieé kókoó mbaá ceér dueè bó. Dé tòò ndeê sé bó ná cú. Lòu sam, cieé yáb joloò lé naâ kelá, bó lé naâ mé njéh ñené kóó, ye cu dùà gòò kela baá, dé dùà gòò nde né yógó. Pól yeé ñene aá ménâ, à tueé kwaá bó tòò ndo, ye bó a:

¹⁰ «Belà, mè né kóó ye, béh nde né mé gèr te gò hèn kwaré. Mò wulu, bàtò bô seé seèn mene nde gi né dùà kum le, te béh líim nyegé ye dé beèh cio.»

---

* **27:7 27:7** Salmonê né vuaá tàbè mé né yí lètenè nòmò die ndeé. † **27:8 27:8** Né bèh mé bò kòm njebá yeé teèn, bò nùàr suaga doó.

11 Pôl né mene mân tueé, kwaá-taâb dé sâ táŋ ŋgwéh, à temé kwaá njií seér né te ŋgòr nùà fár-bàtô, bô nùà bàtô.

12 Nùàr ŋgún gwaán kela dé toò ndeê ndo. Lòu sam, cu veên baá ndeê, mo kwa lo bó ké te mgbáŋ sâ, bó nde né gèr ñené. Bó ye, mo nde né boó, te bó lege wa ké Fenîs te mgbáŋ bô Kreéta bô déi, te cu veên hèllè nde bó kwa seér ké teèn. Mgbáŋ sâ né seér kèb nyiib‡ mân.

Fu tarê ké te ndèndèŋ nòmò

13 Fu dolê yuoô kèb túnò ndo, yila kobô. Bó né mé njéh taáŋ ye, gò boòn nde né huóóm. Bó som kùn ndo, bàtô yuo gò. Bó né Kreéta ke njií.

14 Tètèi sam, fu tarê kobo yuoô kèb bà, tulu suagà yí te tòre,

15 vela far seér bàtô, né béh dé lege keè taré yogó, lu yuo mé béh.

16 Béh nde kela seér aá tàbè Kódà kèb túnò, te cií weh béh teèn. Sâ né bèh mé béh lé naá mé gècèn mene lege, te béh nde ye kom dé gam mvelé som.

17 Bó tulu kaga kwaá njií ké ter sònò bàtô ndo. Bó né bàtô kaga nyegé, te ñèrrè cú. Bó se si kwaá kùn dùà, te bàtô go lie lòu, bó ye, mo sam, nde né te mbésebé ké kwarè Libî cu yilá ma. Fu mé béh kobo nde den baá-re méménâ.

18 Fu dé taré hèllè béh yoòr ñar yila cu ye baá-re dé gècèn. Cieé yeé ñaga baá, bó duóóm bô seé dùà som silí njií.

19 Cieé ñaga cu, bó yila njèh bàtô dùà mé be boòn som su njií.

---

‡ 27:12 27:12 Kèb mé lou yila yeé teèn.

²⁰ Fu doô ye júée nyí ndo. Béh soó ké kundun, béh cer; cieé mé cieé, lou bá ngwéh, nuaré déi mbentò mé njolo néné cú ndo, doónj béh munó lom aá ye, béh kuú gi aá kèn.

²¹ Cieé kókoó mbaá, nuaá mé yieé som yáb te bátô teèn sam. Yeé baá ménâ, Pól komo wuo ter toò bò nùar, ye bó a: «Belà, mo bí sé naâ sòn mò ngweé, béh sé naâ ké Kreéta den ngogô, béh sé gèr mé bò njèh mân kùm ló ná ngwêh.

²² Mé njéh mene, mè né bí kènê tueé, bí táaré sér yo. Lètenè beèh doónj nuaré déi kú ndé ngwéh, ñerré lom nde né bátô.

²³ Cìlì Càn naâ mè cíbíteèn tueé; mè né beè Càn, mè hèn boó yeé seé seèn ndo. Cìlì Càn naâ ká kwarè mò njebá ndeê,

²⁴ ye mè a: Pól, té vèh, ko wò wa ké toò mgbè Rôm waà. Bòò mé né lè bátô hèn doónj, Càn mé húóm-temé seèn nde né bó jomo yeè yili som keéh ndo.»

²⁵ Pól den cuù ye bó a: «Bí táaré temé tarè belà! Mè né gi Càn mò koó; à boó nde né faá à la naâ mè tueé no.

²⁶ Njèh cén, mo béh baá kwarè ten tàbè déi, béh nde né sòn nòmò karé sue le.»

²⁷ Sâ béh ké dùà sâ boó baá cieé yulà cùòb nèà, fu né mé béh ké te ndèndèn nòmò faár ndeé den. Nòmò sâ bó yilá né Mediteranê. Te cieé yulà cùòb nèà sâ, yeé baá logòteèn, bò fár-bátô bò ngweé ko ndo, ye tàbè déi baá dìdì.

²⁸ Bó si yíi mòu dùà, nde cor tàbè, sâ baá métà yulà tagár cùòb téhbeh. Bó né ka ndeé, wa berré déi, bó si yíi cu mòu doô dùà, sâ yila le aá métà ndètoón cùòb téndelé.

²⁹ Bó yeé ηene aá ménâ, bó se silí njií kùn dùà nèà, ye te gɔ den lilieé, wanɔ́ɔ́η bó nde né te kweéh déi ceén. Bó né cieé teèn lulú kela den ndɔ.

³⁰ Sâ né cu mé bò fár-bàtô bò lé fɔ́ɔ́n naâ ceér teèn, ye te bó dula si lo bàtô. Yeé baá ménâ, bó se kwaá njií kɔm dé gàm dùà ndɔ, bó né bɔ́ɔ́ faá bó nde né kùn ké te feh bàtô bɔ́ɔ́ nyegé nɔ.

³¹ Pôl yeé ηene aá ménâ, ye kwaá-taâb mé bò sóji a: «Mɔ̀ bò fár-bàtô bò hên lè bàtô dèn lè ηgwéh, bí nde gi né dùà kum le.»

³² Bò sóji nde kɔ tena sɔm yuií kɔ̀ɔ̀m ndɔ, kɔm hèllè kwar yuo.

³³ Cieé yeé nde aá ηagá, Pôl bɔη bó, te bó yieé yáb, ye bó a: «Lan dɔ́ɔ́η baá cieé yulà cù̀ɔ̀b nèà bí né mé lèi cùè den den.»

³⁴ Bí yieé bá yáb yieé, te gam bí. Mè tueé bí, né mene yulí feèh nuaré déi lèr nyi ndé ηgwéh.»

³⁵ Pôl yeé tueé gi aá ménâ, à weh breéd ndɔ, à vra Càη teèn, à yila kolé yieé.

³⁶ Yo taré cu ye bó dɔ́ɔ́η, bó yila baá-re yieé ndɔ.

³⁷ Béh lé naâ te bàtô nùà yuií fà mé yulà téhbeh cù̀ɔ̀b ténjén.

³⁸ Dɔ́ɔ́η bó yieé fulu gi, bó ηuaán su njií yab dé jomò dùà, te bàtô líé cú.

Dùà su yilâ

³⁹ Cieé ηaga, bó ηene tàbè ndɔ. Njèh cén, bó tàbè sâ ηéné kó ηgwéh. Bó ηene njií mgbáη§ déi mé mbésebé mene, bó kaga lom aá ndòn ye, mɔ

---

§ 27:39 27:39 Bèh mé bò kɔm njebá yeé teèn.

nde né boó, bó lemé njií lom nde aá bàtô ké teèn ma.

⁴⁰ Yeé baá ménâ, bó kɔré tená sɔm yuií, bò kùn sue le dùà, bó se yi pìlì ndɔ. Jomo sâ, bó daá kwaá cògò ké toò bàtô, te fu yila teèn, lu bàtô, bó lemé njií bú ké te mbésebé hèllè.

⁴¹ Bó né ka ndeé, bó wa berré déi, mbésebé ngimé geé baá nòmò kpɔŋ fà, nòmò né bèh sâ kwar taré, kwar dɔm weh bàtô hèllè, feh nde cor nyue yila te mbésebé tég, gurú ngela le teèn, nòmò tulu nerré sɔm tíí ké jomo ndɔ.

⁴² Bò sóji dé boòn ye, bó nde aá bò gwà cibì bò wulá sɔm, te bó gwágá dùlà yùò cú.

⁴³ Kwaá-taâb yeé nene aá ménâ, à yiín bó, ye te nyí yili sɔm Pôl. Jomo sâ ye, bòó mé né nòmò gwágá kóó dɔŋ a, lólé diè jí dùà, bó gwágá kela toò ma.

⁴⁴ Bò déi a, wèh béh-toû, bó gwágá mé njéh, bò déi weh ten bàtô. Bó lé boó naâ ménâ, te béh nde ye dɔŋ yili yuo.

28

Pôl ké Máltà

¹ Béh yeé yili yuo gi aá, te béh ngweé den ye yilí ten tàbè sâ, ye né Máltà.

² Bò loô bò sâ weh lom béh mé vógó-temé mene. Bó yeé ke, nu baá neé, dùlù baá dólé, bó fu kwaá béh we, bó bilí kwaá béh teèn, béh né nuagá den.

³ Pôl nde kabe weh keém jaâr, à né tuar kwaá den. We yeé baá bogó, ngòbò yuo kelà lè jaâr, à gwa sege le Pôl beè.

⁴ Bò loô bò yeé nde ηene njií ménâ, bó duoôm lètenè boòn tueé kuú, ye: «Nùà hên né lom nùà wúlá-feèh. À naá menè yí dùà mvelé yuo, à nde né kuú faá ndùàn Càη né bú yoòr no.»

⁵ Mé njéh mene, Pôl mele kaga si njií ηgòbò hèllè tuar, njeré déi bú beè ηgwèrrè nyì ηgwéh.

⁶ Sâ bò loô bò dé boòn né lom kela, ye nde aá fulu; mo sam, Pôl nde aá mé njéh die kuú. Bó né ka ke den, bó ke ke, njeré déi Pôl bó ηgwéh. Yeé baá ménâ, bó den cuù mé feh boòn, ye: «Nùà hên né càη.»

⁷ Ké bèh sâ, lé naâ kwarè loó nùà koô te tàbè sâ, yilí seèn lé naâ Publiyús. Nùà sâ feh béh bèh cèrrè ndo, béh cer ké teèn cieé tagár, à ke lom béh dé gècèn.

⁸ Sâ tele seèn lé naâ baán ndo, à lé naâ mé dùlù yoòr, à lé naâ mbo sura ndo. Pôl yeé ηgweé aá ménâ, à yoη nde teèn, à dua Càη, à ba bú be felè, à taré som bú.

⁹ Jomo sâ bò beèn bò te ten tàbè sâ wa belé ndo, bó taré yuo gi.

Ké Rôm waâ

¹⁰⁻¹¹ Béh cer ké sâ weéh tagár. Bò loô bò né béh húóm-temé boòn feh keéh. Béh yeé baá mé gò, bó bie béh gò mé njèh beè ηgún. Jomo sâ béh yila cu bàtô déi, béh foon gò. Bàtô sâ lé yuoó naâ ké Alesandrî. Bó teèn nyagá kwaá né «Bò càη huaán feèh”. À lé ké doó sâ du deén naâ, te cu dùlù gi.

¹² Béh né ka ndeé, béh wa Sirakû, béh boó ké sâ cieé tagár.

¹³ Béh yuo cu ké sâ, béh nde Regiô. Cieé ñaga fu déi kobo yuoô kèb túnò, weh sie béh beè; béh boó cegé cieé fà, béh yila Pùjôl.

¹⁴ Béh wa te loó sâ, béh kwa bò Yeésò bò déi teèn, bó yilá njií béh ké yoòr boòn, béh bó cer ké sâ cieé téhbeh. Jomo sâ béh foon gò Rôm.

¹⁵ Bò Yeésò bò dé ké Rôm yeé ñgweé aá njàgà beèh, bó ndeè béh ceér dueè kwa weh. Bò déi kela le béh ké bèh mé bó yilá né Gwà-mbè-tagár. Bò déi ndeè kela béh ké tan Apiyû. Te Pôl yeé nde ñene njií bó mân, à Càn vra lom mé be fà, yo taré cu bú ndo.

¹⁶ Béh yeé wa baá ké Rôm, bó ye Pôl a, ndé dèn bá dé seèn hiín, bó bú jomo kwaá lom aá sójì cén.

Ngòr Càn ké Rôm tueê

¹⁷ Pôl cer cieé tagár, à yilá njií bò *Jûf dé kokoô ké lo seèn. Bó yeé waà baá, ye bó a: «Bò nùàr mò, mè ye te bí kò ye, bó lé mè ké Jerusalem sie kuú naâ dé lòù, bó haá njií mè beè bò Rôm bò. Mè lé veèn déi mé bò nùàr beèh bó ní ná ñgwêh, mè lé tòù bò tele beèh kwá ná ñgwêh ndo.

¹⁸ Bò Rôm bò lé naá menè kwòm bieé, bèh saáb mé bó nde né mè teèn wulá, bó lé kwà ná ñgwêh. Bó yeé nde aá mè yi njií,

¹⁹ bò Jûf ye, ndóg ménâ bó ndé ñgwéh ndo. Mè yeé ñene aá ménâ, mè ye, mè ju mò njií seér nde né ké toò mgbè Rôm ma. Dèn ñgwéh ye mè lé sâ síí naâ bò nùàr beèh ndo.

²⁰ Yeé baá mân, mè ye, kò mè yilá njií bí ká toò, te bí kò ye, nùà mé dàm bò *Iserála bò doón

né gi ndèm yoòr seèn kwaá njií doò, mè lè fògò lòn hèn cer kuú né felè seèn.»

²¹ Bò kokoò bò hèllè ye bú a: «Bò Judê bò lé béh njeré déi felè yeè nyàgà nji ná ngwêh. Nuaré déi lé ké sâ yùò ná ngwêh, à ndeè béh ngòr veên déi felè yeè tueé ndò.

²² Mò né mân, sâ béh gwaán né sònò yeè mé tie beèh ngweê. Lòu sam, béh né kóó ye, bòn dé mé wò né teèn sâ, bèh dón bó né yeé bú bunó.»

²³ Bó bò Pól tena kwaá cieé ndò. Yeé baá lòu sâ, bó komo waà ké gwò seèn kókoó mbaá, Pól né bó njèh se, à se sòó mé njéh tóg wa liyili. À né bó felè *Lò Càṅ tueé. Njií mé *sóú Músi tueé né felè Yeésò, à né bó se. Njií mé bò *sòn-Càṅ bò tueé né felè Yeésò, à né bó se ndò. À né ceér fón ye te nyí dór weh bó mé njéh.

²⁴ À yeé tueé gi aá, bò déi kwaá njií temé teèn, bò déi berón seér lòu.

²⁵ Bó yeé baá lòu saán yuo ménâ, Pól deèn ndò, ye bó a: «Cúcuí Naga lo jue bòn. Cu mé à lé naá bò tele bì njèh sònò Esáyà sòn-Càṅ tueé keéh,

²⁶ à lé ye:

Ndé yoòr bò nùà hèn, júée bó a:
Dé felâ, bí nde gi né bagasé felâ nyegé,
bí seér ngwé ndé ngwéh lòu.
Bí nde gi né bagasé ke den,
ndóg bí seér njéné kòmò ndé ngwéh.

²⁷ Lòu sam, temé bò nùà hèn baá gi lè mangwan, te bó mùnò kòmò cú.

Bó duagá baá tie kèn, te bó mé tie ngwé cú.

Bó lier aá njolo, te bó mé njolo njéné cú.

Te bó ká yoòr mò ndé sér cû,
te mè bó táre sòm cú ndo, jue mè Càṅ Dueè.»

²⁸ Pôl den cuù, ye bó a: «Bí kóo ye, Càṅ lé naâ
bòó mé Jûf sam ceér seèn feh keéh, te bó yili yuo.
Dé boòn, bó nde né ṅweé.» [

²⁹ Te Pôl yeé nde tueé sòm mân, bò Jûf kem yuo,
bó né lom mé njéh lètenè boòn ṅaáṅ ndeé.]

³⁰ Pôl cer ké sâ nyè mà fà. À lé gwà sâ gwom
beéh lòu ndo. Bò nùàr lé naâ yoòr seèn ndeé, à
né bó weh nyegé,

³¹ à né bó felè *Lò Càṅ se, à né bó ṅgòr felè
Yeésò *Kristò Fehtoò beèh feh. À bó njèh tueé
ṅagá lom gùm doón, à njeré déi vèh ṅwéh.

Mvù Ngòŋ Feê
Mambilla NT (Cameroon-Le Nouveau Testament en
mambila)

copyright © 2001 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cameroon Mambila

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-13

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 May 2025 from source
files dated 13 May 2025
f0e8e7ba-c2cf-57f7-9a60-8ff0e792e158